

De andere kant van de medaille

over de vraag:
is pedofilie misbruik van kinderen?

onder redactie van Hans Visser

De andere kant van de medaille

over de vraag:
is pedofilie misbruik van kinderen?

onder redactie van Hans Visser

De andere kant van de medaille

over de vraag:
is pedofilie misbruik van kinderen?

ISBN 90-5782-016-1

© Stichting Kerkelijk Sociale Arbeid, Rotterdam, 1998
Walenburgerweg 55, 3039 AD Rotterdam

All rights reserved

Printed in the Netherlands

Inhoud

Voorwoord, p. 5

Pastoraat en pedofilie. Hans Visser, p. 7

"Die van ons doen zoiets niet!" - een bericht uit de praktijk. Jan Wauben, p. 15

Seksuele ervaringen van jeugdigen: nieuwe inzichten door Amerikaanse meta-analyses. Bob Ferguson en Gorrit Goslinga, p. 67

Ingrijpende herziening van het begrip 'seksuele kindermishandeling'. Gorrit Goslinga, p.73

Religie en intergenerationele relaties: acht verkennende aantekeningen. D. Mader, p. 81

Misselijk. Anoniem, p. 103

Inhoud

Voorwoord	p. 5
Paragraaf en pedagogie: Hans Visser	p. 7
"Die van ons doen volert niet" - een betocht in de orakel Jan Warden	p. 15
Seksuele ervaringen van jongeren: nieuwe inzichten door Antierkense meta-analyse: Rob Ferguson en Gortii Goolinga	p. 27
Inrijpende bevestiging van het begrip 'seksuele kindermishandeling': Gortii Goolinga	p. 73
Relatie en intergeneratie: seksuele relaties en verkenning van seksuelingen: D. Minder	p. 81
Miselijk Anoniem	p. 103

Voorwoord

Voor u ligt een boek over pedofilie. Dat is in de huidige samenleving een uiterst omstreden onderwerp. Zes jaar geleden werkte ik mee aan een boek over Joseph Doucé die in 1990 in Parijs werd vermoord. Het viel in die tijd niet mee om een uitgeverij te vinden in Nederland die bereid was over het werk van Joseph Doucé te publiceren. Op seksuele minderheden, in het bijzonder de pedofielen, rust nog steeds een groot taboe. Ook voor dit boek was het niet mogelijk een uitgever te vinden. Velen vonden het wel interessant maar hielden de boot af. Dat is een teleurstellende ervaring. Het blijkt dus niet mogelijk te zijn een openbaar forum te creëren voor een discussie over een dergelijk cruciaal onderwerp.

De grondgedachte van dit boek is dat discriminatie, stigmatisering en afwijzing van pedofielen uiteindelijk contraproductief zullen zijn. Iedere pedofiel worstelt in zijn leven met de keuze van de juiste omgangsvormen met een kind. Hij of zij wordt daarin vaak alleen gelaten. Hulpverlening is niet altijd beschikbaar. Sinds de Dutroux affaire is de discussie over pedofilie steeds moeilijker geworden. Ook binnen de kerken is een gesprek over pastoraat aan pedofielen vrijwel onmogelijk geworden. Pedofielen worden kennelijk alleen geaccepteerd wanneer zij niet toegeven aan hun geaardheid.

Wij sluiten onze ogen niet voor seksueel misbruik van kinderen. Wij weten uit ervaring dat kinderen in hun leven door bepaalde seksuele contacten schade hebben opgelopen, maar het gaat ons te ver om elke pedofiele handeling gelijk te stellen aan seksueel misbruik van kinderen. Wij maken ons er ons dan wel erg gemakkelijk vanaf. Het zit allemaal toch wat gecompliceerder in elkaar.

De artikelen in dit boek kunnen soms de indruk wekken dat het uitsluitend gaat over mannen, maar de praktijk wijst uit dat er ook pedofiele vrouwen zijn.

Aan dit boek hebben wetenschappers, hulpverleners, pastores en pedofielen zelf meegewerkt. Dit boek is bedoeld als een bijdrage aan de discussie. Het laatste woord over pedofilie wordt hier niet gesproken, maar er was wel behoefte aan een ander geluid. Vandaar de titel van dit boek: "De andere kant van de medaille". Voortdurend worden we opgeschrikt met berichten over seksueel misbruik van kinderen, kinderporno en pedoseksuele prostitutie. Dat zijn ernstige zaken waarvoor wij onze ogen niet willen sluiten. Desalniettemin bestaat bij ons toch de behoefte om ons ook te verplaatsen in het leven van pedofielen die hun weg zoeken in deze wereld. Hun zoektocht is verre van eenvoudig,

vooral in onze tijd. Dit boek wil enerzijds een bemoediging voor hen zijn, anderzijds ook een kritische ondersteuning. Aanvaarding van pedofielen betekent niet dat wij alle gedragingen moeten goedkeuren. Aanvaarding betekent wel dat wij proberen onbegrepen intimiteiten te verstaan. Helaas kunnen niet alle auteurs in dit boek bij name genoemd worden. Er moest worden geanonimiseerd. De praktijk wijst uit dat sommige mensen die zich als wetenschapper of hulpverlener in het openbaar uitlaten over deze materie, soms zelf ernstig lastig worden gevallen en soms zelfs worden bedreigd. Tijdens de affaire Van Drimmelen ontstond binnen de kerken grote commotie over pedofilie. Twee auteurs in dit boek richtten zich tot de synoden van hun kerken, die van de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Nederlands Hervormde Kerk. De reacties van de synodeleiding waren zeer teleurstellend. Deze teleurstellingen waren echter een extra stimulans tot het samenstellen van dit boek. Wij hopen van harte dat dit boek een bescheiden bijdrage mag zijn aan een herbezinning binnen de kerken over het pastoraat aan pedofielen.

U kunt uw reacties naar aanleiding van dit boek richten tot de Stichting voor Kerkelijk Sociale Arbeid te Rotterdam, Walenburgerweg 55, 3039 AD Rotterdam. Uiteraard houden wij ons van harte aanbevolen voor opbouwende kritiek.

Hans Visser

Pastoraat en pedofilie

door Hans Visser

Onlangs had ik een gesprek met een collega over pedofilie. In dat gesprek deed hij de volgende opmerking: "Je moet toch wel gestoord zijn om te kicken op kinderen". Ik heb over deze zin nagedacht. Eerst wilde ik het niet begrijpen, later heb ik getracht om te voelen wat de betrokkene bedoelde. Het gaat bij pedofilie om een geaardheid waarin wij ons moeilijk kunnen verplaatsen. Het gaat hier om een seksuele beleving die ik en anderen niet kunnen delen met pedofielen. Toch zullen wij moeten trachten om met ons verstand te accepteren dat pedofielen zo in elkaar zitten. Maar pedofielen zijn niet alleen maar seksuele wezens, want ze hebben ook nog vele ander hoedanigheden, die hen tot aardige en waardevolle medemensen kunnen maken.

Van professor L. Gooren heb ik geleerd hoe je mensen met andere seksuele geaardheden dient te accepteren. Wij kunnen er niets van begrijpen dat een pedofiel verliefd raakt op een kind, en omgekeerd kan een pedofiel niet begrijpen wat mij bezielt. Al die verschillen moeten geaccepteerd worden. Deze verschillen kunnen niet ontkend worden of gereduceerd worden tot volstrekt irrelevant. Zoals Gooren zegt, onze opdracht is te leven met deze verschillen en ze te accepteren zolang ze de integriteit van een mens, van een kind, niet aantasten. Niet elke vorm van seksualiteitsbeleving is acceptabel. Er is ook seksualiteitsbeleving bij pedofielen die onacceptabel is omdat de integriteit van een kind wordt aangetast. Daarover moet volstrekte duidelijkheid bestaan.

Pedofielen leven thans in een moeilijke tijd. Zij worden maatschappelijk niet aanvaard. Zij worden zelfs opgejaagd, gestigmatiseerd en vercriminaliseerd. Voor een goede dialoog met pedofielen over hun geaardheid is op dit moment geen ruimte meer. Zeer verdrietig is de houding van de grote kerken in Nederland. Zij distantiëren zich niet van de pedofiel als mens, maar ze distantiëren zich wel van zijn seksuele geaardheid. Hoe is het mogelijk om een mens te accepteren zonder zijn geaardheid? Elke pedofiele handeling wordt gezien als misbruik. Naar mijn stellige overtuiging is de huidige jacht op pedofielen buitengewoon contra-productief. We laten deze mensen aan hun lot over. We duwen ze weg in een groot moeras, ze moeten het verder maar uitzoeken, "als ze maar van mijn kinderen afblijven".

Maar nu de pedofiel zelf. Hij is gek op een kind, hij houdt van een kind, hij wil het kind helemaal niet misbruiken, hij kent het maatschappelijke

verzet, hij wil niets in het geniep doen. Hij moet ook helemaal niets hebben van vuile pornofilms, waarin kinderen worden verkracht, misbruikt, gemanipuleerd, maar hij kan wel genieten van een foto van een bloot meisje of een bloot jongetje. Alleen al het gezicht van een kind kan ontroeren. Dat mag niet meer. Want het is verboden om dat in je bezit te hebben. Pedofielen hebben het advies gekregen van hun hulpverleners om alle filmpjes en foto's te verbranden. Ze werden het bos ingestuurd.

Ja, er was een pedofiel die letterlijk het bos in ging, rondfietste en een kind op een fietsje ontmoette. Hij was ontroerd door het kind. Hij zou wel een en ander willen, maar hij draaide zijn hoofd om en fietste hard weg naar huis. Hij wilde niet de integriteit van het kind aantasten. Diep verdrietig zonk hij weg in zijn stoel.

Er zijn tijden geweest dat er met pedofielen op een wijzere manier werd omgegaan. Het was de tijd van Ikon-pastor, Dominee A. Klamer, die een pastorale hand uitstak naar de pedofielen, naar hen luisterde en hen nabij was. Het was de tijd dat de PSVG (Protestantse Stichting Voor Gezinsvorming), die zich in latere dagen bezig hield met allerlei aspecten van seksualiteit, een pamflet uitgaf over pedofilie.

Ik wil graag toch nog eens stil staan bij dat pamflet. Het pamflet wil duidelijk maken dat lang niet elk seksueel contact of elke seksuele verhouding tussen een volwassene en een kind misbruik van het kind inhoudt. Er blijken seksuele contacten te bestaan die voor kinderen plezierig en waardevol kunnen zijn. Zeker er komen helaas ook hele nare dingen voor, die mogen niet ontkend worden. Daarom is het van groot belang dat we meer weten over de seksuele beleving van kinderen en die van pedofielen. In het pamflet lezen wij dat pedofielen mensen zijn, die zich aangetrokken voelen tot kinderen, ook in seksuele zin. Als je deze gevoelens niet mag hebben, dan is het duidelijk dat een pedofiel niet zichzelf kan zijn. Pedofiele mensen willen hun gevoelens voor kinderen uiten. Ook lichamelijk. Dat wil niet zeggen dat zij behoefte hebben aan geslachtsverkeer, aan penetratie, omdat zij weten dat kinderen daar nog niet op gebouwd zijn, dat het kinderen pijn kan doen, dat dat een grensoverschrijding kan zijn. Veel pedofielen zullen dit soort seksuele activiteiten dus ook nalaten. Omgaan met een kind vereist respect en terughoudendheid. Seksueel contact mag niet worden opgedrongen. De volwassene mag geen misbruik maken van macht. Het kind mag niet gemanipuleerd worden. Uit onderzoek is gebleken dat kinderen bij gematigde seksuele contacten een zeker plezier ervaren. Vooral als ze daarbij ook genegenheid ervaren. Het kan zijn dat kinderen dit passief ondergaan, het kan ook zijn dat kinderen zelf actief worden. Het pamflet zegt ook dat het een fout is om vanuit onze eigen volwassen seksualiteit en de daarbij behorende gevoelens naar kinderseksualiteiten

kijken. Mensen projecteren dan als het ware hun eigen mening, gevoelens en ervaringen, op kinderen.

Vaak is het zo dat een kind in de relatie met een pedofiel geen problemen ondervindt. Problemen ontstaan vaak als de omgeving, bijvoorbeeld de ouders in paniek raken, zodat het kind het idee krijgt dat er iets vreselijks is gebeurd. Dat kan een kind beschadigen. Het pamflet vertelt ons ook dat seksualiteit niet belast moet worden met wat stiekem in het donker geschiedt, dat het niet ervaren moet worden als iets dat vies is en eigenlijk niet mag. Zo ontstaan er schuldgevoelens, die niets te maken hebben met echt schuldig zijn.

Waar de PVSG met haar pamflet en dominee Klamer, vooral in slaagden was, om goed te luisteren naar pedofielen en met hen na te denken over wijze omgangsvormen. Het blijft in en in verdrietig dat deze werkwijze in onze tijd door de kerken is opgegeven.

Zoals reeds aangegeven weten wij te weinig over de belevingswereld van kinderen. Kinderen worden vaak klein gehouden, worden soms niet serieus genomen. Freud veronderstelde dat er bij kinderen sprake was van een latente fase ten aanzien van de seksualiteit. Uit later onderzoek is gebleken, dat dat niet het geval is. Ook kinderen tussen zes en twaalf jaar kunnen ontluikende seksuele gevoelens vertonen. Een kind is echter kwetsbaar en verdient dus ook ontzien te worden. Hierboven werd reeds gezegd en dat wordt nog eens herhaald dat volwassenen niet alleen hun eigen gevoelens mogen projecteren op het kind. Het zal gaan om een ontmoeting tussen een volwassene en een kind, waarbij de vrijheid van het kind in tact wordt gehouden. Een kind moet niet iets gaan doen wat het eigenlijk niet wil. Als kinderen in de pubertijd verkeren dan is de situatie inmiddels gewijzigd. Dan is er sprake van puberale seksgevoelens. Het kind is dan bezig volwassen te worden. Ook dan zullen er ontmoetingen plaatsvinden tussen pubers en volwassenen. Ook dan blijft de puber kwetsbaar en heeft recht op een zekere bescherming. Daarom weet iedere pedofiel die verantwoordelijk wil omgaan met zijn geaardheid, dat elke manipulatie, elke gewelddadigheid, elke dreiging achterwege moet worden gelaten. Hij weet ook dat gezagsverhoudingen niet gebruikt mogen worden, want binnen gezagsverhoudingen kan er macht aangewend worden. Op zichzelf blijft het best begrijpelijk dat een leraar op een leerling verliefd wordt, maar een dergelijke relatie staat toch bloot aan een gevaar van de factor macht. Het kan zijn dat de volwassene een dergelijke macht niet gebruikt, het kan zijn dat de volwassene inderdaad niet verder gaat dan het kind aangeeft. Dan kan het zijn, dat wat in deze liefdevolle verantwoordelijkheid geschiedt, ethisch ook verantwoord kan zijn. Maar stellig weten doen we dat niet. Ook dwang en het aanbieden van kado's zijn uit den boze. Want ze kunnen een relatie bederven.

In onze cultuur is vaak toch nog sprake van een diepgewortelde negativiteit ten aanzien van seks. Ondanks de seksuele revolutie bestaat er toch altijd nog een taboe. Voor veel mensen en ook kinderen, heeft seks iets te maken met wat vies is. Seks komt in de buurt van misbruik. Het is jammer dat seksualiteit niet wordt ervaren als goed en heilzaam. De kerk heeft in de geschiedenis geen geringe bijdrage geleverd aan deze diepgewortelde negativiteit. Betreurd moet worden dat in onze tijd zowel volwassenen als kinderen, soms bloot staan aan een seksuele commercie die bepaald niet goed is voor de belevingswereld van mensen. Er zijn ook pedofielen die vaak onder invloed van deze commercie erg seks-geobsedeerd kunnen raken, neukgericht, gericht op orgasme en het kan ook zijn dat sommige kinderen wel eens op video's en films beelden zien die eigenlijk niet geschikt voor ze zijn, wat weer op den duur kan leiden tot een zeker bederf van de seksuele beleving. Het is duidelijk dat seksuele contacten tussen volwassenen en kinderen daardoor heel negatief beïnvloed kunnen worden; dat het gevaar ook groot is, dat er dan ook dingen gebeuren die achterwege hadden moeten blijven.

In dit relaas over pastoraat en pedofilie kunnen we natuurlijk niet nalaten om ook te spreken over mogelijke schade die door kinderen wordt geleden door de seksuele contacten met volwassene. Er zijn kinderen die daar geen prettige herinnering aan over hebben gehouden. En het was vaak de verboden sfeer, het was de beleving van dingen, die men eigenlijk niet wenste. Deze schade kan later in het leven opbreken. Maar deze schade kan ook worden verdramtiseerd. De samenleving kan ons suggereren dat wij beschadigd zijn. Juist in een tijd waarin er zeer negatief wordt gedacht over pedofilie is dit gevaar groter geworden. Ik heb het bange vermoeden dat soms bepaalde schuldgevoelens worden opgedrongen. Dat mensen gesuggereerd wordt dat er dingen gebeurd zijn, die niet hadden mogen gebeuren.

Vaak wanneer men de relaties tussen volwassenen en kinderen evalueert, kan men vaststellen dat er soms geen sprake is geweest van wederkerigheid. Een relatie tussen een volwassene en een kind moet juist wederkerig zijn. Beiden moeten kunnen vertellen wat prettig is in de omgang, beiden moeten dat stilzwijgend of hardop kunnen laten merken. Een pedofiele relatie moet ook altijd een gezamenlijke beleving worden en stellig niet blijven steken in een eenzijdig verkeer. Ik denk dat wel eens pedofielen hier over de schreef gaan. Zij bepalen sterk eenzijdig het verkeer. Eerlijkheidshalve moet echter worden opgemerkt dat dit soort zaken ook geldt voor alle andere seksuele relaties; ook die tussen volwassenen, want ook daar kan het zijn dat de wederkerigheid ontbreekt.

Wij keren terug naar de pedofiel zelf. Zoals gezegd leeft hij in een moeilijke tijd. Een pedofiel leeft in een bedreigde realiteit, hij wordt door de samenleving voorgesteld als ziek, ontaard, abnormaal en slecht. Soms zelfs als verkrachter of lustmoordenaar. Dat maakt hem verward en soms komt het voor dat hij seksualiteit verdringt, maar dat kan weer negatief uitpakken. Het door de samenleving onbegrepen duistere verlangen bij hem, leidt niet zelden tot zelfdoding. De pedofiel zit in de klem. Hij ervaart gevoelens die buiten de maatschappelijke normen vallen. De pedofiel zou er bij gebaat zijn als de samenleving haar normen enigszins aanpaste, in de zin van een stuk noodzakelijke acceptatie. De reacties uit de samenleving zijn nu vaak buitensporig hard. Er worden soms straffen opgelegd die onevenredig zwaar zijn. Waarbij aangetekend moet worden dat gevangenisstraf natuurlijk niets uitricht.

Pastoraat betekent dat je mensen beschermt dat je met ze optrekt, dat je met ze in gesprek raakt, dat je luistert naar wat hen beweegt. Die bescherming houdt ook in dat je niet wegloopt, dat je je niet achter maatschappelijke vooroordelen verschuilt, want dan laat je de pedofiel in de steek. Het pastoraat vereist ook een zorgvuldigheid in de taxaties van interpretaties die mensen geven aan hun belevingen. Ook de pedofiel moet leren verstaan waarom er in de samenleving zo'n afkeer bestaat. Veel ouders voelen hun kinderen als hun bezit, willen dat bezit ook beschermen en kunnen de gedachte niet verdragen dat een volwassene met hun kinderen iets zou beleven. Maar kinderen zijn geen bezit, kinderen zijn aan ouders toevertrouwd. Zij behoeven nog bescherming en bij het ouder worden krijgen zij langzamerhand meer en meer vrijheid om zelf zich te ontplooien. Die bescherming moet niet inhouden dat andere volwassenen worden afgehouden. Ouders moeten hun kinderen ook wel eens toevertrouwen aan andere volwassenen, denk aan het jeugdwerk of aan het onderwijs en medische zorg. Ouders hebben er dan recht op om te weten dat hun kinderen geen dingen overkomen achter hun rug, zonder overleg, in het verborgene.

De pastorale aanvaarding van de pedofiele medemens impliceert begrip voor zijn geaardheid. De pastorale aanvaarding impliceert niet, dat alles wat geschiedt goedgepraat moet worden. In de pastorale begeleiding blijft er altijd een kritisch moment. Er wordt gezamenlijk gezocht naar de scheiding tussen wat goed en minder goed is, tussen wat wijs is en niet zo wijs. Soms zullen wij de pedofiel ook in deze tijd dringend moeten adviseren om zich van bepaalde dingen die misschien op zichzelf ethisch best verantwoord zijn, te onthouden. De publieke opinie is onbarmhartig en tegen die hardheid moet de pedofiel ook beschermd worden. We mogen niet toestaan dat mensen de grond in getrapt worden of afgebrand worden. In het pastoraat willen we ook graag

rekening houden met de verworvenheden van andere wetenschappen; medische wetenschap, de psychologie, de sociologie. Pedofielen moeten ook verwezen kunnen worden naar goede hulpverleners, die hen kunnen leren met hun gevoelens zo danig om te gaan dat men er zelf ook gelukkig van kan worden.

Er zijn geen recepten in omloop over wat wel en niet mag. Hierboven hebben we aangegeven dat penetratie om velerlei reden ongewenst is. Het kan een kind pijn doen en het kan een volwassenheidsbeleving zijn die sterk bepaald wordt door een orgasmegerichtheid. Ik kan echter niet zeggen dat een wederzijds masturberen onder alle omstandigheden ongewenst is. Het laat zich denken dat er situaties zijn waarbij dat plaatsvindt in een sfeer van wederzijds respect en met een wederzijdse intimiteitsbeleving. Het zou dan ethisch acceptabel zijn. Maar het laat zich evengoed denken dat het opgedrongen is, dat het niet spontaan plaatsvindt en dat het kind het helemaal niet leuk vindt. Dan is het ethisch weer verwerpelijk. Het is niet gemakkelijk om dat voor een ander uit te maken.

De lezer zal uit het bovenstaande proeven dat ik de pedofiele mens wil aanvaarden niet zonder zijn geaardheid serieus te nemen. Ik probeer ook met hem daarover in het reine te geraken. Want daar heeft hij ook recht op, daarvoor ben ik ook zijn pastor.

De Maastrichtse psychiater en seksuoloog Gerard Roelofs, heeft korte tijd geleden in een artikel gezegd dat niet elke pedofiel een smeerlap is. Hij stelde het duidelijk, pedofilie is geen afwijking, het is een aangeboren normale variant van de menselijk seksuele voorkeur. We moeten niet willen dat dat allemaal ondergronds geschiedt, want dan zijn we verder van huis dan ooit. Er moet gesproken worden over voorwaarden voor een goede pedofiele relatie. Roelofs maakt een scherp onderscheid tussen seksualiteit met kinderen onder de twaalf jaar en boven de twaalf jaar. Hij vindt dat in het geval van kinderen beneden de twaalf jaar, geen sprake is van wederkerigheid. Dat is boven de twaalf jaar volgens hem wel mogelijk; dan behoeft een seksuele relatie met een volwassene niet schadelijk te zijn. Roelofs vindt het ook een plicht van de samenleving om een vorm te vinden waarin de pedofiel zich kan uiten, zonder een kind te schaden. Dat we ook een goed onderscheid kunnen maken tussen wederzijds masturberen of een keihard sadomasochistisch spelletje dat nergens op slaat. Wat Roelofs ook wil, is pedofilie bespreekbaar maken in de samenleving. En het is moedig van deze man dat hij de pedofiel zo bejegt, dat die weet waar hij aan toe is: iemand die met hem nadenkt.

Mijn collega Joseph Doucé heeft zich in de tachtiger jaren in Frankrijk ook bezig gehouden met het pastoraat voor pedofielen. Dat heeft

uiteindelijk geleid tot zijn dood. Hij werd vermoord en er zijn belangrijke aanwijzingen dat dat samenhang met zijn pastorale zorg voor pedofielen die volslagen mis werd verstaan. Joseph Doucé blijft voor mij een goed voorbeeld van een pastor, van een herder. De goede herder zet zijn leven in voor zijn schapen. Zo heeft ook Doucé zijn leven gegeven in het pastoraat voor deze mensen. Ik hoop nog altijd dat dat niet vergeefs was.

uitgezonderd geliefde en zijn dood. Hij werd vermoord en er zijn belangrijke aanwijzingen dat dat samenhangt met zijn pastorale zorg voor de kinderen die volgden. Hij werd vermoord. Joseph Doucé blijft voor mij een goed voorbeeld van een pastor van een heide. De goede heide zal zijn leven in voor zijn schape. Zo heeft ook Doucé zijn leven gegeven in het pastorat voor deze mens. Ik hoop nog altijd dat dat het vergeten was.

De laatste jaren van zijn leven heeft hij geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid.

De laatste jaren van zijn leven heeft hij geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid.

De laatste jaren van zijn leven heeft hij geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid.

De laatste jaren van zijn leven heeft hij geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid.

De laatste jaren van zijn leven heeft hij geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid.

De laatste jaren van zijn leven heeft hij geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid.

De laatste jaren van zijn leven heeft hij geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid. Hij heeft geleefd in eenzaamheid.

"DIE VAN ONS DOEN ZOIETS NIET!"

- een bericht uit de praktijk

door Jan Wauben (*)

Inleiding

Einde 1994 werd ik uitgenodigd mee te werken aan een studiedag van de Rotterdamse Pauluskerk. De organisatoren wilden een boek van Randall als uitgangspunt nemen: John L. Randall, CHILDHOOD AND SEXUALITY, A Radical Christian Approach (Pittsburgh, Pennsylvania, 1992).

De strekking van hun vraag aan mij en enkele anderen was: kijk eens naar dit boek van Randall; die heeft ons, kademensen in het werkveld van kerk en samenleving, toch wel iets te zeggen, dacht je niet? Zou je daar wat over willen zeggen, over wat je van Randall's betoog vindt en van z'n relevantie voor de maatschappelijke situatie?

Daar heb ik, na enige aarzeling, positief op gereageerd. Ik noem daar twee motieven voor. Ten eerste was ik wel nieuwsgierig naar waar de mensen van de Pauluskerk mee bezig zijn: willen zij zich bewegen inzetten voor weer een minderheidsgroep, naast de druggebruikers nu een seksuele minderheidsgroep, of vertegenwoordigen zij een visie op mens, kerk en wereld die allereerst naar ervaringen van mensen wil kijken en naar menselijk gedrag dat misschien wel universeler is én meer cultuur-eigen dan we ons doorgaans realiseren?

Ten tweede: het boek van Randall snijdt diverse thema's aan waar ik me de afgelopen 20 jaar in mijn RIAGG-werk vrij intensief mee heb bezig gehouden. De studiedag is destijds niet doorgedaan, maar ik heb deze gelegenheid gebruikt om in een samenhangend vertoog te schetsen wat ik denk van de situatie rond de thematiek *childhood and sexuality* in ons land.

Na in de eerste paragraaf enig commentaar voor te leggen op het boek van Randall, wil ik in de volgende paragrafen een aantal actuele, heikele controversen van de thematiek aansnijden. Ik stel me voor, enthousiast over Randall's wens tot doordenken vanuit waarden en

---

(*) De nu volgende tekst is een verkorte en enigszins bewerkte versie van het werkstuk van dezelfde auteur, getiteld <Die van ons doen zoiets niet> oftewel commentaar bij *Childhood and Sexuality, A Radical Christian Approach* van John L. Randall, RIAGG Maastricht 1995.

De auteur was van 1971 tot 1996 preventiewerker van de RIAGG Maastricht, onder meer coördinator van het project Preventie Kindermishandeling en van de Werkgroep voor Seksualiteit, Intimiteit, Relaties (S.i.R.) Maastricht/ZZL.

Jaargang 1934. Gymn.A; Sociale Academie Sittard; VO-groepswork Nijmegen; Organisatieontwikkeling; enkele jaren Pedagogiek en Andragogiek in Nijmegen en Utrecht.

methoden, door te gaan in de geest van het boek met overdenken van de problemen waar Randall het over heeft. Waar Randall volgens mij verdwaalt, heb ik geenszins toevallig, vanuit de praktijk wel een richting te melden.

De tweede paragraaf kreeg de titel die ook de gehele bijdrage siert: "Die van ons doen zoiets niet!" Ouders, opvoeders, de heersende publieke opinie houden zichzelf en anderen voor dat (hun) kinderen allerlei gedragingen en gevoelens op seksueel gebied niet hebben. Het thema 'seksueel misbruik van kinderen', het signaleren en het bestrijden ervan sluiten hier tegenwoordig naadloos bij aan - in de derde paragraaf. Veronderstellen dat kinderen ook positieve intieme ervaringen met volwassenen (kunnen) hebben is vandaag de dag als vloeken in de kerk en de koppeling ervan met 'pedofilie' is de ultieme doodzonde - de spraakverwarringen op een rij, in de vierde paragraaf. Tenslotte in de vijfde paragraaf: enige maatschappelijke ruimte voor een open en genuanceerde discussie over pedofilie, laat staan voor *emancipatie* van pedofielen, lijkt voor een veelvoud van jaren (uit)gesloten - de stelling van Sjaak van der Geest, medisch antropoloog, in de Volkskrant van 5 oktober 1998, dat na de homo's van tijden terug en de communisten enkele decennia geleden nu de pedofielen het slachtoffer zijn van een collectieve paranoia, lijkt mij te staan als een betonnen muur. Maar ik heb ook enkele harde noten om te kraken voor en door de pedo's zelf.

1. ALGEMEEN COMMENTAAR op Childhood and Sexuality

1.1 Een prettig leesbaar, polemisch en belangrijk boek

Childhood and Sexuality van John Randall vind ik een goed en prettig lezend boek; geëngageerd en toch met distantie geschreven. Het is levendig vooral doordat het ook een polemisch boek wil zijn. Het is uiterst actueel in onze westerse wereld, door de niet aflatende aandacht voor seksueel misbruik van vrouwen en, met nog meer impact, van kinderen; en ik denk dat het wereldwijd blijvend relevant zal blijken te zijn door de vrijwel alles doordringende thema's van seks, sekse en opvoeden en door de onstuimige, conflictvolle houding van godsdiensten, kerken en staten versus die thema's.

1.2 Een realistisch uitgangspunt

Ik ben blij met Randall's pleidooi in Hoofdstuk 14, pag. 239, voor "the strict and unprejudiced pursuit of factual knowledge". Zijn opvatting dat zo opgevatte wetenschapsbeoefening een in wezen religieuze

activiteit is, zal de één blasfemisch vinden, terwijl de ander met mij zal menen dat zoiets de religies alleen maar ten goede kan komen. Deze opstelling strookt in ieder geval met de grondhouding en benadering die ik naar Fokke Sierksma als nastrevenswaardig *proper en illusieloos denken* typeer.¹ Hier komt naar mijn gevoel en inzicht een diep respect voor stad en wereld in tot uitdrukking; daar is geen God of kerk voor nodig. Een God of kerk die deze grondhouding en -benadering niet serieus neemt, verdacht maakt zelfs, wat is dat voor een God, wat is dat voor een kerk, zou ik zo zeggen, is die nog serieus te nemen? Ik spreek hiermee dus geen algemene veroordeling uit over religiositeit of over mensen in kerken en religies; wel wil ik zeggen dat ik erg huiverig ben voor het aantonen, bewijzen en weerleggen van waarheden vanuit godsdienst, kerk of welke instantie dan ook, als het op *gezag* moet: wat zijn dat voor waarheden? Randall's bezwaar tegen blind dogmatisme en zijn voorkeur voor een open oor en oog voor de feiten sporen prima met het Maastrichtse S.i.R.-paradigma², dat een pleidooi inhoudt voor serieuze aandacht zowel voor de positieve als voor de negatieve (seks)ervaringen van mensen: het houdt beide benaderingen en de *findings* daarin realistisch. Ook Randall hecht veel waarde aan de ervaringen, de reële belevingswereld van mensen, jong en oud; en het is hier dat we elkaar als vanzelf ontmoeten. Hoe hij dan zo onrealistisch over paedophiles kan praten, kan ik niet goed plaatsen. Daar kom ik nog uitgebreid op terug.

1.3 De "onderwaardering, ontkenning en verdachtmaking van kinderseksualiteit" (Randall) zijn voor mij onlosmakelijk verbonden met de stelselmatige, structurele onderwaardering, onderschikking en onderdrukking van kinderen überhaupt

De getuigenissen van de diverse ernstige en minder ernstige vormen van kindermishandeling en -exploitatie van de afgelopen tien-twintig jaar bijvoorbeeld, onthullen een bijna cynische minachting voor kinderen. Ik doel hier niet op de literatuur rond specifiek 'seksueel misbruik', maar op die over een cultureel aanvaarde en institutioneel wijd verbreide bejegening van kinderen. Denk aan Guus Kuijer's HET GEMINACHTE KIND van 1980, Steven de Batselier's DE ZACHT MOORDENAARS van 1980 en aan HET GROENESTEIN SYNDROOM OF: EEN LEGE PLEK IN DEN HAAG, van Hans Koekoek in 1982. Ik kan nog noemen van Manfred Bieler STILL WIE DIE NACHT: MEMOIRES EINES KINDES uit 1989 ("Was wurde uns gestohlen, dir und mir? Wer nahm die Liebe aus deinem und meinem Herzen? Wer raubte dir und mir das Glück der kleinen Freuden, die Wohltat der unbefleckten Zärtlichkeit, das Geheimnis der Tränen, die Unschuld der Spiele, die Lust am

Leben?"); van Alice Miller AM ANFANG WAR DIE ERZIEHUNG uit 1980 en DU SOLLST NICHT MERKEN uit 1981, om me maar tot deze twee boeken van haar³ te beperken; en tenslotte van Ingmar Bergman de film (met een televisieversie van ruim vijf uur) FANNY EN ALEXANDER. De film is voor een belangrijk deel autobiografisch; Bergman: "De methode van opvoeden was afschuwelijk. Het enige doel was discipline te kweken, iedere neiging tot iets anders moest onderdrukt worden." Het onderwerp is kortom opvoeden als onderwerpen, disciplineren en op het goede pad brengen, met als begeleidend adagium 'Het is toch voor je eigen bestwil', 'Ich will doch nur dein Bestes' of, zoals in Randall's boek op pag. 45, "in the child's best interests"; het is 'zwarte pedagogiek', naar een woord van Katharina Rutschky.⁴

Ik ben er allerminst zeker van dat deze kritiek in brede kring herkend is en steun geniet. Er wordt ook in onze jaren weer hartstochtelijk gepleit voor respect en eerbied voor het kind, voor zelfbepaling en eigen tempo van ontwikkeling. Het is niet duidelijk of die pleidooien voor meer rechten van kinderen ook bedoeld zijn voor het 'terrein van seksualiteit'. Evenmin is duidelijk of de schrijvers en sprekers wel weet hebben van wat in jeugdland op het 'terrein van seksualiteit' regel was en is en of men die zelfbepaling en die ontwikkeling in eigen tempo *vom Kinde aus* wil invullen. Als het specifiek over seksualiteit gaat, zijn 'zelfbepaling' of 'eigen tempo van ontwikkeling' althans voornamelijk als beperkend, beschermend en negatief te verstaan. De adviezen worden getekend door iets heel traditioneels. Ik denk dat hier voor een belangrijk gedeelte opgaat wat Van Ussel in een essay van 1976 WIE HOUDT ER NIET VAN KINDEREN?⁵ zegt over het pleidooi voor eerbied voor kinderen: "Gaat men na wat die eerbied precies inhoudt, dan lijkt hij vooral op het vlak van de intieme aanrakingen te liggen. Hier betekent de 'eerbied' niet dat men in zijn benadering fijn moet optreden, maar dat er iets niet mag geschieden. De eerbied is dus vaak een negatief begrip." Lea Dasberg, voormalig hoogleraar Historische Pedagogiek in Amsterdam heeft een boekje open gedaan over hoe we als samenleving generaties lang kinderen grootbrengen, namelijk door ze klein te houden; zo luidt ook de titel van haar boek van 1976, een bestseller: GROOTBRENGEN DOOR KLEINHOUDEN.

Ook de infantilisering van kinderen in sexualibus, waar Randall over schrijft, lijkt me dus een niet toevallig product van de stelselmatige en structurele onderpositie van kinderen in onze samenleving ten opzichte van volwassenen, zowel mannen als vrouwen; en dat lijkt me in deze kwestie het hoofdprobleem.⁶ Deze 'verbreding' die ik nou juist onontbeerlijk vind voor een reële kijk en een reëler op waarde schatten van gedragingen en problemen die we hier of elders aantreffen, vind ik niet zo duidelijk terug in *Childhood and Sexuality*.

Randall houdt de focus eerder gefixeerd op kind en seks en reist

daarmee door de tijd en door de wereld - en dan komt hij nogal wat tegen! Maar de *dwarsverbindingen*, die hij overigens wel vaak probeert te maken (zoals met name in de hoofdstukken 3 en 4), komen mij weliswaar vaak voor als bevestigingen van waar hij naar op zoek is, maar hij verkent de ruimere omgeving vanuit de optiek van de seks van en met kinderen in diverse tijden en culturen en niet, zoals ik zou verkiezen, vanuit de positie en rol van kinderen in de desbetreffende samenleving - horizontaal -, waarbij de bepalende, doorslaggevende belangen en motieven van degenen die de opvoeding, de socialisatie en dus de leidende waarden en normen bepalen, worden benoemd en doorgelicht.

Vergelijkingen maken - verticaal - van toen en daar en hen met nu en hier en ons, is een hachelijke bezigheid, vakwerk voor antropologen en andere disciplines; en dan nog spreken de geleerden elkaar ook hier weer vaak tegen. Met dezelfde scepsis zie ik ook de vergelijkingen van de mensenwereld met de dierenwereld om iets aan te tonen resp. te weerleggen. De Natural Theology ofwel 'bio-theologie' pleegt dit te doen; Randall heeft daar enerzijds kritiek op (pag. 246), maar anderzijds maakt hij er zelf veelvuldig gebruik van. Ik vind dit vooral interessant, soms verbazingwekkend, maar meestal suggestief door de context (of beter gezegd: het gebrek daaraan) waarin deze vergelijkingen worden gemaakt - het is gauw glad ijs. Ben Füss, NVSH-publicist, in particuliere gedachtenwisseling: "Je weet wel: eekhoorntjes sparen in de zomer voor de winter, dus God heeft de Boerenleenbank gewild; zwanen blijven bij elkaar, dus het huwelijk was ook de bedoeling; tenslotte is bij wolven de sterkste de leider, dus God stemt ter wille van het recht van de sterkste al jaren VVD."

1.4 Een raadsel: waarom het nog hebben over de "paedophiles"?

Waarom Randall in zijn vertoog de Paedophiles betreft - als was het tóch een aparte, met uitsterven bedreigde soort - is mij niet erg duidelijk. Het spoort ook niet erg met wat hij in hoofdstuk 1 onder het motto from bad language to crooked thinking als essentie van zijn frisse en authentieke benadering van (kinder)seksualiteit als puur menselijk gegeven presenteert. Het lijkt me inderdaad radicaal christelijk om, zonodig tegen de verdrukking in, op te komen voor mensen en groepen die in de knel komen, de paria's en de mensen die om welke reden dan ook als uitschot worden behandeld. Minder radicaal, eerder *dualistisch*, lijkt het mij om eerst duidelijk en doordacht te kiezen voor een mensbeeld dat niet gecategoriseerd wordt door scientific polysyllables or their everyday equivalents om vervolgens, en naar mijn idee dus ondoordacht, in hoofdstuk zoveel een apologie van een gecategoriseerd

mensbeeld uitvoerig te bespreken en daarmee ipso facto die categorisering stevig te bevestigen, zoals nog eens uitdrukkelijk in conclusion 7 op pagina 215 waar hij zelfs *genuine* paedophiles weet te identificeren.

2. MET VERONTREINIGDE TAAL KUN JE NIET PROPER DENKEN

Hoofdstuk 1 in het boek, *From Bad Language to Crooked Thinking*, is mijns inziens meteen in de roos. Zowel Randall's diagnose van de patiënt als de door hem aanbevolen therapie naar een gezonder en realistischer perspectief vat ik hier in kort bestek graag samen. Randall's diagnose over ons taalgebruik waarin we mensen classificeren in termen van hun seksuele responsen en ze zien als typen of vertegenwoordigers van geaardheden, is:

"I believe that this situation is a very unhealthy one, (...) that the introduction of so much scientific jargon to describe various types of people has had a pernicious effect upon twentieth-century attitudes towards sex" (p. 5).

Hier legt hij de vinger op verwaarloosde plekken en wijst hij op slordig denkwerk: de taal verraadt niet alleen ons denken en voelen, maar vormt bij overname ook ons denken en voelen, voedt de denkbeelden over hoe 'het' zit en hoe we zijn. Randall geeft hier en elders in het boek trouwens nog ettelijke bruikbare vragen voor wie een vertoog over menselijke intimiteit, erotiek en seksualiteit wil testen op het realiteitsgehalte ervan.⁷

Zijn aanbeveling is mensen te behandelen als individuele personen en vooral open te staan voor hun feitelijke en mogelijke ervaringen⁸, in plaats van met de aartsburgerlijke psychologie te blijven veronderstellen dat ze een specialisme, een apart talent of een aparte beheptheid vertegenwoordigen. Vandaar dat hij komt tot een perspectief dat als motto van het boek zou kunnen worden gezien:

"Every human being is capable of love, and every human being is capable of responding erotically to a loving approach, wether it comes from someone of their own or the opposite sex. The idea of homosexuality as an ingrained, permanent characteristic of one's personality is a myth created entirely by twentieth-century psychology" (p. 6).

En zie ook pag. 205 waar hij, zich aansluitend bij Freud, noteert: "The tenderness felt by a paedophile towards his young eromenos may be nothing more than a normal biological impulse which our society has forced underground." Gerard Roelofs, psychiater-seksuoloog bij de RIAGG Maastricht, zou zeggen: "Ja, 'a normal biological impulse', maar bij pedofielen uitvergroot."

Van Naerssen ontwikkelt in zijn proefschrift LABYRINT ZONDER MUREN (1989) over en naar aanleiding van de homoseksuele geaardheid een dergelijk perspectief. En zou dat mutatis mutandis ook niet opgaan voor bijvoorbeeld de zogenaamde pedofiele geaardheid? "De homoseksuele geaardheid, aldus Van Naerssen, opgevat als een exclusieve, duurzame, motiverende factor die tot contact met seksegenoten drijft, bestaat niet. Al uit de onderzoeken van Kinsey c.s. (1948; 1953) bleek dat vele mensen hetero- én homoseksuele contacten aangaan in hun leven. Masters en Johnson (1979) vonden dat mensen die zich homoseksueel noemen, vaak heteroseksuele fantasieën hebben en omgekeerd. Noch in gedrag, noch in fantasie, is de mens hetero- of homoseksueel. Het gaat om persoonlijke constructies van de erotische fascinatie. Dit is geen voorkeur, maar een geschiedenis van betekenisgeving aan het zelf en de ander. De gesloten procedure, zowel gehanteerd door de persoon zelf als in de maatschappij waarin homoseksualiteit een onontkoombaar gegeven is - een duidelijk omschreven verlangen - reguleert dit verlangen tot verstarring" (p. 128).

Ik vrees dat juist in kringen van mensen die zich groeperen rond een noemer en een idee van seksuele minderheid dit bepaald geestverruimende perspectief dun gezaaid is. De ervaringen met het werken met de video-film DE JONGEN EN DE MAN, "een film over beginnende vriendschap en intimiteit tussen een jongen en een man", gemaakt door de RIAGG Maastricht en de Werkgroep S.i.R., zijn veelzeggend. De film is bedoeld als aangever en opstap bij het bespreekbaar maken van de voor velen moeilijke thematiek van intimiteit, erotiek en seksualiteit van en met kinderen, ongeacht of dit positief dan wel negatief ligt. Bij alle 'pedogroepen' werd door vrijwel alle aanwezigen de man in de film als pedo geïdentificeerd en, wat hij doet en hoe hij reageert, als beginnend, sluimerend of voorzichtig pedogedrag. Bij alle andere groepen reageerden de kijkers gemengd; het was ofwel: dat kan niet waar zijn; wat deze jongen doet, dat doet een kind niet, het kan niet en het mag niet; of het was: ja, het zijn toch eigenlijk heel gewone, herkenbare gedragingen, reacties en gevoelens van mensen, klein en groot, als ze in een vrijmoedige omgeving verkeren waar ze zichzelf kunnen en durven zijn.

En in XL van oktober 1994 las ik in het artikel van Sander Marijn Kiestra over homo's in de kinderliteratuur de volgende passage: "Sommige boeken zoals bijvoorbeeld Jan mijn vriend kun je homoseksueel lezen maar even zo goed komt het er niet in voor. Dan gaat het over een diepe, warme vriendschap. Beide gevoelsingangen van lezen zijn prachtig. Toch denk ik dat als het boek niet impliciet over seks gaat, het maar is hoe je er zelf tegenaan kijkt. Je interpreteert het boek op je eigen gevoel."

Maar met dat eigen gevoel en die gevoelsingangen is toch wat aan de hand; en wat je in je hoofd hebt speelt daar toch een grote, beslissende rol in! Je kunt JAN MIJN VRIEND (van Peter Pohl), dat ook ik een geweldig boek vind, een aanrader voor groot en klein, natuurlijk op verschillende manieren lezen en waarderen. Maar waar het hier nu om gaat is, dat het boek als je niet homoseksueel leest, gaat over een diepe, warme vriendschap, nogal herkenbaar en nogal menselijk, meen ik - van welke kunne je ook bent. Maar lees het eens homoseksueel, dat wil zeggen noem Jan of zijn vriendje in het boek eens homoseksueel, dat wil zeggen noem deze warme, diepe vriendschap eens homoseksueel, dan worden die gevoelens terstond als bijzonder begrepen en bieden ze niemand herkenning! Als je het mij vraagt: wat een onzin wordt hier aangericht met zo'n typering, met zo'n verbijzondering; of het moest zijn dat ludiek bedoeld is dat iedereen homoseksueel is. Deze gevoelens zijn universeel menselijk en de bijzondere typering miskent dat domweg.

De bezigheid van het categoriseren en classificeren van verschijnselen en handelingen hebben met name de hulpverleners in de gezondheidszorg niet van vreemden. Zij worden er indringend en intensief mee opgeleid: hun noties omtrent psychisch ziek-zijn en afwijken staan, uniform verwoord en wereldwijd door de meeste psychiaters en psychotherapeuten aanvaard, in het Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders - DSM.⁹ Pedofilie is ook in de nieuwste versie gerangschikt onder "seksuele stoornissen", een rubriek van "De parafilieën", een overzichtelijke ordening van gestoorde fantasieën en van gestoorde handelingen. Maar, zo zegt Van Naerssen in zijn eerder genoemd proefschrift: "Door het invoeren van termen als aantrekkingskracht en innerlijke dwang (urge), zin in seks, inhibitie, en dergelijke, ligt aan de classificatie ook een theorie over het normale seksuele functioneren ten grondslag. En het is juist deze theorie, die betwistbaar is" (p. 55). Moraal onder het mom van wetenschap dus.

Kortom, het heeft er alle schijn van dat we noch van de officiële gezondheidszorg, noch van de zogeheten seksuele minderheden zelf op dit punt veel gezond verstand hoeven te verwachten.

From Bad Language to Crooked Thinking is een hoofdstuk om te lezen en bij de hand te houden.

3. DIE VAN ONS DOEN ZOIETS NIET!

Randall staat in hoofdstuk 10 stil bij de Victoriaanse inspanningen seksualiteit in z'n algemeenheid en bij kinderen in het bijzonder te bestrijden en te onderdrukken. Het seksuele bij kinderen kon dan misschien niet totaal ontkend worden, het kon wel ziek worden verklaard. "Normal children, they insisted, would not do things like that" (p. 40).

En nog verbijsterd over het succes van die campagne constateert hij hoe allerlei ouders, daarin gesteund door allerlei deskundigen, tot op de dag van vandaag voor zeker houden dat hun kinderen - die toch zeker gezond zijn - allerlei gedragingen en gevoelens op seksueel gebied niet hebben. Daaruit kunnen we met Randall zeker iets concluderen omtrent een bedenkelijk gebrek aan kennis over wat kinderen werkelijk meemaken. Maar hebben al die mensen dan, te beginnen met de deskundigen, seksuele voorlichting over kinderen nodig?

Sinds Lea Dasberg's (1994) GROOTBRENGEN DOOR KLEINHOUDEN legde ik ouders, leraren en andere opvoeders in gesprekken over opvoeding en vorming van (hun) kinderen de vraag voor in hoeverre zij meenden aan te sluiten bij de echte ervaringswereld van de kinderen, hoe realistisch hun visie op de wereld van hun kinderen was. Het was een verwarrende, zelfs wat pijnlijke vraag, maar wel een die telkens weer terzake bleek. Naar mijn waarneming en naar wat ik van kinderen te horen en te zien kreeg, ging menig sermoen niet alleen over hun hoofd heen, maar ook voorbij aan wat ze werkelijk meemaken - en dan met name op het taboe-terrein bij uitstek: op voor hen belangrijke levensgebieden zoals lustbeleving, erotische gevoelens en seksuele ervaringen. En ook nu bezweert menig ouder en leraar, zoals destijds onze ouders en opvoeders dat deden over ons, met de hand op het hart: "Die van ons doen zoiets niet!..." Het iets in deze hartekreet staat en stond dan voor zoiets vies, smerigs, zondigs en onbenoembaars ... als seks dus, en de hartekreet zelf geldt en gold de meisjes evenzeer als de jongens.¹⁰

Maar óf we dat deden TOEN, en óf ze dat doen NU! Niettemin, onze ouders en opvoeders waren te goeder trouw, logen niet, geloofden met de hand op hun hart dat wij zoiets niet deden - we hadden namelijk feilloos geleerd te verzwijgen wat niet gewenst was en niet te tonen wat verboden was. Een paar jaar terug boekstaafde ik eens mijn terugblik op mijn eigen jeugd aldus:

"Op het terrein van erotiek, intimiteit en seksualiteit heb ik - buiten de eerder genoemde, als zeer negatief werkend ervaren algemene infantilisering en repressie door kerk en staat - als kind en jeugdige nooit echt gewelddadige ervaringen met leeftijdsgenoten en volwassenen meegemaakt. Wat ik mee heb gemaakt met leeftijdsgenoten en met ouderen (het meeste vele malen gebiecht) herinner ik me vrijwel allemaal nog uitstekend - als afwisselend en soms tegelijkertijd spannend, schaamteloos en schaamtevol, genietend-lustvol, protesterend en provocerend, de groeiende eigenheid en onafhankelijkheid veroverend en bevestigend. Ongewenste intimiteiten die ik onderging van leeftijdsgenoten en van volwassenen kan ik nog precies onderscheiden van de gewenste (en voor een deel gehoopte...). Steeds duidelijker leefden we - waar het erotiek, intimiteit en seksualiteit betrof - in een eigen, van de volwassenen volslagen gescheiden wereld. Alleen de biechtvader kreeg daar (tot een bepaalde leeftijd van ons) als een soort Gods eigen under-coveragent wat van

mee, zij het volkomen geïsoleerd van ons echte leven en beleven. De reguliere opvoeders stonden daar buiten, wisten daar niets van: DIE VAN ONS DOEN ZO IETS NIET... Eigenlijk is dat afscheidingsproces al in de wieg begonnen. We leerden al heel vroeg en geleidelijk aan feilloos aanvoelen en zien en later ook begrijpen wat we wel en wat we beter niet konden vertellen en laten zien, met name op het taboe-terrein seks en, als groeiende grondhouding, op persoonlijke belevings-terreinen in het algemeen. Mede daardoor en bepaald niet volgens intentioneel plan van de heersende opvoeding en gestuurde socialisatie! ontwikkelden we onze eigen identiteit en zelfstandigheid, op wezenlijke gebieden dus los van de volwassenen en opvoeders. Het geldt bij mijn weten voor een belangrijk gedeelte nog steeds en weer opnieuw. Wat gebeurt er toch met mensen als ze volwassen opvoeder worden: valt hun geheugen over hun eigen kindheidservaringen in duigen? Is de intensieve verdachtmaking van hun lust- en sekservaringen van toen als slecht en als iets waar ze zich zo diep over moeten schamen, dat ze het zelfs (en vrijwel collectief) maar beter verdringen, inderdaad zo effectief?"

Als we hier dan eens de analyse van deskundigen omtrent traumatische geheimhouding naast leggen, dan mis ik iets elementairs daarbij. Naar mijn inzicht is het juist te stellen, dat het geheim moeten houden, het niet kunnen delen van ervaringen van seksueel misbruik datgene is wat traumatiserend werkt. Maar toch is deze analyse, en de eraan verbonden aanbeveling om te spreken, naar ik vrees een niet begrijpend napraten van slachtoffers, een redeneren in het luchtledige en een illusie, waarmee ondertussen heel wat kinderen danig klem worden gezet, alleen al trouwens omdat eenvoudig *alles* wat met seks te maken heeft tussen volwassenen en kinderen seksueel misbruik wordt genoemd. Maar ik doel op iets anders. Met het probleem van het echte seksueel misbruik en de traumatische dwang en drang tot geheimhouding wordt iets zichtbaar van een tragedie die erin bestaat dat de generaties op belangrijke levensgebieden naast elkaar, los van elkaar leven.

Het is inderdaad een groot goed als je in nood kunt praten en het is treurig als dat eens niet kan; maar het is een tragedie als zelfs de voorwaarden tot spreken ontbreken. In dit geval gaat het dunkt me bovendien om een tragedie die geen toeval is noch een individueel noodlot, maar een die (historisch) innig samenhangt met kerk en samenleving en die overgedragen wordt via opvoeding en socialisatie, bij mijn generatie al en heden ten dage vooral via massa- en publieke opinie bespelende media.

Het bestaan van deze kloof tussen de generaties is *het grote taboe* dat niet doorbroken wordt door de onthullingen en publicaties van de laatste jaren. Integendeel, als ik dit juist zie dan zullen de speciale en indringende campagnes gericht op kinderen en jongeren, om vooral te spreken over nare *seksuele* ervaringen, de kloof alleen maar wijder maken en het taboe, de blinde vlek (dat er simpelweg geen basis voor een gesprek is *over welke intimiteit dan ook*) versterken.¹¹

CHILDHOOD AND SEXUALITY voorziet in een leemte dus. Want het hele

boek staat danig vol met belevingen die actualiteit zijn voor jongeren. Het is confronterende informatie voor de lezer die daar buiten staat. Mijn generatie heeft toen lijfelijk ervaren, wat we ettelijke jaren later theoretisch en bewust leerden begrijpen: eigen keuzemogelijkheden inzake intimiteit, erotiek en seksualiteit maken je onafhankelijk(er) van de machthebbers. Het handhaven van de kloof was voor ons van het grootste belang. Publicaties als van Van Ussel (1968, 1976) en Theweleit (1982) hebben ons sleutels aangereikt om te begrijpen waarom uit alle macht geprobeerd was ons onze keuzemogelijkheden te onthouden.¹²

Eigenlijk is deze kloof wel degelijk voortdurend aan de orde in discussies over misbruik, maar ik kan de indruk niet van me afzetten dat de bedenkers van preventiecampagnes en ook Randall de kwestie deerlijk onderschatten. Voortdurend zie je de vraag opwerpen hoe de vertrouwenskloof tussen kinderen en volwassenen voor de kinderen geloofwaardig te overbruggen is. Hoe verleiden we de kinderen tot spreken?

In Nederland hadden we een jaar lang een landelijke voorlichtingscampagne tegen kindermishandeling, gericht op kinderen, met als titel OVER SOMMIGE GEHEIMEN MOET JE PRATEN.¹³ En meteen zie je de problemen opduiken: over welke geheimen precies, en wie is nou nog te vertrouwen? Randall bepleit het oprichten van een "well-staffed counselling service", wellicht vergelijkbaar met 'onze' Vertrouwensgroepen in het voortgezet onderwijs.¹⁴ Die moeten wel, zou ik zo zeggen, nog het vertrouwen van de kinderen c.q. jongeren zien op te bouwen en vast te houden. En hoe zouden ze dat moeten doen, wat was ook al weer hun basis? Nog geen 10 procent van deze en dergelijke 'professionals' is de eerste keuze van de kinderen, blijkens een eigen onderzoekje van Randall hiernaar. Ja, natuurlijk; tenslotte hebben de kinderen (dagelijks, intiem, vertrouwelijk, normaal) toch allereerst te maken met ouders, broers of zussen, directe familieleden, burens en vrienden.

Maar als die optie voor een aantal kinderen al voorhanden is, dan wordt die verheugende mogelijkheid vandaag toch met niet aflatende inzet uit de weg geruimd. Want, zo leren de deskundigen in de diverse preventieprogramma's en -campagnes, juist vertrouwelijke, intieme vriendschapscontacten met volwassenen blijken een adder onder het gras te kunnen bevatten. De yes/no-feelings daarvoor, de eigen antennes, blijken namelijk ook al niet meer te vertrouwen! Die feeling wordt - ik kom er zo op - in de voorlichtingsprogramma's consequent zo belicht ofwel 'ingevuld', dat de mogelijkheid daarop nog te vertrouwen als *correcte* richtingwijzer zonder omwegen om zeep wordt geholpen. Het zelfvertrouwen, het eigen spontane weten omtrent wie aardig is

staat onder de druk van het nieuwe schuld- en schaamtegevoel voor de eens te meer mistige, risicovolle seks. Als het om intimiteit en seks gaat zijn volwassenen, vooral de aardige, dierbare die je in vertrouwen zou willen nemen, juist potentiële vijanden!

▀▀▀ Randall kan een dergelijke levensvreemdheid niet in de schoenen worden geschoven; maar zo'n counselling service, zouden daarbij ook kinderen terecht kunnen, die last hebben van seksuele problemen als *zelfbepalingsprobleem*? Bij de Werkgroep S.i.R. Maastricht klopten ook kinderen aan om hulp tegen de bedreiging, door ouders of omgeving, van hun vriendschapsrelatie met een volwassene. Zou dit probleem ook bespreekbaar gemaakt kunnen worden?...

Je zou zeggen dat de voorlichtingsprogramma's er, zelfs bij voorhanden zijn van reële vertrouwens-personen, menigmaal alleen maar toe bijdragen dat in ieder geval het 'gebied van het seksuele' onbespreekbaar wordt gemaakt. Een voorbeeld. In de klassieke voorlichtingsfilm FEELING YES, FEELING NO, in het Nederlands MIJN LIJF IS VAN MIJ¹⁵ wordt kinderen geleerd (klassikaal oefenend) 'nee' en 'ja' te zeggen, uitgaande van hun eigen gevoel - zeer vooruitstrevend; dat lijkt prima op het eerste gezicht. Maar bij nader inzien, bij nader toezien vooral, blijkt dat kinderen 'ja' (mogen) zeggen tegen volkomen onschuldige, a-erotische, a-seksuele gevoelens en ervaringen, maar 'nee' (moeten) zeggen tegen alles en iedereen zodra er een associatie met seks en erotiek te maken is. De in één van de klassen getoonde gêne bij kinderen als ze moeten praten over seks en intimiteit met de juf wordt slechts krachtig gevoed, doordat deze onderwerpen klassikaal zonder omwegen dreigend geassocieerd worden met misbruik, geweld en criminaliteit. Prima is, meen ik, dat knuffelen etc. niet wordt geseksualiseerd. Ik vind het echter nogal bedenkelijk dat àlle gevoelens, belevingen en verlangens die naar erotiek, seks of lichamelijke lustbeleving neigen, vertaald, verschraald en - jawel - gedeseksualiseerd worden tot knuffelen etc. Aldus bestaan er - kinderen, weet dat voor nu en altijd - twee soorten gevoelens en benaderingen: aan de ene kant knuffelen, aaien en strelen; die zijn ongevaarlijk, want a-erotisch, a-seksueel; als je die fijn vindt, OK; als je die niet op prijs stelt, laat dat dan eerlijk en krachtig weten, pik het niet. En aan de andere kant de criminele, gevaarlijke, mysterieuze, op je geslachtsdelen gerichte, de "private parts" betreffende aanrakingen van volwassenen; daar moet je bang voor zijn, want anders... Maar het hele resterende gebied, dat dagelijkse praktijk is voor veel kinderen, komt hier eenvoudig niet aan de orde. Wat een schaamte, wat een verwarring wordt hier gezaaid. Hier wordt de oude bangmakerij van het rijke Roomse en Calvinistische leven van de jaren 50 opnieuw geïntroduceerd, nu als een Amerikaans-Canadees ei van Columbus. Wie beschermt de kinderen tegen deze ook als *pre-*

ventie aanbevolen kindermishandeling?¹⁶

Leerde ons destijds de pastoor dat seks met jezelf - laat staan met een ander, groot of klein - doodzonde was, maar, oh wonder! heilig als je getrouwd was, de eigentijdse seksueel misbruik-deskundige leert ons nu dat seks - in ieder geval met groot - doodgevaarlijk is, traumatiserend tot in het derde geslacht. Laat de lezer vooral niet menen dat ik badineer of me, blind voor de ellende van feitelijke slachtoffers, een beetje aan afstandelijke ironie te buiten ga. Ik ben juist ernstig en citeer slechts. Ik citeer de enormiteit van de 'deskundigen' die bijvoorbeeld betogen dat incest moord is en vervolgens alles wat maar enigszins met seks te associëren is tot zo'n incest verklaren zoals het hun goeddunkt, al bezweren ze dat hier de slachtoffers zelf spreken.¹⁷

Wat moeten we denken van de deskundigen en van hun bereikbaarheid voor jongeren? De deskundigen, die nota bene in op kinderen gerichte campagnes beweren dat "kinderen nooit schuldig zijn" als het om 'seks' met volwassenen gaat, en die zich niet realiseren dat ze daarmee kinderen meteen ontoerekeningsvatbaar verklaren en tot wezens maken die categorisch geen eigen interesse en motief terzake kennen. Maar, zo opperen de hulpverleners, politiemensen, preventie-werkers en leraren in discussie over dergelijke zaken, we komen die kinderen met zulke positieve ervaringen binnen of buiten de familie doodsimpel niet tegen; je kunt ons nog meer vertellen! Dat de Wetgever met het klachtdelict-artikel erkent dat tieners, jongeren tussen 12 en 16 wel zelf kunnen beslissen met wie zij wel of geen seks hebben, is bij velen niet eens bekend en wordt door de anderen meestal niet erg serieus genomen.

En de ouders van nu, deze generaties die met hun kinderen zó ontmythologiserend zijn verlicht, die van zo'n alles doordringende informatie zijn vergeven dat je d'r niet goed van wordt, hoe houden die zich hieronder? Zij leren met hun kinderen van de eigentijdse deskundigen *alles* over de traumatiserende gevolgen van seksueel misbruik en seksuele kindermishandeling binnen en buiten het gezin, over wat allemaal seksueel misbruik is. Kunnen zij tegenover deze furie nog uiting geven aan wat zij als waardevol beleven samen met hun kinderen of weten zij zich vogelvrij? Als ik in de juist genoemde discussie met 'deskundigen' dan meld dat ik die kinderen wèl tegen kom, dus kinderen-in-relatie-met-een-volwassene en die dat nog appreciëren ook, dan... nog even en dan suist de valbijn, 'pedofilie-lobby!'; een afsluitend vonnis dat meteen is bedoeld als bewijsvoering; een beetje veel invalide bewijsvoering, mag ik wel zeggen. Het geeft me een tamelijk helder beeld van wat zelfbewuste, aardige, warme ouders inmiddels boven het hoofd hangt.

Hoe komt het dat WE, volwassenen, hulpverleners en (andere) deskundigen, die kinderen niet (meer) tegen komen? Ik zie twee

mogelijkheden:

1. ZE hebben geleerd wat ze van ons wel en niet mogen, en verzwijgen en verbergen voor ons wat volgens ons niet mag stelselmatig, en kennelijk met succes? Deels kan het gaan om vitale kinderen, de natuur-talenteden en degenen die (zal het om 5 of 10 procent gaan?) een vrijmoedig milieu getroffen hebben waar ze op een gelijkwaardige manier worden bejegend. Deels echter om kinderen die opnieuw als in de jaren 50 leren dat ze, beschaamd over zichzelf of ondanks prettige ervaring onzeker geworden, bepaalde dingen beter kunnen verzwijgen.

2. De deskundigen hebben inderdaad gelijk: ZE doen, hebben, kennen ZOIETS inderdaad niet; HET komt niet voor; HET is hun wezensvreemd? Als we niets zien gaat het goed!

Voor wie het zo zou willen zien, biedt Randall heel wat stof tot nadenken: ze groeien op zonder ontwikkeling en vormen wellicht mede dankzij de campagnes binnenkort weer een volwassen generatie die onthand maar hongerig en gevaarlijk in het leven staat. Het is de kloof tussen volwassenen en kinderen in een wel heel wrange gedaante: de intimidatie heeft iets gedood en de opvoeders weten het niet en de kinderen weten het na een tijdje ook niet meer. Het is een geheel verse categorie slachtoffers, een die op het punt van seks of intimiteit inderdaad geen kloof hoeft te overbruggen; ze hebben geen probleem; hen komen we later weer tegen als ze verdorde, eenzame volwassenen zijn of, als dader, problemen géven.

Maar voor de echte slachtoffers van seksueel geweld, met hun benauwde geheim, is het er voor hen beter op geworden met deze campagnes voor wat betreft het een beroep kunnen doen op betrouwbare hulp, voor wat betreft het overbruggen van de kloof? Het komt me voor dat de deskundigen die hier de weg naar preventie zouden moeten wijzen zo onzorgvuldig omgaan met begripsomschrijvingen, dat ze definities van 'fout' zo oprekken dat de situatie voor de al gevallen slachtoffers er alleen maar slechter op wordt.¹⁸ Als alles 'incest' is, als alles wat met seks of zelfs maar met *billen* te associëren is, al seksueel misbruik is, wat valt daar dan nog mee te beginnen? Als er weer iets in die trant wordt gemeld, dan zal het nog slechts onverschilligheid kunnen oproepen of wie weet leedvermaak om die kouwe drukte. Of in het post-Dutroux-tijdperk met z'n wereldwijde kinderporno-netwerken vooral ontredde, chaos, paniek? Op het Europese continent, in ons land zouden toestanden als in Amerika en Engeland, waar mensen die veroordeeld zijn wegens seksueel misbruik van kinderen en hun straf hebben uitgezeten, met naam en toenaam bekend worden gemaakt in hun nieuwe woonomgeving (*naming and shaming*), niet voorkomen. Minister Korthals van Justitie pleitte (september 1998) voor een verbod voor veroordeelde pedofielen om een beroep uit te oefenen waar zij

met kinderen in contact komen, zoals in het onderwijs, jeugdwerk etc. - een databank, een zwarte lijst, zijn het voorbeelden van de Nederlandse variant op naming and shaming?

Twee punten vallen me op: 1. Mogelijke vertrouwenspersonen in de eigen omgeving worden met klem verdacht gemaakt: aardige volwassenen zijn juist het gevaarlijkste slag; ofwel: hier wordt een kloof aangebracht waar hij nauwelijks was. 2. De beroeps waar vervolgens naar verwezen wordt blijken niet alleen mee te leven met je ellendige ervaring, maar ook door hun wereldvreemd beeld van wat onder kinderen verder normaal is, je aardige ervaringen met een afgrijzen van 'ziekelijk en 'misbruik' te benaderen. De slachtoffers komen van de koude kermis thuis en ontdekken eens te meer dat het beter is over bepaalde dingen toch maar weer te zwijgen.

4. 'SIGNALEN' EN 'PREVENTIE'

4.1 Een poging tot weldenkendheid omtrent "misbruik" van kinderen is zeer welkom

Het boek van John Randall vind ik belangrijk en actueel. In zekere zin heb ik me daarmee zwak uitgedrukt. Ik werkte bijna 25 jaar in de geestelijke gezondheidszorg en mijn arbeidsterrein daarbinnen was preventie. Een groot onderwerp in de gezondheidszorg is vandaag de dag de seksuele kindermishandeling. Het behoorde tot m'n professionele opdracht aandacht te hebben voor omstandigheden of voorwaarden die het in zich hebben op grote schaal 'ongezondheid' teweeg te brengen. John Randall is me dan alleen al welkom omdat hij welsprekend en verwant stilstaat bij het hier al te gebruikelijke niet lerend opgroeien waaruit, vrees ik, moeilijk anders dan gemankeerde en gewelddadige volwassenen kunnen voortkomen. Maar er is meer. Om ons heen voltrekken zich langs vele kanalen en onder meer via het onderwijs campagnes tegen 'seksueel misbruik'. Vanuit preventief oogpunt is het natuurlijk wel op de allerlaatste plaats de bedoeling dat die campagnes zelf in plaats van een dam tegen iets als 'onteigening' op te werpen de situatie van opgroeien van kinderen eerder bedreigen, bijvoorbeeld doordat ze van hetzelfde laken een pak zijn, laat staan dat ze door de massale toepassing van dit geneesmiddel *erger* zijn dan de te bestrijden kwaal. Om mij heen heb ik het zien gaan gonzen van de campagnes. Gaandeweg heb ik moeten vermoeden dat de concepten en werkvormen niet zozeer ingegeven zijn geweest door kennis, overleg en echt rustig nadenken als wel door traditie, verontwaardiging en misschien wel paniek.

Misschien moeten we als een Randall stil hebben gestaan bij de geschiedenis om open te kunnen staan voor de vrees dat de weg der goede bedoelingen ook ditmaal geplaveid is met kinderkopjes. De recente problematische geschiedenis van de seksualiteit *is* er juist een van preventie, en als die geschiedenis iets aangeeft dan is het dat de middelen van verbieden, beschermen en strafbaar stellen volstrekt zijn uitgeprobeerd; ze hebben niets te bieden, en Randall komt ver in het toelichten van waarom. Zelf heb ik sinds een aantal jaren met verve getracht temidden van de maalstroom van de urgenties van de dag en tegenover de gegrepenheid door het onderwerp aandacht te hebben voor de gevaren van averechts handelen. Ik kan bepaald niet alles, maar het was ondanks die beperking toch bizar te ervaren dat ik er dan wel aandacht voor kon hebben, maar hem er niet voor kon krijgen. Nadenken kost maar kostbare tijd! En laat ik het maar zeggen: is er eenmaal een bepaalde stemming, een bepaalde beeldvorming, dan kan een geluid van 'het gezonde verstand' of 'vanuit de praktijk' heel ongelukkig vallen. Behoedzame pogingen tot oriëntatie zijn niet meer verstaanbaar wanneer het gemoed nog slechts wil weten of je *ervoor* of *ertegen* bent. Hulde dus aan degenen die kans ziet midden in de stroom tegen de druk in stil te staan, gewoonweg na te denken en misschien zelfs wel verstaanbaar te zijn. Randall is me in z'n brede perspectief, z'n wel-denkendheid en in z'n welsprekendheid rond iets dat zo actueel en zo onbespreekbaar is niet alleen welkom, maar *ontzettend welkom*.

Dit lijkt me de juiste plaats om iets van die actuele Nederlandse situatie te schilderen en verslag te doen van onze Maastrichtse pogingen er een oordeel over te vormen. Voorlopig als onze standpunten zijn, het te berde gebrachte is naar ons idee elementair. En, het zij nogmaals benadrukt, in mijn werkveld waren dit soort benaderingen evengoed *nergens* te horen. Dit hoofdstuk en de volgende zijn er, ik dacht geheel in de geest van John Randall, goeddeels aan gewijd.

Met genoegen laat ik op me inwerken dat in Engeland ook twijfel gerezen moet zijn over de aard der werkzaamheden die beogen seksueel misbruik te bestrijden en te voorkomen. Op pag. 149 in hoofdstuk 9 verwelkomt Randall als poging tot bezinning een bijdrage van Richard D. Krugman uit 1988 met de titel "It's Time to Wave the Yellow Flag".¹⁹ Het gaat over de twijfels die begonnen op te komen "zelfs bij de belangrijkste kopstukken van de sexual abuse movement". In het kader van het Zuid-Limburgse project Preventie Kindermishandeling (PKM) is in 1993 een meetinstrument ontwikkeld om allerlei preventie-producten (programma's, leskoffers enz.) voor preventie van kindermishandeling in het primair onderwijs te beoordelen op de waarde en bruikbaarheid ervan voor de school.²⁰ De beschikbare programma's zijn met het toetsingsmodel gescreend: er was er niet één dat op de

belangrijkste items 'voldoende' scoorde; de scholen kregen het advies: gebruik geen van alle. (Zie ook Gordebeke, 1994)

Meer dan interessant is het dan te melden dat op 19 mei 1994 eindelijk, maar beter laat dan niet, in Utrecht een Invitational Conference over nut en wenselijkheid van dergelijke programma's is gehouden. Aanleiding waren drie recente evaluatieonderzoeken van preventieprogramma's gericht op kinderen. Onderzocht waren resp. het programma RECHT OP VEILIGHEID?, het programma VOOR STRAF EEN ZOEN? en het programma 'JA'- EN 'NEE'-GEVOELEN, PREVENTIE VAN SEKSUEEL MISBRUIK IN HET PRIMAIR ONDERWIJS. "De resultaten van die onderzoeken, aldus het Nationaal Centrum voor Geestelijke Volksgezondheid - de organiserende instelling - in de uitnodigingsbrief, zijn niet zodanig dat de vraag naar het nut van die programma's met een volmondig ja kan worden beantwoord. De effecten zijn soms maar gering. Soms lijken de programma's zelfs ongewenste effecten te hebben."

4.2 Signalen

Op pag. 189 snijdt Randall dan de onvermijdelijke signalen van seksueel misbruik bij kinderen aan. In Nederland een actuele zaak. Het signaal-denken is nog nauwelijks in Frage gesteld. Wel is methodologische kritiek losgekomen, maar het inschakelen van beroepsgroepen als voor een bevolkingsonderzoek gaat ondertussen gewoon door. In Engeland blijkt het onderwerp dus ook te leven. Met het meeste van wat Randall hier naar voren brengt kan ik het gewoon eens zijn - onderzoeksgegevens, zoals die van Powell en Chakley, die weinig voedsel aan paniek rond 'misbruik' lijken te verschaffen,²¹ kan ik niet controleren. Ik kan alleen erop wijzen dat ook in ons taalgebied er een *boekenkast vol* is met publicaties die het tegendeel aangetoond willen hebben - van "De straf op zwijgen is levenslang" uitgegeven door de VSK tot Draijer's standaardwerk "Seksueel misbruik van meisjes door verwanten", om me maar tot twee opvallende specimina te beperken.

In Nederland verscheen (1994) HANDELEN BIJ VERMOEDEN VAN SEKSUEEL MISBRUIK VAN KINDEREN EN JEUGDIGEN - Richtlijnen voor beroepsbeoefenaren, van de hand van de Commissie Seksueel Misbruik van Jeugdigen. Ik waardeer na lezing Randall, zelfs als hij het mis heeft, al om zijn poging het gezond verstand aan het werk te zetten. Mag ik nog eens *vanuit de praktijk* melden wat ik denk van de hoofdstukken 3 en 4 van dat rapport, resp. Signalen, seksueel misbruik en Van signaal naar onderzoek, en van wat daar volgens mij onvermijdelijk mee wordt aangericht?

Ik vind²² wat de Commissie in deze twee hoofdstukken doet erg onbegrijpelijk: het is alsof zij is blijven hinken op twee gedachten, op twee elkaar uitsluitende mogelijkheden. De commissie zegt zelf wel: eigenlijk kun je niet veel met die signalen, dezelfde signalen kunnen zus, maar ook zo worden uitgelegd en verwijzen niet eenduidig en vanzelfsprekend naar..., maar uiteindelijk besteedt zij wel een heel hoofdstuk aan signalen en signaleren.

Ik zie dit rapport al in handen van menig onderwijskracht - toch ook behorend tot de beoogde doelgroepen? En er zijn al de nodige boeken en nota's en evenzovele studiedagen en andere deskundigheidsbevorderende bijeenkomsten geproduceerd om ook leerkrachten signaalgevoeliger te maken inzake (vermoeden van) seksueel misbruik van kinderen. Waar denk ik in het bijzonder aan bij mijn vrees rond dit opdringen van speuren naar signalen aan onderwijzers?

Er zijn de laatste jaren ook onderzoeken gedaan onder meer naar waarom leraren zo weinig seksueel misbruik van kinderen signaleren. Daar komen als drie belangrijkste oorzaken uit naar voren: leraren weten weinig of niets van seksueel misbruik, ze zijn niet of onvoldoende signaal-gevoelig en ze hebben (te) grote weerstanden. Onze bevindingen van ongeveer 20 jaar (ervaringen van de Werkgroep S.i.R.: 1976-1996 en van het project Preventie Kindermishandeling Zuid-Limburg: 1986-1996) leveren andere inzichten op. Natuurlijk zijn er leraren die weerstanden hebben om serieus aandacht te besteden aan kinderen die seksueel misbruikt zijn of worden, natuurlijk weten heel wat leraren (te) weinig van de problematiek af en natuurlijk is het zo dat niet alle leraren even gevoelig zijn - niet alleen voor signalen van seksueel misbruik van kinderen - precies zoals dat kan worden gezegd van hulpverleners, onderzoekers enz. Maar als het om (vermoeden van) seksueel misbruik van kinderen binnen de familie gaat, hebben de leraar en de school (evenals de hulpverlener, de deskundige-diagnosticus en de therapeut) met een setje problemen te maken, waar in de regel geen of nauwelijks aandacht op wordt gevestigd en waar ook geen of nauwelijks ondersteuning bij wordt gegeven door de deskundigen van buiten. Om het precieser te zeggen: de nadruk op het belang en het nut van signalen, signaleringslijsten en signaalgevoelig(er) worden, zet hen op het verkeerde been. Wat is dit 'setje problemen'?

a. Het probleem seksueel misbruik binnen het gezin, door een van de ouders bijvoorbeeld, raakt rechtstreeks de ouderlijke macht; anders gezegd: de leraar die met (vermoeden van) seksueel misbruik wat wil, dreigt binnen de kortste keren in een machtsstrijd met de ouders verstrikt te raken.

b. De tweede barrière vormt het ideaalbeeld van de goede ouder. Met

alleen al een beschuldiging of verdenking van seksueel misbruik valt dit ideaalbeeld in duigen - in onze dagen bestaat er geen schandelijker gedrag van ouders dan hun kinderen seksueel misbruiken.

c. De derde hindernis vormt het taboe van de seksualiteit; onbesproken en (in onze tijd weer) steeds minder bespreekbaar - en dan ook nog tussen volwassenen en kinderen!

d. De vierde moeilijke opgave waar leraren dan voor staan, is eigenlijk van algemene aard, maar is nu extra zwaar. Het verhaal van seksueel misbruik door een ouder is slecht, ja zeer slecht nieuws - de meeste leraren zijn nog niet zo goed voorbereid op het voeren van slecht nieuwsgesprekken überhaupt, laat staan van gesprekken met een zó slecht nieuws.

e. Als vijfde knelpunt geldt de dubbelrol die ze vaak (moeten) vervullen en het rolconflict waar ze dan gemakkelijk in verzeild raken. Enerzijds zijn ze vertrouwensfiguur, bondgenoot van de kinderen en ondersteuner van de ouders bij hun opvoedingstaak, anderzijds zijn ze onderzoekende, kritische, rechercherende aanklager. Er is weinig voor nodig om voor de ouders dan veroordelende aanklager te worden, die een bedreiging voor hen vormt - dit rolconflict maakt de onderwijzer vrijwel ongeschikt om de eigenlijke rol, van ondersteuner bij de opvoeding en van bondgenoot van het kind, verder waar te maken. In plaats van een goede of betere leraar (= bondgenoot-opvoeder) wordt de leraar tweederangs, slechte rechercheur en aanklager. Dit punt van een door wantrouwen al gauw bedorven verstandhouding klemt temeer doordat de signalen van het verschrikkelijke zo algemeen zijn dat bij ook maar een beetje opletten werkelijk elk gezin aanleiding tot vraagtekens geeft. Juist de leraren, die zich niet uit onmacht gedeisd houden (zie f) zullen nauwelijks nog kunnen geloven dat dit rolconflict, dit dilemma te vermijden is. Er is geen beginnen aan.

f. De zesde moeilijkheid wordt gevormd door het besef dat de eigen ondeskundigheid even groot is als de traumatische gevolgen voor het desbetreffende kind ernstig zijn - dat hebben ze wel geleerd en gelezen; de media berichten er dagelijks over. Het nu voorliggende rapport straalt ook weer de nodige deskundigheid uit, waar je als gewone praktijkman of -vrouw zeer bescheiden van wordt - als je dat al niet bent geworden in de confrontatie met de hier aan de orde gestelde problematiek. De vaak vooral sensationele, ongenuanceerde en buitenproportionele aandacht in de media in het afgelopen decennium tenslotte, maakt het leraren (en hun bepaald niet alleen) niet eenvoudig om het probleem van seksueel misbruik van kinderen met de nodige realiteitszin tegemoet te treden.

Alternatieven?²³ Zowel in de gezondheidszorg als in het (primair) onderwijs is de vraag dus zeer urgent of er voor leraren geen alter-

natieven zijn voor de zeer problematische en specifieke deskundigheid en ervaring vragende opdracht van herkennen en duiden van signalen bij kinderen. De vraag of het voor de onderwijzers niet heel anders kan dan zo, lijkt me begrijpelijk en terecht; en dat niet alleen voor leraren. In een van de bekende EGRI-films (Diego Pos), uit 1989 en bedoeld voor deskundigheidsbevordering terzake, begint de passage over seksueel misbruik en geweld en hoe je als huisarts ermee om kunt gaan in contact met patiënten, met de even nuchtere als ontwapenende opmerking: 'Je kunt er naar vragen.' In plaats van dit schot in de roos toe te lichten, uit te werken en te demonstreren (hoe doe je dat nu, hoe kun je dit oefenen en wat zijn daar de voorwaarden bij jezelf als huisarts en persoon voor?), put de videoband zich uit in verhalen, informatie, onderbouwing en voorbeelden van - inderdaad - signalen. Maar de afstand huisarts-patiënt wordt er eerder door vergroot dan overbrugd. De huisarts of leraar kan zijn²⁴ patiënt of pupil eerder *doorhebben* (en dat kun je nog perfectioneren vanachter het *one-way-screen*), maar hij kan met deze wetenschap steeds minder beginnen, als het contact en het vertrouwen zo op het spel zijn gezet. De veronderstelling dat een leraar iets naar ouders kan ondernemen pas als hij kan bewijzen dat zij hun kind mishandelen, maakt hem immobiel. Deze 'vooronderstelling' is wijd verbreid onder leraren en leidt tot veel verwarring en misverstanden. Ik vraag leraren dan altijd zich de volgende situatie voor de geest te halen: De leraar nodigt de ouders uit voor een gesprek van wie hij de bewijzen in handen heeft dat zij hun kind mishandelen. Ofwel hij legt die bewijzen op tafel (in de rol dus van de aanklager, van degene die beschuldigt) ofwel hij verzwijgt die, maar probeert de 'signalen' met de ouders te bespreken (en welke rolomschrijving zou hier passen?). Als deze geen krimp geven, zit hij tegenover ontkennende, liegende ouders, en dan? Ik heb nog geen van de leraren horen zeggen: laat mij die klus maar opknappen.

De leraar kan natuurlijk zelden of nooit kindermishandeling bewijzen. Maar hij hoeft het ook niet te kunnen; hij is er niet voor. Politie en Justitie hebben tot taak te rechercheren, op te sporen en te bewijzen. Een leraar is zeker in een positie om van alles vroegtijdig te signaleren, maar - en dat concludeer ik uit signalen vanuit de scholen die ik ken - door deze taak op te vatten als vermoedens bevestigen en bewijzen verzamelen, wordt de leerkracht, zoals al gezegd, ook naar de kinderen op het verkeerde been gezet en hoort hij domweg niks meer. Ik weet niet hoeveel persoonlijk contact er vandaag overal nog is in de klassen. Maar elke oprechte leraar weet toch, lijkt mij, dat het je aanmeten van zo'n *veterinaire* blik het onmiddellijke einde van elk contact betekent.

De alternatieven liggen voor de huisarts, maar ook voor de leraar allereerst in zijn eerste en belangrijkste opgave, deskundigheid en kans tegelijk: contact maken, vertrouwen en ondersteuning geven, zodat de

patiënten, de pupillen zichzelf (meer en beter) kunnen uiten over voor hen moeilijke of pijnlijke ervaringen. En dat leer je natuurlijk niet in een cursus signaalgevoeliger worden; je kunt het ook niet waar maken op een achternamiddag of bij een bliksemhuisbezoek. In een stelling met de werking van een communicerend vat uitgedrukt - aan de hand waarvan je naar mijn waarneming en die van collegae redelijk betrouwbaar kunt voorspellen of er behoorlijk geholpen zal (kunnen) worden:

- a. Als je niet als opvoeder (resp. leraar of hulpverlener) open en reëel, voor kinderen bereikbaar (lees: zo dat ze zichzelf kunnen en durven zijn, zich veilig voelen, je vertrouwen) over de positieve en fijne kanten van lustbeleving, erotiek of seksualiteit van een mens zelf en samen met anderen, kunt praten en daarbij niet zelf model kunt zijn,
- b. dan lukt het je óók niet om open, reëel en voor kinderen bereikbaar te zijn, hen goed te helpen als er problemen zijn zoals seksueel misbruik, of om hen voor te bereiden op het voorkómen van problemen op deze terreinen.

In a. moet je veel investeren om de energie, de inventiviteit en het geld dat je in b. steekt rendabel te kunnen maken. Een toepassing: als je als leraar, als opvoeder of als hulpverlener het niet klaar krijgt op een wat bevrijdende manier over toch wat persoonlijker kanten van jezelf en van elkaar, over intimiteit te praten, dan moet je het in geval van nood doen met de schijnzekerheden en de quasi-handvaten van de stappenplannen en protocollen van de deskundigen - maar ik moet de eerste leraar, opvoeder of hulpverlener nog tegenkomen die daar dan mee overweg kan.

4.3 Onderscheid

Toen we in Zuid-Limburg een aantal preventieprogramma's voor scholen op hun bruikbaarheid beoordeelden, vielen ons de eenzijdigheid en het gebrek aan onderscheidingen rond 'misbruik' erin op. Je vraagt je dan af: is dit een gebrek aan levenservaring? Nauwelijks voorstelbaar als er toch zoveel mensen bij het ontwikkelen ervan betrokken zijn. Is het een ontbreken van nadenken, waardoor dingen die we met z'n allen gewoon wel weten buiten beschouwing blijven?

Op pag. 186 van zijn boek gaat Randall in op het onderscheid dat hij zou willen hanteren als het gaat om de vraag hoeveel vrijwilligheid, bereidwilligheid of wilsovereenstemming er is tussen een kind en volwassene in kwestie. Het lijkt zonder meer vruchtbaar als iemand er bij zoveel verwarring dan eens in slaagt een aanvankelijk bijzonder

onderwerp in dat licht te plaatsen; aan dit werk lijken deskundigen niet altijd toe te komen. Wat Randall hier zegt lijkt me even helder als praktisch toepasbaar. Hij classificeert eerst de "seksuele" activiteiten in categorieën die variëren van "het kind binnendringen" (A) tot "praten over seks" en dingen laten zien (E). Vervolgens typeert hij mate van instemming met de situatie in 6 stappen, van "lijfelijk geweld tegenover het kind" (1) tot de situatie dat het kind het initiatief heeft en er op uit is de volwassene in iets erotisch mee te krijgen (6). Het nut en zelfs de urgentie van dergelijke onderscheidingen ligt onder meer in de actuele omstandigheid die Randall, als woonde en werkte hij in Nederland, typeert met: "Child abuse campaigners usually deny that categories 5 and 6 even exist, maintaining that the concept of 'consent' has no validity in the case of a child, since he or she does not fully understand what is being proposed." Typologieën zijn weliswaar niet alles; of iets bezwaarlijk uitpakt hangt bepaald niet zozeer af van wat feitelijk gebeurt, maar van hoe iets beleefd wordt: een 'licht' of onschuldig genoemd feit kan een ernstige inbreuk en dus hoogst kwalijk zijn. Maar temidden van de inmiddels gebruikelijke verwarring, eenzijdigheid en rechtlijnigheid van 'het is altijd schadelijk' kan met zulke onderscheidingen alvast met enige precisie worden gepraat en uitgewisseld, en wie weet ook aandacht voor de beleving gevraagd worden.

5. SPRAAKVERWARRING ROND 'POSITIEVE ERVARINGEN VAN KINDEREN' EN 'PEDOFILIE'

5.1 Spraakverwarring

Mijn enthousiasme over de bereidheid van Randall om na te denken komt niet uit de lucht vallen. Gebrek aan nadenken en voedende discussie doet allerlei vage en ondoordachte clichés voortbestaan. Sterker, ook de bruikbaarste ideeën worden alsnog kromme hulpmiddelen wanneer ze half begrepen worden overgenomen. Er moet in rust en con amore gediscussieerd worden, er moet gefilosofeerd worden, zorgvuldig worden gedacht, en zorgvuldig denken is langzaam en voortgaand denken.

De noodzaak van veel meer verantwoording rond wat beweerd, verkondigd, verkocht en nagepraat wordt lijkt me evident. Het lijkt me dat mede het ontbreken van reflectie, plaatsbepaling en meervoudig perspectief op ons gebied verklaart waarom er zoveel spraakverwarring is en er zoveel soep, samengesteld uit bedenkelijke kliekjes tot zelfs nog uit de tijd van koningin Victoria, wordt opgediend alsof het waardevolle voeding was.

Ik wil in het bijzonder stilstaan bij de spraakverwarring rond

'positieve ervaringen van kinderen' en 'pedofilie'. Maar hoe het ermee gesteld is mag om te beginnen uit het volgende blijken. Gezaghebbende Freudianen en Neofreudianen zijn geneigd neuroses en dergelijke storingen toe te schrijven aan seksuele storingen, veroorzaakt door ontkennen, onderdrukken en eenzijdig kanaliseren van het seksuele in de vroege kindertijd. De bestrijders van seksueel misbruik, aan de orde op pag. 160, claimen echter dat storingen juist het gevolg zijn van het activeren van het seksuele in de kindertijd, hetgeen ze om die reden misbruik noemen! Hoe nu?²⁵

Mogelijk dat sommigen van deze bestrijders, nader beschouwd, uitermate naïef en zonder verder rondkijken hun eigen op dit punt steriele opvoeding 'van de jaren 50' voor de natuurlijke houden; mogelijk zal een aantal van hen zich toch kunnen herkennen in de stelling van de Freudianen, en erkennen dat onteigening in de jeugd en belemmering van een natuurlijk lerende ontwikkeling de gemeenschappelijke bedenkelijke factor vormen die zoveel schade toebrengt. Ik vermoed dat aandacht voor bezinning hier winst zou kunnen opleveren, een stap voorwaarts in het denken.

5.2 Spraakverwarring rond 'positieve ervaringen van kinderen'

Als ik zojuist de aanduiding naïviteit opper, dan is dat niet zonder aanleiding. Op dit terrein maken we steeds mee dat stellig van alles wordt beweerd terwijl er domweg geen waarnemingen aan ten grondslag liggen: men *weet*; men doet een beroep op a priori's of men generaliseert uit een enkel lelijk geval, of andersom uit een enkel mooi geval.

Op pagina 201 doet Randall de oproep niet negatief te generaliseren over relaties tussen kinderen en "pedofielen", omdat sommige kinderen daarin nou net, goddank voor hun ontwikkeling, nog vinden wat hun op het misdadige af ontbreekt: "However, some children, particularly, children in care, lonely, or lacking a parent, may form relationships with paedophiles which may continue for years. Often the child has the upper hand in the relationship, since it is in his power to continue or terminate the affair." Laat die sufferd van een Randall dit nou helemaal verkeerd zien. Precies, zo weten de deskundigen, die kinderen zitten klem en daar maken de paedophiles nou juist misbruik van. Voor onderdak, aandacht en zorg (over cadeaus, betalen van contributies en spullen praten we nog niet eens) nemen die kinderen de seks wel op de koop toe - wat kunnen ze anders? In theorie kunnen ze natuurlijk nee zeggen en weggaan, maar in de praktijk is dat nauwelijks haalbaar voor hen. Dus inderdaad: ze zijn *dubbel slachtoffer*.

Het is duidelijk - voor de deskundigen althans -, het is op dit gebied alleszins de bedoeling nou net wel te generaliseren. Onderzoek naar een betreffende situatie, naar de feitelijke ervaringen is onnodig: we weten; en de redenering die de zaak verantwoordt, is ook zó solide: het is niet goed, of het deugt niet.

Het statement van Randall op dezelfde pagina dat "paedophiles" kinderen geen kwaad doen (en dat de meesten van hen nog geen vlieg iets kunnen aandoen), is ondertussen natuurlijk evenzeer een te grove veralgemenisering, zij het begrijpelijk gezien het voorgaande. Laten we hier dan even aannemen dat Randall het met de term "pedofielen" (in navolging van zijn kritiek op de jonge zichzelf jammerlijk determinerende "homoseksuelen" uit zijn 1ste hoofdstuk) bedoelt te hebben over "mensen die zichzelf als speciaal erotisch geïnteresseerd in kinderen opvatten". Wat ik dan houdbaar vind van zijn statement is eerder de gedachte dat als 'pedofielen' kinderen kwaad doen, ze dat niet doen omdat ze *pedofiel* zijn, maar omdat ze gewone mensen zijn met menselijke tekortkomingen, of omdat ze als kinderen van hun tijd, zou ik zeggen, hufters zijn of ronduit gestoorde karakters of miezerige, gekreukelde, kwaadaardige mensen (en hoe mensen gestoord of kwaadaardig worden is een ander verhaal). Seksueel lastig vallen van kinderen is voor elke hufter een optie.²⁶ Kortom dus: of we niet categorisch naar 'pedofielen' willen generaliseren.

We hoeven niet per se te zeggen dat we behoefte hebben aan gezond verstand, eerder dan aan wetenschap. Wel lijkt het juist te spreken van gebrek aan gezond verstand in de wetenschap, of van het gebrek aan wetenschap in de wetenschap, waardoor de bedoelde kennisvermeerdering ontaardt in dogmatiek waarbij er niet meer onderzocht hoeft te worden omdat we toch wel 'beter' weten. Randall beschouwt zelf als belangrijkste delen van het boek die waarin hij aan de hand van wetenschappelijk onderzoek en vermoedelijk ook aan de hand van eigen levenservaring en die van, ik zou mogen zeggen, zijn en mijn hele generatie probeert na te gaan hoezeer het voor mensen nodig is gelegenheid tot leren te hebben. Ook op het terrein van contact en seksualiteit is oefening noodzaak, wil men als gezonde of evenwichtige, zichzelf en anderen vertrouwend volwassene in het leven komen te staan. Zoniet (en het is bijna verbijsterend dat er reden is aandacht voor dit punt te vragen), zoniet, dan komt men zoals we ook ruimschoots hebben kunnen ervaren of horen, na een wezenloze jeugd als volwassene zwaar gehandicapt om niet te zeggen als gevaar voor zichzelf en voor anderen in het leven te staan. Als Randall dan uitweidt richting apen, als demonstratie van hoezeer onze soort intimiteit en gelegenheid tot oefenen nodig heeft om niet alleen levend de jeugd door te komen, maar ook later een volwassen te noemen levenskunst en

vaardigheid te vertonen, dan mogen we toch zeker voor ons taalgebied het elementaire beschrijvende onderzoek van Theo Sandfort niet onvermeld laten.

Precies over de invloed van vroege seksuele ervaringen binnen een zorgzame, liefdevolle, door beide partners gewenste relatie op het latere leven, bij Randall ter sprake op pag. 198, ging in 1988 de dissertatie van Theo Sandfort, HET BELANG VAN DE ERVARING. Sandfort meent: "Het gehad hebben van vrijwillig seksueel contact hangt vooral samen met de mate waarin men nu zin heeft in seks, de sterkte van de seksuele opwindbaarheid en de geringe angst die men heeft voor seksueel contact. Terwijl het verlangen en de opwindbaarheid door het vrijwillige seksuele contact sterker lijkt te worden, wordt de angst voor seksueel contact kleiner. Voor de jongens is er ook een samenhang met tevredenheid; deze samenhang suggereert dat vrijwillige seksuele contacten leiden tot een grotere tevredenheid met het seksuele leven op latere leeftijd." (p. 182).

Sandfort deelt blijkbaar met Randall het gezonde idee om, tegen de verdrukking in, om ons heen te kijken en te 'meten' voordat we wat beweren.²⁷ Ervaringen opdoen is in behoorlijke wetenschap op dezelfde manier belangrijk als in een mensenleven.

Recente studies van Bauserman en Rind (1997), Rind en Tromovitch (1997) en van Bauserman, Rind en Tromovitch (1998) verstevigen Randall's en Sandfort's bevindingen.²⁸

5.3 Spraakverwarring rond 'pedofilie'

Spraakverwarring rond de aanduiding 'pedofilie' is natuurlijk geen uitzondering, maar eerder een regel zonder uitzondering. Het zou al helpen als er toch wat vaker diverse onderscheidingen zouden worden aangebracht of minstens explicieter zou worden gemaakt waar men het nou precies over heeft - zo vind ik dat het noemen van leeftijden van kinderen in de discussie over hun seksualiteit of over met wie zij al dan niet intiem contact zouden kunnen of mogen hebben, zeer relevant: hebben we het bijvoorbeeld over een vijfjarige of een vijftienjarige? Over 'mate van ontwikkeling' of 'levenservaring' e.d. heb ik het dan niet eens; die zijn zeker zo belangrijk overigens.

Zoals eerder al ter sprake, blinkt ook Randall niet steeds uit in helderheid rond de aanduiding pedofilie. Of je de helderheid van denken zoals in hoofdstuk 1 bepleit nou bevordert door de "natural tendency to love children" - van nature eigen aan alle primaten - in navolging van de dolle psychologie van deze eeuw op pag. 202 e.v. toch weer pedofilie te noemen omreden dat "we ons die tendency heus niet seksloos hoeven voor te stellen", zie ik even niet. Tenslotte is met reden geduid dat deze ontroering tot in Noorwegen²⁹ een nogal algemeen

menselijke aardigheid is en niet een bijzondere ontwikkeling. Maar ik kan me weer direct in z'n verhaal vinden als hij vervolgens zegt dat de scheidslijn tussen wat seksueel is en wat niet (meer), vaag is (waarom zouden we die ook willen weten?) en dat die scheidslijn vaak zó moeilijk te trekken is dat het zelfs voorkomt dat mensen seksuele gevoelens hebben zonder te weten dat ze die hebben.

Het gewoon vinden van seksuele gevoelens en ze als normaal in ons leven integreren, bij jong en oud, blijkt in onze culturele context doorgaans zeer moeilijk. Maar stel nou dat dat toch lukt, is dan daarmee het probleem 'pedofilie' (of het probleem aangeduid als pedofilie), meer precies: zijn dan daarmee de problemen van seksuele contacten tussen volwassenen en kinderen geëgaliseerd, uit de wereld?

De huidige discussie³⁰ rond 'pedofilie' blijft steken in het zeer emotionele en op grove veralgemeniseringen, vooroordelen en verdraaiingen gebaseerde bestrijden van 'pedofielen' als symptoom en oorzaak tevens van alle kwaad kinderen aangedaan (inderdaad 'erger dan moord') en in het zich, weliswaar erg begrijpelijk, even fel verdedigen van 'pedofielen'-in-de-slachtofferrol. De beschuldigingen en beelden die daarbij horen worden steeds extremer: de 'pedofiel' als kinderlokker en -verkrachter, via de oversekste, op eigen lustbevrediging jagende narcissus eventueel gevarieerd met het sullige, geen vlieg kwaad doende, gefrustreerde kind-onder-de-kinderen dat ook tegen zichzelf beschermd moet worden. Aan de andere kant verschijnt evenzeer, meen ik, een karikatuur, een karikatuur namelijk van de (bijna enige) echte kindervriend, die alleen het goede met kinderen voor heeft, zijn eigen wensen vrolijk fluitend opzij kan zetten, geniet als het kind geniet, niet allereerst op seks uit is, zelfs uit liefde zonder kan als dat in het belang van het kind is, de ideale opvoeder, in niets, maar dan ook niets gelijkend op de vermaledijde kinderlokker en -verkrachter, maar evenmin op... een reëel bestaande mens (M/V).

In de huidige maatschappelijke discussie rond PEDOFILIE gaat het naar mijn inzicht om twee kardinale problematische denkbeelden, ofwel twee veronderstellingen die essentieel zijn, maar die niet ter tafel komen en daarmee een regelrecht probleem zijn.³¹

Het eerste probleem is dat pedofielen niet bestaan tenzij als abstracte, geconstrueerde categorie, als bedachte mythe van de seksuele minderheid waar je wel of niet bij hoort als je wel of niet aan de criteria voldoet. In kan me vinden in de stellingname van Randall die ik als een leidend principe beschouw: "Every human being is capable of love, and every human being is capable of responding erotically to a loving approach, wether it comes from someone of their own or the opposite sex" (p. 6). Mensen zijn personen, je moet hen behandelen als "individuals, not as types". Zo bestaan er niet alleen geen pedofielen,

natuurlijk; ook de belendende afwijkingen en vooral die ene die normaal heet, zijn luchtkasteel voor wie waarnemen serieus neemt en feitelijk gedrag en feitelijke mogelijkheden kan onderscheiden van verwachtingen en opdrachten die mensen met zich meedragen. Randall wijst op het 'labelling process' dat met name door John Money in gang is gezet en dat een slordige 28 variaties op het thema seksuele voorkeuren of geaardheden genereert en ze alle de soortnaam 'paraphilias' geeft. "I believe, zegt hij, that the introduction of so much scientific jargon to describe various types of people has had a pernicious effect upon twentieth-century attitudes towards sex". (pag. 5). Verderop zegt Randall: "I wish to suggest that 'paedophilia' (...) is simply the sexual expression of something which is present in the makeup of most normal human beings" (p. 202). En op dezelfde pagina citeert hij Wilhelm Stekel die in 1922 over paedophilia schreef: "As far as I have been able to trace it it must be regarded almost as a normal component of the sexual drive." Waarom Randall uitgaande van deze visie later in zijn verhoog toch de Paedophiles betreft - als was het inderdaad een aparte, met uitsterven bedreigde soort - is mij dan ook, zoals eerder opgemerkt, niet erg duidelijk.³²

Het eigenlijke probleem is volgens mij even simpel als enorm: we zouden moeten 'erkennen wie we eigenlijk zijn'. "Erkennen was wir wirklich sind", staat in de Duitse vertaling uit 1956 van Cesare Pavese's *IL MESTIERE DI VIVERE, DAS HANDWERK DES LEBENS*. 'Gnote Seauton', Ken U Zelf!, is de klassieke, uitdagende en aansporende standaard. Maar kunnen we het ons permitteren? Durven we? Kunnen we het eigenlijk wel? "De mens zichzelf een vraagstuk", Gabriel Marcel's bestseller uit 1956 en voor ons toen verplichte studiestof, mag dan een vooral christelijk-existentialistische problematisering zijn van de tijd waarin de komende grote veranderingen van de zestiger jaren na 'de dood van God' (Nietzsche) als grote onrust voelbaar waren, een katholiek antwoord op het nihilistisch-existentialisme van Sartre,³³ het vraagstuk mens is er sindsdien niet opgelost op geworden. In jeugdland, op school, in de uitgaans- en ontmoetingsplaatsen van kinderen en jeugdigen (over)heerst, wat ik noem: de *Nike-terreur*, als vooruitgeschoven tentakel-instrument van de veeleisende industrie die ten koste van alles zal zorgen voor zoveel mogelijk continue afnemers, trouwe kopers, genivelleerde dus instemmende volgelingen - en daartoe moet je ze al heel vroeg opvoeden en daartoe moet je zoveel mogelijk socialiseringsinstrumenten kunnen beheersen, het ideaal van de Berlusconi's. Opvoeden lijkt wel te beogen: ken uzelf niet! Wie even boven het maaiveld uitkomt wordt een kopje kleiner gemaakt, is bepaald geen typisch Nederlands verschijnsel. Ik wil hiermee geenszins een wat verlaat maatschappij-kritisch geluid laten horen. Ik probeer met een paar trefwoorden de omvang en de complexiteit van het

probleem aan te geven. En ik wil maar zeggen: we kunnen misschien niet al onze mogelijkheden ontwikkelen, maar de eenzijdige inperkingen die bekende denkbeelden ons doen verwachten, zullen we als we er een open oog voor hebben, zelden feitelijk zien kloppen.

Het tweede probleem dat ik onder de aandacht wil brengen, ligt denk ik nogal gevoelig... bij de 'pedofielen' (*) zelf en bij degenen die het voor hen willen opnemen. Ik meen dat de defensie van de vervolgte minderheid, die het zo goed bedoelt en die ook recht op leven en geluk heeft, steeds verder van de realiteit afdrijft en steeds verder in het slop of de verdrukking raakt resp. zich verder daarin laat duwen. 'Pedofielen' zijn geen bijzondere soort mensen, "gemodelleerd naar de Engelbewaarder zelve, de vriendelijkheid en zachtmoedigheid in persoon", naar een woord van Ben Füss - kortom het beeld dat ook bij Randall op menige bladzijde verschijnt, van de ideale oom voor uw kind, de beste opvoeder, de enige die echt om kinderen geeft (want zo is-ie geaard), degene die de geneigdheid tot tenderness towards the kids (eigen aan de menselijke soort) nog werkelijk heeft behouden... en wel verre staat van de kinderschender. "Randall, zo zegt Ben Füss terecht, verklaart ons helemaal niet hoe zijn 'genuine' pedofielen aan de kwalen van onze cultuur konden ontsnappen." Ook voor hen geldt: erkennen wie en wat we werkelijk zijn en daar consequenties en lering uit trekken. Dat is voor iedereen moeilijk, zeker dus voor 'pedofielen; kom je na de dramatische vaststelling 'anders' te zijn en met dagelijks het zwaard van Damocles (van verdacht te worden je aan kinderen te vergrijpen) boven het hoofd nog toe aan het verder ontwikkelen van gewoon menselijke kwaliteiten en mogelijkheden? Hier loopt men veeleer het risico vermalen te worden in het proces dat Nijhof (1979) met navoelbare precisie beschrijft in INDIVIDUALISERING EN UITSTOTING.

Hoe bijzonder die mensen zich ook zien, hoe onderscheiden of hoe nobel ook, ze zijn natuurlijk ook gewoon kind van hun tijd. De opvoeding en socialisatie zijn zoals ze zijn - voor het merendeel godsdienstig-moreel-autoritair, 'heteronormerend' en variërend van seks- en lustvijandig tot behoedzaam ontmoedigend. Slechts circa 10-15 procent, naar het befaamde Margrietonderzoek van 1968 en de opvolgers ervan, is in een vrijmoediger klimaat geboren en opgegroeid, met

---

(*) Met de aanduiding 'pedofielen' accepteer ik het als een gegeven dat mensen zich onder die noemer profileren. Simpele overname ervan geeft onvermijdelijk voedsel aan het juist besproken misverstand. Met 'pedofielen' doel ik dus niet op 'mensen met seksuele gevoelens naar kinderen', want dit geldt voor zovelen. Ik doel steeds op mensen die door zichzelf, omgeving of hulpverleners zo gelabeld worden of die zich als bijzonder gericht op kinderen zien. Om die reden schrijf ik 'pedofielen' of *pedofielen*.

'gelijkwaardige' en 'respectvolle' (Janusz Korczak) ervaringen. Daar staat dus tegenover dat circa 85 procent is opgegroeid - is de situatie anno nu per saldo werkelijk zoveel beter? - in een meer of minder 'onderdrukkend' klimaat. Het 'kind-beeld' en de verhouding tot kinderen zijn navenant: het kind is a-seksueel, onschuldig, kan niks en moet alles leren; het is vooral belofte voor de toekomst; het is troetel- en trotsobject, zo trefzeker en vergelijkbaar met Dasberg's benadering in GROOTBRENGEN DOOR KLEINHOUDEN geschilderd in de Kurzfilm uit 1986 DER TAG DER KINDER van de Oostenrijkse amateur-cineast Peter Dirnberger. De gebiedende norm is duidelijk:

scheiding in leeftijdscategorieën, niet te grote leeftijdsverschillen, in ieder geval scheiden van volwassenen en kinderen: 'Je moet omgaan met leeftijdsgenoten.' Gevoelsmatig, op het terrein van relationele intimiteit, zijn vooral jongens en mannen onderontwikkeld; in de uitingen ervan overwegend linkshandig - en ik heb werkelijk geen enkele reden om aan te nemen dat dit niet ook voor de 'pedofielen' onder hen zou gelden; de praktijk leert me ook geen andere les.

Niet alleen 'de' hetero volwassen mannen vertonen macho- en hanen-gedrag en reageren vanuit een dito mentaliteit, ook de zogeheten homo's en pedo's met vergelijkbare opvoeding en socialisatie gedragen zich aldus - circa 85 procent...!? Het gaat me hier en nu om het feitelijk gedrag van alle dag, niet om goede, betere of beste bedoelingen; het gaat me om de ingebakken, geïnternaliseerde en aangeslibde, in concreto al dan niet subtiel vormgegeven gedragingen en reactiewijzen waarin de 'waarden en normen' van onze tijd en cultuur tot uitdrukking komen.

Hoe dwingend en doordringend de culturele omgeving op ons inwerkt en hoe lastig het is daar zicht op te krijgen en er zich aan te ontworstelen, omdat we er te dicht op en in zitten, brengt ons Fortmann (1959) aan het verstand in WAT IS ER MET DE MENS GEBEURD?:

"Indien een vis ontdekkingen zou kunnen doen, zo heeft men wel gezegd, dan zou zijn laatste ontdekking zijn het bestaan van het water. Pas op de kar van de visboer zou hij weten wat het betekent een waterdier te zijn. Zo moet men zich ook niet verwonderen dat de mens eerst in het allerjongste verleden heeft ontdekt hoezeer hij gevormd is door de hem omringende cultuur." Voorlopig hou ik dus m'n reserves waar het gaat om de dagelijkse praktijk van (intiem) omgaan met kinderen door 'pedofielen' - precies zoals ik die heb bij andere volwassenen...!

Laat ik mijn opvatting over *de stand van zaken* op dit punt samenvatten in drie stellingen, waaronder een aanbeveling:

1. Pedofiele mensen, mensen met pedofiele gevoelens, moet je niet

anders behandelen dan zogenaamd gewoon geaarde mensen: ze voelen niet bijzonder, ze voelen niet anders, ze zijn niet anders, ze doen geen andere dingen - en ze zijn niet slechter, maar ook niet beter dan zogeheten hetero- of homofielen bijvoorbeeld.

2. Ook pedofielen zijn kinderen van hun tijd, d.w.z. ze hebben net als de anderen de eigentijdse opvoeding en socialisatie ondergaan.

3. Een 'emancipatieproces' (*) van de volwassenen, dus ook van de volwassenen-pedo's (M/V), is DUS een eerste vereiste en belangrijke doelstelling; het is de eerste, hoewel zeker niet enige voorwaarde voor preventie van seksueel misbruik van kinderen door volwassenen binnen en buiten afhankelijkheidsrelaties. De RIAGG Maastricht had dan ook (tot voorjaar 1995) in het reguliere programma-aanbod een Trainingsgroep LEREN OMGAAN MET PEDOFIELE GEVOELEN.

6. IS ER MAATSCHAPPELIJK RUIJTE VOOR EMANCI-PATIE?

Maar zijn we er dan met een voldoen aan deze 'eerste vereiste en belangrijke doelstelling'? Als we als Westerse volwassenen de wenk van Randall in dezelfde geest op pagina 202 e.v. ter harte nemen om positief lerend om te gaan met ons aller natural tendency to love children, ontwaar ik nog volstrekt geen onbezorgde vergezichten. Is er maatschappelijk dan ruimte voor zoiets gezonds, gesteld dat in kleinere kring de eerste spraakverwarringen overwonnen konden worden? Het zal niet meevallen; er zijn nogal wat complicaties en ik noem er drie in evenzovele paragrafen.

6.1 Een heftige complicatie: "Het gaat om volwassenen die kinderen verseksualiseren"

Pedofielen wordt meestal en vooral verweten, dat ze kinderen seksualiseren³⁴: ze zijn zo op seks gericht! Deze vaststelling strekt zich niet alleen uit over àlle erotische beleving tussen oud en jong, ze verklaart alleen al het idee om over zo'n verwerpelijk waanidee een gesprek aan te gaan als was het een optie voor gezonde mensen, tot ongepast. Hiermee is een element in het leven van velen, wereldwijd *verpedofiliseerd* of gemarginaliseerd, en in het maatschappelijk verkeer

(*) Met 'emancipatieproces' bedoel ik, kort gezegd, het ontwikkelen van evenwicht in het beleven van gevoelens en van het vermogen om relaties aan te gaan waarbij de ander als gelijkwaardige wordt gezien.

eenvoudig onbespreekbaar verklaard. De maatschappelijke ruimte voor de natural tendency is bovengronds nihil.

Toch is hier meer van te zeggen dan eenvoudig vaststellen dat de pleuris losbarst. Het stereotiepe beeld van de *pedofiel*, veelal ontleend aan de forensische situatie of die van de categorale opvang, wil dus dat ze zo op seks gericht zijn. In veel gevallen is deze beeldvorming bepaald niet zonder relatie met de werkelijkheid. Maar laten we dan om te beginnen vaststellen dat voorzover die bedoelde *pedofielen* zo zijn, zij in die onwijsheid uitstekende specimina van de burgers van onze tijd en samenleving zijn. We zitten in een seksgeobsedeerde samenleving; het seksualiseren wordt welhaast eenieder met de paplepel ingegoten. Seks staat centraal. Seks zit tussen de oren van volwassenen met erotische belangstelling voor kinderen, en ook tussen de oren en in de bril van degenen die een betrokkenheid tussen volwassenen en kinderen beoordelen. Het grote bezwaar rond contacten is altijd en overal de seks, al bestaat die maar uit het aanraken - 'betasten' - van de blote piemel van een jongen. Dat de ermee gegeven geilheid wederzijds kan zijn en vergezeld door wederzijdse genegenheid, dit menselijke wordt vrijwel alleen door *ervaringsdeskundigen* onderkend. Ook een echte liefkozing kan als Het Verschrikkelijke gezien worden. Wat is hier in vredesnaam het geval?

Dat het bij het beoordelen altijd en overal alleen maar over seks gaat, ja allicht! Voor de wetgever is de essentie toch nou juist de seks (ontuchtige handelingen, seksueel binnendringen), voor de gewone burger en z'n pers is het heikele punt: *seks* met kinderen; het is dan ook identiek aan 'zich aan kinderen vergrijpen' (erger dan moord, zo wordt niet alleen in de Angelsaksische landen betoogd); dwang, onderdrukking, geweld, exploitatie komen er eventueel bij en maken het verboden sekscontact alleen maar erger dan het al was. Dat niet seks, maar onderdrukking, dwang etc, strafbaar zouden moeten zijn en onze aandacht waard, is door anderen al beter, en uitvoeriger dan hier kan, beargumenteerd en bepleit.³⁵

Seksualiseren mag zeker een bezwaar, een handicap genoemd worden. De obsessie voor het seksuele, dit kijken met een seksbril, bedreigt in bedervende zin ongetwijfeld in hoge mate menselijke mogelijkheden in relaties, en evengoed een zinnig beoordelen van menselijke relaties en de zwakheden of mogelijkheden daarin. Maar het is bepaald niet een partiële vorm van blindheid alleen aan de kant van enkele volwassenen, en het is ook niet iets van alleen vandaag of gisteren.

Jos van Ussel heeft in zijn indrukwekkende GESCHIEDENIS VAN HET SEKSUELE PROBLEEM van 1968 de geschiedenis van precies dit probleem gereconstrueerd. De studie, die net zo goed 'de geschiedenis van het seksualiseren' had kunnen heten, laat zien dat het seksualiseren

curieus genoeg maar overduidelijk het resultaat is van het gebruikelijk geworden socialiseren; het pedagogisch weghouden van het 'seksuele' deel van het leven is juist de voedingsbodem van een obsessie ervoor. In 1976, bijna tien jaar later, zegt Van Ussel in het artikel in de Gids WIE HOUDT ER NIET VAN KINDEREN? (ondertitel: Bespiegelingen over de ontwikkeling van de westerse houding tegenover het kind): "De belangstelling voor het 'seksuele' was wellicht nooit zo groot als toen men haar het felst wilde bestrijden."³⁶

Hoe 'seksueel' onze samenleving bijna ruim twintig jaar later is (geworden, gebleven?), hoef ik, dunkt mij, voor degene die zintuigen heeft om waar te nemen, niet zo uitgebreid meer te beschrijven. Maar men kan zich wel afvragen hoe het zit met het besef van hoe centraal dit 'seksuele probleem' ligt. Net terug van een uitgebreide studiereis naar Amerika - nazomer 1988 - werden twee van de vier prominente deelnemende Nederlandse vrouwen uit de hulpverlening inzake seksueel misbruik en - geweld geïnterviewd in de Mannenkrant.³⁷ In het interview wordt de Amerikaanse hulpverlening aan adolescenten-daders besproken onder het kopje "Jongens zijn jongens". Uit onderzoek was gebleken dat volwassen plegers op jonge leeftijd begonnen zijn, dus je moet er eigenlijk vroeg(er) bij zijn: als ze jong zijn, moet je ze in therapie hebben. "Dat is, zo zegt Carla van Lichtenburcht, een soort heropvoeding, heel veel praten over waarden en normen, hoe je relaties legt, wat dat voor je betekent." Kloosterman voegt daar onder meer aan toe: "Het blijkt dat die kinderen al op heel jonge leeftijd alles verseksualiseren."

Verseksualiseren, het is een veel gehoord, gevleugeld woord in de tegenwoordige hulpverlening en bestrijding van seksueel misbruik van vrouwen en kinderen... *De mannen, de jongens verseksualiseren alles* - het gaat mijns inziens vooral en allereerst om een maatschappelijk en cultureel probleem, dat wordt geïndividualiseerd en verklaard als slechts 'iets van' een categorie mensen, de daders. Het onderwerp in kwestie, seksueel misbruik en - geweld, tegen wie dan ook, is erg genoeg;³⁸ maar zo komen we er niet: het gaat niet om enkelen, en zou een therapie helpen? In 1988 ook trof de TV-serie WAR IN KOREA me. In het laatste deel³⁹ werd gerapporteerd over de communistische pogingen Amerikaanse gevangenen te heropvoeden - naar bleek een vrijwel onmogelijke opgave, niet zozeer door de persoonlijke, karaktervolle ruggegraat van de individuele man, maar door de geïnternaliseerde waarden en normen van het thuisfront en door de sancties die stonden (staan) op verwerpen of maar kritiseren van het enig geldige gelijk: dat van het socialiserende sociaal-culturele collectief thuis. Ik wil maar zeggen: het is niet iets individueels, en 'even veranderen' is er niet bij.⁴⁰

Het nieuwe type mens, dat van de burgerlijke samenleving, zo zegt

Van Ussel in het Gids-artikel, is vervreemd van de eigen gevoelens en behoeften. "De kinderen, zo is zijn harde oordeel, worden psychisch verminkt om, zoals lichamelijk verminkte bedelaars, meer succes te kennen in de burgerlijke maatschappij." En: het zijn niet de zo gesocialiseerde "mensen die hun eventuele ervaringen met of behoeften aan seksuele contacten met kinderen zullen durven te waarderen" (p. 452).

En de *pedo's* dan? Ik denk, dat ook de *pedo's* als kinderen van hun tijd, wellicht met verschillen tussen mannen en vrouwen,⁴¹ inderdaad nogal bezig zijn met de seks zoals de samenleving dat wil: het gebruikelijke dubbelleven; seks hoort 'gewoon' bij een persoon, maar het moet wel privé gehouden worden, achter de eigen voordeur en liefst nog achter de gordijnen (het gaat om de *private parts...*); in de presentatie naar buiten neutraal, functioneel, keurig, vrijwel a-seksueel; wat men privé, thuis denkt en doet, dat heeft iets van een geheim, een publiek geheim eigenlijk. De enkele *pedo's* en de vele, vele anderen met seksuele beleving met kinderen echter zal het geraje zijn dat het echt geheim blijft: zij verdubbelen het dubbelleven nog een keer en houden op dat hun privéleven de normale geheimpjes behelst. Stiekem is dus geen kenmerk van *pedo's*, maar van hun samenleving - onze samenleving.

Maar hoe zijn zij en anderen dan met seks bezig? Met seks bezig zijn, kan zoals we zo langzamerhand toch (kunnen) weten, op heel wat verschillende manieren en in zoveel verschillende intensiteiten - maar de heersende, meest bepalende norm is nog steeds de 'hetero-norm',⁴² die bovendien macho, neuken- en orgasmegericht is. We hoeven er dus niet luchtig over te doen: ze zullen dus in meerderheid op kinderen gericht zijn als waren ze speelgoed of snoepgoed. Of zoals Kiestra in XL van oktober 1994 het omschrijft: "Volwassenen denken bij seksualiteit puur aan neuken en orgasme en zijn vooral extreem orgasme-gericht om vooral niet kwetsbaar te zijn." En of het ermee samenhangt of niet: er is honger. De uitspraak van ik denk Woody Allen, die altijd de hilariteit van de herkenning oproept en des Pudels Kern raakt, drukt het puntgaaf uit: "Er zijn in het leven maar twee dingen belangrijk: het eerste is seks en het andere... daar kan ik nou zo gauw niet meer opkomen." Ik denk dat er over geen ander terrein van ons leven zoveel moppen in omloop zijn als over seks⁴³ en *das lässt tief blicken...*

Vooralsinds de seksuele revolutie is er natuurlijk publiek, maatschappelijk en zeker individueel of persoonlijk in onze samenleving nogal wat veranderd. De hier gegeven typering van onze samenleving, als een die een obsessie voor seks gecombineerd met een negatieve houding ertegenover aan haar bewoners meegeeft, zijn inmiddels veel te generaliserend. Toch lijkt het er in onze Noordwesteuropese regio op dat in de strijd tegen seksueel misbruik en - geweld diezelfde

generaliserende beschrijvingen van een anti-seks-houding en - opvoeding in ieder geval wel weer adequate typering en beginnen te worden van hoe er publiekelijk wordt geageerd en gereageerd als het om seks van en met jeugdigen gaat. Mannen en vrouwen die wat met kinderen willen, zijn onze aandacht meer dan waard, want er zijn veel slachtoffers. Maar zo, met weer die al dan niet geïmporteerde repressie, komen we er dus juist niet. Het kan niet anders, meen ik, dan ongezond zijn en vanuit een oogpunt van preventie averechts uitpakken, wanneer ook de mensen die goddank wel levenskunst op dit gebied hebben opgedaan en die niet seksualiseren, massaal helemaal ondergronds moeten en geen zichtbaar toonbeeld kunnen zijn van hoe het ook kan.

6.2 Nog een complicatie: de kinderen en hun mogelijkheden

Zouden de kinderen op hun beurt dan ruimte krijgen voor 'de natuurlijke geneigdheid te beminnen en bemind te worden' als die zo infantiliserend, van lust- en seksvijandig tot behoedzaam ontmoedigd in sexualibus zijn voorgelicht en opgevoed? Ik geloof dat het aan hun kant ook al niet eenvoudig ligt met kansen voor de natural tendency waarmee ze in hun eerste maanden ongetwijfeld kennis maakten.

De onderzoeken, de hulpverleningsrapporten, zelfs de officieren van justitie in hun aanklacht maken steevast melding van de verwarring, het onthand zijn, emotioneel ontredderd en geshockeerd zijn van de in het sekscontact betrokken geraakte kinderen, ook wanneer het gaat om door hen zelf gewilde contacten.⁴⁴ Voor de meeste kinderen van de casussen waar ik bij betrokken ben geweest en die ik van nabij heb kunnen meemaken, meen ik, zijn deze en dergelijke beschrijvingen van hun gemoedstoestand en reacties maar al te zeer van toepassing. Parallel aan de percentages die ik suggereerde bij het aanstippen van de socialisering van de volwassenen, inclusief de pedo's onder hen als kinderen van hun tijd, waag ik de (veronder)stelling te zetten, dat zo'n 80 procent, in ieder geval veruit de meerderheid van de kinderen van nu niet goed in staat is een erotisch-seksuele vriendschaps- of liefdesrelatie, een intiem of lustvol contact met een volwassene aan te gaan en te genieten. "Allicht en dat is maar goed ook!", zeggen de meeste deskundigen in koor, "ze kunnen het niet en ze mogen het niet."

Zou hiermee nou alles gezegd zijn, of is het misschien zo dat ze het niet kunnen omdat ze het niet mogen en dus ook niet mogen kunnen; omdat we het hun niet leren en we het hun zelfs niet willen toestaan? 'Kinderen kunnen niet verder springen dan de polsstok (van de volwassenen) lang is', zo heb ik het probleem als dilemma of paradox getypeerd.⁴⁵ Voor veel jongeren zal het zo liggen, maar toch: onder de eerder genoemde dekmantel van 'die van ons doen zoiets niet' gaat het

leven z'n gangetje, zoals ook degene kan vermoeden die zich met mij verwondert over de vrijplaats die jongeren zich tegenwoordig op hun houseparties en bij de informele afleidingen ervan creëren.

Ook *nader contact* met de kinderen en met andere betrokkenen in (hulpverlenings-)praktijksituaties, en verdere verdieping in de geschiedenis van de casussen, levert belangrijke aanvullende informatie op, 'nieuwe feiten' zelfs. Deze werpen een ander licht op het gebeurde, geven er een andere waardering aan. De gerezen problemen, met name die van en voor de desbetreffende kinderen, kunnen we dan vaak anders benoemen; we kunnen zelfs andere, belangrijkere problemen signaleren. Ik wil dit illustreren met twee voorbeelden van geheel verschillende aard.

Het eerste voorbeeld betreft de beschuldiging van seksueel misbruik van een vierjarig zoontje door de vader; de ouders zijn gescheiden, het zoontje woont bij de moeder. De moeder verdenkt haar ex-man van (ernstig) seksueel misbruik van hun zoontje als deze bij hem op bezoek is. De zaak wordt door de moeder aanhangig gemaakt; justitie gelast onderzoek. De beantwoording van de vraag wat er precies was gebeurd en of dat seksueel misbruik zou moeten heten ('incest') werd als karwei aan een therapeut gegeven. Deze heeft in negentien(!) zittingen gedurende bijna zeven maanden het jongetje onderzocht - bij het begin van het onderzoek was het jongetje drie jaar en negen maanden oud. Daarbij heeft hij hem allerlei tests afgenomen die, ofschoon sommige ervan in het vak omstreden zijn, gebruikelijk zijn bij de diagnostiek van psychische problemen van kinderen; hij heeft spelsessies ingelast en uitgebreid geprobeerd het kind aan de praat te krijgen, mede aan de hand van de bekende anatomisch correcte poppen.

"Who is the slayer, who is the victim? Speak" (Sophocles, geciteerd in *The Family of Man*). De therapeut concludeerde inderdaad tot ernstige vormen van seksueel misbruik door de vader. Naar mijn oordeel echter wordt hier een kind psychisch vermalen in het 'gevecht' van de vrouw met haar ex-man, resp. tussen de echtelieden, en vervolgens nog eens door de therapeut. Een kind onder het mom van hulp of therapie verhoren en onderzoeken in rechercherende zin, was en is naar mijn normen volstrekt ontoelaatbaar, en welke therapeut vermag dit anders te zien?⁴⁶ Het is in z'n extremiteit misschien een hachelijk voorbeeld; maar het presenteert in die drift om 'de onderste steen boven te krijgen' iets van de ontremming waar veel meer jongeren zich voor gesteld zien van de kant van hen die hun bescherming op het oog hebben. Het is een dreiging, zo vertrouwd dat hij nauwelijks zichtbaar is.

Het tweede voorbeeld betreft de casus van de dertienjarige jongen die (zo luidde de beschuldiging) door een volwassen buurtbewoner seksueel misbruikt was. De door de ouders geconsulteerde arts raadde na een

gesprek met de jongen de ouders aan aangifte te doen bij de politie. De jongen had verteld dat hij in contact was gekomen met de aardige man, met wie hij goed kon opschieten en die hij was gaan vertrouwen. De jongen verklaarde wel in verwarring te zijn en erg teleurgesteld in de man door het sekscontact; dit sekscontact vond hij toch ook niet erg in de haak. Ik ken de arts als een erg aimabele man; als iemand open en niet-suggestief met kinderen kan praten, dan is hij het wel. Dat deze jongen heeft gezegd wat hier is aangehaald, geloof ik dus zonder voorbehoud. En toch... De jongen was nu puber wordend regelmatig 'lastig' thuis, hij bleek z'n eigen weg te (willen) gaan, nogal balsturig. Z'n ouders hadden hem herhaaldelijk 'ten strengste verboden' bij de desbetreffende man te komen. Toen bleek dat hij toch bij die man kwam en toen ook nog bleek dat er seks in het spel was geweest, was de boot aan. De man werd, na aangifte bij de politie, opgepakt en een paar dagen vastgehouden voor verhoor. Hij gaf het sekscontact toe, dat hij beschreef als wederzijds gewild en door beiden op prijs gesteld. Veertien dagen nadat de man weer thuis was, stond de jongen weer bij hem voor de deur, wat bedeesd en onzeker over de reactie van de man. Of hij binnen mocht komen. De man legde uit dat hij hem niet binnen mocht laten en dat nu ook wilde noch durfde - in het belang van beiden. Hij zei wel blij te zijn hem weer te zien. Nadat de jongen nog een paar keer voor de deur had gestaan, liet de man hem toch weer binnen - de jongen wilde graag weer seks met hem hebben.

Ik laat nu buiten beschouwing of de man hier goed of niet goed heeft gehandeld (ethisch, pragmatisch verstandig enz.), danwel of het contact of de relatie wel of niet goed voor de jongen was. Relevanter lijken mij de twee volgende vaststellingen. Ten eerste: de jongen kon zich op geen enkele manier meer permitteren (vgl. Alice Miller in *DU SOLLST NICHT MERKEN*) een reële voorstelling van zaken te geven over wat er was gebeurd en hoe hij dat zelf echt vond, thuis niet waar seks sowieso taboe was en seks met een volwassene extreem slecht, maar ook niet in het gesprek met de arts, die hij natuurlijk zag en beleefde als verlengde van de heersende mening die volstrekt afwijzend was. Het was voor de jongen, zelfs bij deze ervaren arts, niet moeilijk overtuigend mee te klagen over wat de man verkeerd had gedaan. De voor ouders, arts en politie verborgen blijvende, reële inside-information over en van de kant van de jongen is onontbeerlijk voor een genuanceerde beoordeling en waardering van wat er aan de hand is - die is alleen verkrijgbaar in contact en vertrouwen, voor wie voor kinderen bereikbaar is (zoals ik dat eerder heb aangeduid in mijn stelling van de *communicerende vaten*). Dat is dus niet alleen afhankelijk van de individuele, persoonlijke houding en opstelling, zoals het voorbeeld van de arts in deze casus laat zien.

Ten tweede: de eigenlijke problemen, die mij ernstiger lijken dan

wat er tussen jongen en man was gebeurd, ook uitgaande van de door de ouders etc. beleden waarden en normen over opvoeding en de relatie tussen ouders en kinderen, blijven onbenoemd en ongemoeid. Het zijn de relatie- en gezagscrisis tussen ouders en opgroeiende zoon en de groeiende afstand tussen hen op zo'n belangrijk terrein als intimiteit, relaties en seks, die vermoedelijk lange tijd in dit gezin onbespreekbaar zullen zijn i.c. onbespreekbaar zullen blijven - want dat waren ze al lang. Voor deze problemen zouden hulp en ondersteuning gevraagd resp. geboden dienen te worden.

De jongen uit het tweede voorbeeld kon, zoals dat voor de meeste kinderen in de gerapporteerde zaken geldt, met niemand over zijn belevingen met ongetwijfeld z'n voors en tegens, z'n vragen en z'n onzekerheden praten; hij moest ze, gezien de extreem afwijzende opstelling van zijn ouders, extreem geheim zien te houden. Dat lijkt mij niet bevorderlijk voor een ontspannen en vrij genieten, en niet gunstig voor een evenwichtige ontwikkeling. Dat 'met niemand kunnen, maar vooral met niemand mogen praten' wordt m.i. vaak terecht als één van de problemen van seksueel misbruik genoemd. De vraag is echter of het 'waarom er niet gepraat wordt maar gezwegen' altijd zo vanzelfsprekend als te doen gebruikelijk als onderdeel kan worden gezien van alleen het onderdrukkende repertoire van de dader(es). De vraag is dus hoe men het probleem analyseert, benoemt en vervolgens hoe men het waardeert. De lering die men doorgaans uit de casussen trekt - conclusies, voorgestelde oplossingen - verdient dan ook naar mijn oordeel met een extra portie voorbehoud te worden beoordeeld.

6.3 Een laatste complicatie bij emancipatie: de interventie

In de laatstgenoemde casus tekent zich iets af dat in het boek van Randall op pag. 222 in het hoofdstuk "Professional intervention and the rights of the child" aan de orde is: de vaak gemengde, dubbele gevoelens bij het slachtoffer van seksueel misbruik door bijvoorbeeld de vader. Er ontstaat voor een kind een akelig dilemma als er alleen de keus is tussen een situatie maar laten voortduren aan de ene kant en de officiële politionele interventie aan de andere.⁴⁷ Er worden in contacten fouten gemaakt; er moeten altijd dingen geleerd worden, natuurlijk kan er aanleiding zijn tot bijsturen door betrokken omstanders, maar wat te doen als er dan geen keus is tussen alles en niets? Hoe twijfelachtig de maatschappelijke situatie voor jongeren op dit punt is, blijkt naar mijn idee uit het bezwaarlijke van interventie zelfs wanneer daartoe alle aanleiding is. Want een laatste complicatie is het heikele probleem van aangifte doen, heikel als daar tenminste zo maar de machinerie van politie en justitie mee in gang wordt gezet met z'n eigen

mechanismen, z'n eigen eisen (hard maken van vermoedens en verdenkingen, verhoren, toetsen door de verdediging) en z'n eigen invloeden (wat is dan nog oorzaak en gevolg waarvan?!).

Ik pleit er dan ook voor dat in een zo vroeg mogelijk stadium met een aantal vaste, ervaren mensen (van diverse instellingen, meerdere disciplines en ik denk voor een deel toch ook vergelijkbaar met Randall's counselling service) even nuchter als doordacht een inschatting gemaakt wordt van het (door ouders, leraren of politie) gemelde probleem en van de stappen die vervolgens het beste kunnen worden gezet, beoordeeld vanuit het belang (ook het lange termijn-belang) van alle betrokkenen, te beginnen bij het belang van de kinderen. Het komt mij bijna voor als een wetmatigheid: wat in het belang van de bij de casus betrokken kinderen is, is ook in het belang van de desbetreffende volwassenen; ik probeer deze opvatting steeds aan de relevante betrokkenen voor te leggen, minstens als criterium voor handelen en als doel, als perspectief dat motiverend kan werken. Dat ook kinderen naar zo'n 'team' zouden moeten kunnen stappen voor hulp bij en bescherming tegen een te 'strikte' opvoeding die hun zelfbepaling, hun geestelijke en persoonlijke integriteit bedreigt, ja, dat zou ik graag willen bepleiten. Zolang dat echter nog geen reële mogelijkheid voor kinderen is - of is hij er wel maar zie ik 'm niet? -, moeten ze het proberen bij de anonieme Kindertelefoon, bij VPRO's Achterwerk en bij die enkele volwassenen die wel bereikbaar voor hen zijn, maar dan min of meer stiekem en ondergronds. Met name het Midden-Limburgse CLAS-project (Contextuele Leergroepen voor Alle Betrokkenen bij Seksueel Misbruik)⁴⁸ laat overduidelijk zien, dat het - vooral als het om kinderen gaat en juist in hun belang - meer oplevert als de politie en justitie-machinerie niet in werking wordt gezet en in plaats daarvan de CLAS-hulpverlening wordt ingeschakeld. "Ons eigen wetssysteem, zo zegt Els Nieskens⁴⁹ van het CLAS-project, geeft ons de tijd, zodat we niet in paniek naar de politie hoeven te lopen. Ik heb in mijn jarenlange loopbaan nauwelijks of geen 'geslaagde' processen zien voltrekken via strafvervolging. Een rechtszaak kon soms enige genoegdoening door justitiële erkenning op korte termijn bieden."

Om eventuele misverstanden te voorkomen, wil ik wel zeggen, dat ik niet tegen inschakeling van de politie ben; ook de politie zou ik graag bij het vroeg in de schakelen team - zie boven - hebben. Aangifte doen kan altijd nog, als het echt nodig is - en daarmee ga ik niet op de stoel van de wetgever, de officier van justitie, laat staan op die van de rechter zitten. Als om strijd betoogt iedereen dat het belang van het slachtoffer centraal staat, en dat de zin van de wet is kinderen beschermen; ziedaar wat de inzet is.

Noten

1. Proper en illusieloos denken. Fokke Sierksma, godsdienst- en cultuurpsycholoog, bij mijn weten tevens overtuigd atheïst, schreef jaren geleden in een recensie van één van de boeken van Cornelis Verhoeven, classicus, filosoof en katholiek, de volgende zin, die me altijd bij is gebleven: "Ik ben het met het meeste van wat Verhoeven schrijft niet eens, maar hier wordt proper en illusieloos gedacht." Ik weet helaas niet meer wanneer en waar die recensie werd gepubliceerd en ik ken ook niet meer het desbetreffende boek van Verhoeven.

Proper staat voor mij voor: logisch, controleerbaar, falsificeerbaar; geen moraal onder het mom van wetenschap; geen knollen voor citroenen. Illusieloos betekent in mijn ogen: met beide benen op de grond; geen wishful thinking, de wens niet voor de vader van de gedachte houden; ideologie niet tot dogma maken. Proper en illusieloos denken is voor mij een criterium, maar ook een nastrevenswaardig ideaal geworden - want proper en illusieloos kunnen denken, dat is nogal een ambitie die een grote mate van bescheidenheid vergt.

2. Het betreft de Werkgroep S.i.R. Maastricht/ZZL. De letters S.i.R. staan voor Seksualiteit, intimiteit, Relaties; het werkgebied is Maastricht en Zuidelijk Zuid-Limburg. De kleine letter i is bedoeld als blikvanger en als duidelijke onderscheiding van het Romeinse cijfer I. De Werkgroep S.i.R. is een samenwerkingsverband van COC, Stichting Infohuis voor Seksualiteit & Relaties, Reclassering en RIAGG Maastricht onder coördinatie van de RIAGG, voor diverse aandachts-gebieden van seksualiteit, intimiteit en relaties, positief en negatief (seksueel misbruik) - sinds 1976. De Werkgroep S.i.R. Maastricht/Zuidelijk Zuid-Limburg is zomer 1995 opgeheven. "De belangrijkste doelstellingen zijn bereikt", aldus het Eindverslag dat bij de 19e verjaardag werd uitgebracht.

3. Freda Dröes in de Volkskrant, 6-1-1979.

In een latere publicatie van Deschner, OPUS DIABOLI, FÜNFZEHN UNVER-SÖHNLICHE ESSAYS ÜBER DIE ARBEIT IM WEINBERG DES HERRN (oorspronkelijk jaar van verschijnen: 1987; ik citeer uit een herdruk uit 1994) benoemt hij 'Motieven en drijfveren' maar al te duidelijk. Bij de argumentatie bijvoorbeeld die volgens hem de Catolica er op na houdt om het celibaat "af te dwingen" is met name het derde argument veelzeggend: "Drittens erstrebte man allzeit disponibele, weder an Familie noch Gesellschaft oder Staat gebundene willenlose Werkzeuge, mittels derer man herrschen konnte - das einzige, worum's da geht." (p. 92)

4. SCHWARZE PÄDAGOGIK, 1977, van Katharina Rutschky, veelvuldig geciteerd door Alice Miller in IN DEN BEGINNE WAS ER OPVOEDING, 1983; 'zwarte pedagogiek' noemt Rutschky alle technieken die in de 'opvoeding' worden gebruikt om kinderen vroegtijdig te conditioneren, waardoor zij al gauw niet meer merken wat er met hen gebeurt. "De sporen, aldus Miller, die deze pedagogie heeft nagelaten in de psychoanalytische theorieën, in de politiek en in de ontelbare dwangmiddelen in ons dagelijks leven, zijn mij daardoor (bij het lezen van Schwarze Pädagogik) plotseling duidelijker geworden." (p. 23).

5. In de Gids, jrg. 1976, p. 449.

6. Voor degene die de wereld waarin we leven au fond een prettige vindt, is deze voorstelling van zaken, deze typering van de situatie mogelijk, ondanks de genoemde getuigenissen, een grove generalisatie - maar dan toch vrees ik precies zo een als de sommigen nog altijd buitenissig in de oren klinkende vaststelling dat vrouwen stelselmatig en structureel worden achtergesteld en ondergewaardeerd ten opzichte van

mannen.

7. Op de eerste plaats: welke attitude ten opzichte van seks en ten opzichte van onze socialisatie drukken we uit in ons spreken? Waar met name bevinden we ons op het continuüm waarop aan de ene kant staat 'seks- en lustvijandig opgevoed zijn en anderen opvoeden', via 'behoedzaam ontmoedigend opgevoed zijn en anderen behoedzaam ontmoedigend opvoeden', tot aan het andere uiterste van het continuüm 'op een vrij ontspannen, geëmancipeerde en vrij van schulden en angst ervaren manier omgaan met seks, lustbeleving en lijfelijkheid'? Uiteraard wel erg ideaal, dit laatste; maar waar bevinden we ons ergens op die glijdende schaal, daar haal ik dus mijn vraag uit.

Een andere vraag is, als juist in de tekst genoemd, die naar taal en woordgebruik, dat zegt wie en wat we ons voorstellen te zijn.

Nog een andere haal ik uit hoe we seksueel misbruik van kinderen formuleren; zien we dat als apart, geïsoleerd, om niet te zeggen als uitzonderlijk probleem of als onderdeel van de onderpositie en mishandeling van kinderen überhaupt?

Weer een andere vraag is te destilleren uit of we (feitelijk) morele oordelen en veroordelingen van seks, kinderseks en seks met kinderen niet presenteren onder het mom van wetenschap.

Verder: of we uitgaan van de authentieke ervaringen van mensen, dan wel van een ideologie of bepaalde leer.

En tenslotte is een vraag te destilleren uit de manier waarop we ertoe overgaan gedrag als seksueel misbruik te definiëren en of er dus ook ruimte overblijft om ervaringen als positief te omschrijven - zie ook pag. 33 van Randall's boek.

8. Vgl. Katrien Grootaers, *HEEFT DE HERMENEUTISCHE BENADERING EEN BETEKENIS VOOR DE SEKSUOLOGIE?* Leuven 1994. Ik meen dat het pleidooi van Grootaers voor de *hermeneutische benadering* in de seksuologie resp. in de seksuologische hulpverlening prima spoort met Randall's aanbeveling. De hermeneutische benadering heeft als voornaamste elementen: "Subjectivering, individualisering, empathisch en introspectief verstaan, oog voor de context en voor de complexiteit van de werkelijkheid, betekenis- en zinsverbanden." (p. 52) En: "De werkelijkheid is altijd een vertelde werkelijkheid. Een klacht heeft een betekenis in een verhaal, een klacht is een verhaal. Er is geen objectief punt van waaruit de werkelijkheid kan worden beoordeeld. Een model uitgaande van het narratieve weten, theoretisch en therapeutisch, plaatst een persoon met een klacht maximaal in diens context, individualiseert maximaal. Mensen worden aangezet eigen taal en woorden te vinden. Ook en met name dat wat verzwegen wordt en afwezig is, krijgt een ruimte." (p. 54).

9. Het Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, kortweg DSM. In 1995 zijn we aan versie DSM IV toe (DSM III, 1980; DSM III Revised, 1987).

10. Zie daarvoor Martien Carton's *MIJN MOEDER MAG HET NIET WETEN*. Een dossier met reacties op Het groene boekje voor meisjes (1975). De dochters: "Mijn moeder mag het niet weten", "mijn vader dreigt mijn benen te breken", "met mijn ouders kan ik niet praten", "als ze het wist kom ik de deur niet uit". De moeders: "Mijn dochter zou zo iets niet doen", "die viezigheid van u heeft mijn kind niet nodig", "gelukkig is mijn dochter niet zo."

11. De campagnes hebben deze blinde vlek in hoge mate. Terwijl des Pudels Kern van de benauwende pijn bij de kinderen is dat ze niet kunnen tonen wat hen beweegt en bezighoudt, komen de autoriteiten met de indringende boodschap: kind, je moet hierover praten, net zoals je dat over andere dingen doet. Impliciet maar hoorbaar wordt verondersteld dat er te praten valt, maar dat wellicht dat onderwerp seksualiteit

daarbij wat moeilijk ligt. Een ontzettend verwarrende boodschap moet het zijn voor jongeren met een geheim. Heb je je maar verbeeld dat het onveilig is om te spreken? De situaties waar de jongeren in verwickeld zitten zijn, als ze verkiezen erover te zwijgen, ongetwijfeld ambivalent, hebben meerdere kanten; en bij spreken is er alleen ruimte om te zeggen hoe verschrikkelijk het allemaal was. Bijwerking van de campagnes met zoveel nadruk op het erge van zwijgen, kan hooguit zijn dat zwijgende kinderen zichzelf ook nog schuldig gaan weten aan hun benauwdheid.

12. Wij hebben ervaren en we zien het trouwens nog steeds, dat de eigen keuzemogelijkheden van jongeren niet erkend worden: je mag kiezen, maar dan wel voor wat zij willen: braaf, seksloos; voor positieve ervaringen mag je niet kiezen; die keuze wordt bij 'feeling yes, feeling no' (het kinderen leren 'ja' en 'nee' te zeggen) zonder blikken of blozen weg georganiseerd. De eigen keuzemogelijkheid yes wordt categorisch niet erkend, was onze eerste ervaring. De onderwerpen van onderzoekers als Van Ussel en Theweleit bleken daaraan te koppelen: in wiens belang is dat, wiens bedoeling is dit, dat je op die manier keuzeloos zou leven en dat elk aanreiken van mogelijkheden, hoewel met de mond beleden, wordt afgesneden? Nou, de machthebbers! Maar het woord machthebbers, dat mag je dan lezen als 'de bange volwassenen', zeg de opvoeders, zeg 'die bange volwassenen die willen dat de kinderen afhankelijk van hen blijven'. Wij ervoeren op privéschaal, maar ondertussen wel massaal, een mechanisme dat ooit bekend werd van de maatschappij-analyse, het mechanisme van de grote belangengroepen: hou jij ze arm, dan hou ik ze dom. De parallel was hier natuurlijk: houd ze arm aan ervaring, dom aan inzicht; dan blijven de kinderen van ons en blijven ze ons volgen. Als het zo in mekaar kan zitten, dan zit er een zekere logica in dat kinderen hun keuzemogelijkheid niet mogen hebben en hun keuze niet mogen doen; deze traditie heeft een functie.

Alice Miller heeft een uitwerking gemaakt van de noodzakelijke herhaling van dit spel: ouders zijn zelf armetierig en bang opgevoed; later hebben ze kinderen en ze verlangen naar hun liefde en afhankelijkheid. Die willen ze niet kwijt raken en ze weten niet anders dan dat eigen keuze en vitaliteit van kinderen de dood is voor de afhankelijkheid van die kinderen; die zijn dan zo weg. En dit herhaalt zich; er zit binnen dit patroon een zekere noodzaak in het grootbrengen door kleinhouden.

13. De campagne liep van 9 september 1991 tot september 1992.

14. In 1988 verscheen het rapport HANDLEIDING VERTROUWENSGROEP KINDERMISHANDELING EN SEKSUEEL MISBRUIK, onder redactie van Bob van der Meer; eindproduct van een werkgroep van VO-docenten/leerling-begeleid(st)ers uit het hele land, in opdracht van het ministerie van OW.

15. Het video-voorlichtingsprogramma FEELING YES, FEELING NO (Canada 1985) werd in de Nederlandse versie uitgebracht door Cinemien onder de titel MIJN LIJF IS VAN MIJ.

16. Deze kritiek verwoordde ik in RAPPORT S.i.R. 88-1, 1988; Vgl. ook Grotenhuis, 1989 en Klisser, 1990.

17. Niets is hier te dol. Van het voorlichtings-programma PRATEN KAN JE HELPEN, dat speciaal voor het onderwijs is, werd als eerste deel per 31-10-1990 DE BAAS OVER JE BILLEN uitgezonden. Dit was voor de allerkleinsten, met Edwin Rutten, de Teddybeer, de Aap, de Krokodil en met het Grote Boek: "Hier staat het in: zo is het en niet anders!" - en dat over een onderwerp als lustbeleving, intimiteit en seksualiteit waar nou juist zoveel verschillen van mening, waardering en beleving over bestaan! De allerkleinsten werd onontkoombaar geleerd, dat alles wat met billen te associëren is al bedenkelijk is, niet in de haak is en gegrom verdient.

18. Het gebrek aan onderscheidingsvermogen, het zo oprekken van definities dat ze eigenlijk onbruikbaar worden, dat is in onze dagen typerend voor de meeste bestrijders van seksueel misbruik. Het kan niet anders dan ten koste gaan van de echte slachtoffers (kinderen zowel als volwassenen - M/V) van de ernstige vormen van seksueel misbruik en -geweld. Ik heb er eerder over geschreven - zie het eerder genoemde S.i.R.-RAPPORT 88-1; ik kon toen ook verwijzen naar onverdachte auteurs zoals dr. N. Draijer in de Volkskrant van 23-1-1988 n.a.v. publicaties over de studiedag waar David Finkelhor, gezaghebbend Amerikaans onderzoeker op het gebied van geweld in het gezin, nieuw alarmerend onderzoeksmateriaal presenteerde, en prof. dr. W. Wolters in Elsevier van 26-3-1988 en in HP nr. 12, 1988. Zie ook het artikel van R.I. Klisser, SEKSUEEL MISBRUIK VAN KINDEREN - EEN ANDERE ANALYSE EN AANPAK GEWENST? 1990.

19. In: Child Abuse & Neglect, 1988, 12, pp 293-4. De titel slaat op een vlagsignaal in de racerij, dat staat voor 'afremmen, gevaar, even heel voorzichtig rijden'.

20. De naam van het meetinstrument is eenvoudig Toetsingsmodel. De criteria die in het model gehanteerd worden, tekenen zich wellicht het duidelijkst af in een korte samenvatting van de punten van kritiek op de preventieprogramma's in het interne verslag van het onderzoek aan de hand van dit instrument:

- De programma's zijn niet ingekaderd in een school-werkplan of het schoolbeleid, resp. geven daartoe geen voorstellen of zelfs maar adviezen. Ze gaan niet uit van bepaalde basisvoorwaarden voor een school om überhaupt iets met problemen van kinderen te doen, zoals een duidelijk beleid met betrekking tot de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en goed contact met de ouders. Mede hierdoor ontbreekt integratie met andere leerstof.

- De thema's in de programma's zijn te eng, te eenzijdig. Er wordt weinig rekening gehouden met de verschillen tussen jongens en meisjes, verschillen in cultuur en verschillen in samenlevings-vormen. Het onderwerp kindermishandeling wordt gebracht als een heel speciaal iets, zonder onderwerpen te bespreken als assertiviteit, iemand in vertrouwen nemen, het uiten van gevoelens, een geheim bewaren. Vaak wordt het onderwerp kindermishandeling beperkt tot seksueel misbruik. En daarbij verzuimt men de prettige kanten van seksualiteit en lichamelijk lustvol contact te belichten; soms worden die en passant (en naar we toch mogen aannemen onbedoeld) verdacht gemaakt.

- De programma's gaan veelal voorbij aan het feit dat kindermishandeling zijn wortels vindt in de verhoudingen tussen kinderen en volwassenen, meestal binnen het gezin. De mythe van de grote, gemene, vreemde man wordt bijna nergens ontkracht.

- Er worden nauwelijks onderscheidingen gemaakt: in duidelijke, genuanceerde omschrijvingen van waar het over gaat bij de diverse vormen en gradaties van kindermishandeling; in leeftijden en ontwikkelingsniveau's (maakt het echt geen verschil of we het hebben over een vijfjarige of een vijftienjarige?!).

- De preventieprogramma's richten zich op het onderwijs, maar bijna alle vertonen hiaten en gebreken op het onderwijskundige en didactische vlak.

21. Powell en Chakley van het Institute of Psychiatry of the University of London concluderen (aldus vermeld op p. 190) na zorgvuldige analyse van de overvloedig gepubliceerde casuïstiek betreffende de psychologische effecten van seksueel misbruik van kinderen: er zijn geen blijvende negatieve effecten gevonden. Kinderen die in de war waren, waren dit al van te voren. Jongens werden door een pedofiel contact met een man niet homoseksueel. De slachtoffers waren niet altijd passief; ongeveer de helft van de kinderen verzette zich niet of had juist een actief aandeel in het contact. Kortom, zo stellen zij volgens Randall (pag. 191), de feiten laten zien, dat er weinig reden is te zeggen dat "a paedophile assault" een kind zal beschadigen. Maar zij voegen daar aan toe: "But catastrophic reactions may be shown in *particular* children under *particular*

circumstances" (cursivering door de auteurs). Verder onderzoek zou zich moeten concentreren op deze kinderen en omstandigheden, aldus de auteurs.

22. Ik volg hier goeddeels het commentaar dat ik op het verschijnen van het rapport formuleerde aan het adres van dezelfde Commissie.

23. Of er alternatieven zijn? In de volgende alinea beschrijf ik onze formulering van wat in beginsel een richting zou kunnen zijn. Maar aan dit specifieke knelpunt voor leerkrachten hebben we zeker aandacht gegeven in het STAPPENPLAN hulpverlening KINDERMISHANDELING - *Kinderen hangen hun problemen niet aan de kapstok in de gang*, van 1990. Zie ook 'IS 'T NOU GENOEG?!...' - Eindverslag van het project Preventie Kindermishandeling in Zuid-Limburg, Maastricht, (1996).

24. Men leze in deze en andere passages voor *hij* (en taalkundig vergelijkbaar eenzijdige typering) bepaald *hij* of *zij*.

25. Een aantal 'signalen' is ongetwijfeld uiting van het ondergaan hebben van geweldadige benadering, seksueel of niet-seksueel; een ander aantal is even ongetwijfeld uiting van niets anders dan een ongegeneerde interesse in nabijheid, intimiteit en genieten, ook seksueel. Duidelijk is dat een aantal deskundigen bereid is de omstandigheden die aanleiding geven tot deze laatste vorm van gedrag, die in feite neerkomt op een zich ontwikkelen, maar die door deze deskundigen onder de noemer niet-leeftijdsadequaat betreurd wordt, ook misbruik te noemen.

26. Of vrij naar Ischa Meijer in de NRC van 16-4-1977: je hoeft toch niet 'pedofiel' te zijn om je aan kinderen te vergalopperen.

27. Het is de harde kritiek van Kinsey in 1948, ook aangehaald door Randall, geweest dat deskundigen aan de hand van patiënten in hun inrichtingen of op hun spreekuur, met inderdaad seksuele ervaringen bijvoorbeeld in de jeugd, die jeugd niet aarzelden abnormaal te noemen. Ze deden daarvoor geen onderzoek, ze veronderstelden doodleuk dat gezonde en evenwichtige mensen geen seksuele ervaringen in de jeugd hadden gehad. Het onderzoek van Kinsey c.s. richtte zich niet op slachtoffers of patiënten, maar inderdaad op 'de bevolking': hij deed waarnemingen, hij ging 'meten' en het werd hem niet in dank afgenomen. De studie zou voor wie vandaag uit ellendige gevallen komt tot het idee dat seksuele ervaring als zodanig in de jeugd een ontsporing is waar preventief tegen moet worden opgetreden, verplichte kost moeten zijn. Deze opmerking is aan de orde doordat de preventiecampagnes zich niet specifiek richten op kinderen die inderdaad in de problemen zijn, maar *op het kind*. De campagnes hebben het in zich druk uit te oefenen op jeugdige ervaringen die de gezonde volwassenen van nu destijds in ruime mate hebben opgedaan.

In onze Limburgse werkgroep S.i.R. hadden we een speciale band met 'meten'. Meerzijdig meten, zouden we kunnen zeggen: aandacht voor zowel positieve als negatieve ervaringen of uitingen van mensen; dat houdt het begrip van beide realistisch. Maar toegegeven moet worden: het dan spreken over wat je ondervindingen zijn, is in een anders ingestelde omgeving een bron van spraakverwarring.

28. Robert Bauserman en Bruce Rind, Psychological Correlates of Male Child and Adolescent Sexual Experiences with Adults: A Review of the Nonclinical Literature. In: Archives of Sexual Behavior, Vol. 26, No. 2, 1997.

Bruce Rind en Philip Tromovitch, A Meta-Analytic Review of Findings from National Samples on Psychological Correlates of Child Sexual Abuse. In: The Journal of Sex Research, Vol. 34, No. 3, 1997, pp. 237-255.

Robert Bauserman, Bruce Rind en Philip Tromovitch, A Meta-Analytic Examination of Assumed Properties of Child Sexual Abuse Using College Samples. In: Psychological

29. Noorse psychologen, aldus Randall, melden vanuit hun onderzoeken, dat ouders seksuele gevoelens hebben als ze hun kinderen knuffelen. (pag. 203).

30. Met de aanduiding 'discussie' is het voortdurend en hetzerig jagen op pedofielen en hen als zondebokken gebruiken natuurlijk niet meer adequaat te typeren anno 1998.

31. Is het zo zinnig denkbeelden, concepten een centraal probleem te noemen? Zeker, levensproblemen zoals de kunst om echt contact te maken of mensen gerust te stellen, zijn ook belangrijk. Maar het zijn de al dan niet zuivere denkbeelden die de voeding uitmaken voor al dat gedrag. Het ligt dicht bij Randall's hoofdstuk 1 over onproper denken als basis voor een heleboel. Kleine levensproblemen worden ellendige lonten in kruitvaten als er met bepaalde concepten wordt gewerkt. Ik denk aan iets eenvoudigs als: een kind is bevriend geraakt met een buurvrouw; ma ervaart een jaloerse impuls; wordt nu aan dat aanslagje op het gemoed het vrijwel racistische denkbeeld gekoppeld dat de buurvrouw niet een mens is als jij of ik, maar anders-geaard, dan wordt het een duivel, een uiting van een drift, iets om uit te drijven als kwaad, het wordt een ziekte; en alle aardige menselijke trekjes als attentheid naar kinderen worden toonbeeld van de listige, sluwe toeleg van die soort. Mensen verdelende concepten leveren hier voedsel aan doodsangst in plaats van dat mensen die geconfronteerd worden met voor hen onbekende situaties leren met de nieuwe dingen om te gaan.

32. Vgl. Arie Jan Toet, KETTERS VAN HET GEZINSGELOOF. In: VOOR ALLES PASTOR, de zorg van Joseph Doucé voor seksuele minderheden, uit 1993, een boek door meerdere auteurs geschreven ter nagedachtenis van de vermoorde pastor Joseph Doucé, van het 'Centre du Christ Libérateur' CCL te Parijs. Arie Jan Toet betoogt in zijn bijdrage aan de bundel dat er naast de intolerantie van de bezoekers van CCL nog een andere factor aan te wijzen is voor de problemen waar het centrum mee te kampen had. Die lag volgens hem in de grondslag van het CCL zelf: "Ze ligt met name in het idee dat er seksuele minderheden zijn, de vlag waaronder het centrum voer." Er ligt een tegenstrijdigheid tussen de opvatting van Doucé dat de ene vorm van seksualiteit niet beter of slechter is dan een andere en zijn onderscheiding van verschillende seksuele minderheidsgroepen, waar hij dan ook mensen bij indeelde. "Zo'n indeling, aldus Toet, heeft alleen zin als die verschillen er wel degelijk toe doen. Die indeling, die etikettering, vormt voor discriminatie de voedingsbodem bij uitstek. (...) Indien verschillen in seksualiteit niet relevant zijn, dan moet een indeling die op die verschillen is gebaseerd worden losgelaten. Want verschillen die er niet toe doen, doen er niet toe. Punt, uit!" Concluderend: de gemeenschappelijke bron van discriminatie van de seksuele minderheden zijn de dwingende normen van gezin en huwelijk, die dienen onder kritiek te worden gesteld. Een andere strategie is dus nodig: Het streven van zogenaamde seksuele minderheidsgroepen is meestal gericht op emancipatie van deze groepen. "Mijns inziens leidt deze strategie op korte duur tot successen, maar levert ze uiteindelijk versplintering en schijnoplossingen op. Al geeft het velen opluchting, eindelijk erkenning, eindelijk herkenning - de oorzaak van de problemen wordt niet weggenomen, maar alleen versterkt. Voor de kerken lijken me daaruit praktische consequenties te trekken. Geen discussies meer over homosexualiteit, pedofilie en transsexualiteit."

33. Vgl. R.H.J. ter Meulen, ZIEL EN ZALIGHEID, 1989 (?).

34. Daarmee wordt bedoeld te zeggen: ze zien *altijd* gelegenheid tot seks met kinderen of belangstelling ervoor bij kinderen, in een mate die niet wederzijds is en eerder als een projectie van de drift van de volwassene is op te vatten, en bovendien in een vorm die niet toelaatbaar is.

35. Bijvoorbeeld: ZEDEN EN STRAFFEN, Discussienota over de zedelijkheids-wetgeving, uitgebracht door NVSH en COC gezamenlijk, Amsterdam, februari 1984. Verder vooral feministisch geïnspireerde publicaties op het terrein van 'seksueel geweld', waarin uitvoerig wordt uitgelegd dat seksueel geweld geen seksprobleem is, maar een gewelds- en machtsprobleem: vrouwen zijn slachtoffers, mannen zijn daders. Ik meen deze publicaties resp. deze analyse voldoende bekend te mogen veronderstellen. Hoe ontoereikend deze analyse is waar het seksueel misbruik van kinderen betreft - slachtoffers zijn immers meisjes én jongens, daders zijn mannen én vrouwen - is helder in kaart gebracht door R.I. Klisser in het al genoemde artikel SEKSUEEL MISBRUIK VAN KINDEREN - EEN ANDERE ANALYSE EN AANPAK GEWENST?

36. Hij gaf daar de volgende uitleg bij: vanaf de zeventiende eeuw manifesteert de verburgerlijking van de maatschappij zich steeds duidelijker. Het burgerlijk mensmodel wordt opvoedingsdoel en -ideaal; daarin is geen plaats voor seksuele contacten tussen volwassenen en kinderen. Voor het betere begrip van deze afwijzende houding tegenover seksuele contacten tussen jong en oud, wijst Van Ussel op een aantal facetten: "De burger moet zijn tijd, zijn geld, zijn energie, zijn gevoelens, zijn liefde nuttig besteden. Hierdoor komen de genieting van de lust, het genot, de wellust, de zinnelijkheid, de lichamelijkheid, de romantische liefde et cetera in het gedrang. Want deze 'brengen niets op', zij zijn een niet renderende verspilling van tijd en energie, en gevaarlijk omdat men van de opvatting uitgaat dat de mens tot het kwade geneigd is: de gemakkelijke en verleidelijke weg der wellust. Van de 'seksualiteit' vallen dus alle aspecten weg die niet productief zijn. Alleen de reproductie of voortplantingsdaad blijft over. De beoordeling van 'seksuele' gedragingen geschiedt volgens hetzelfde principe: masturbatie, homoseksualiteit, omgang na de bevruchting, omgang waarbij de bevruchting vermeden wordt, of na de menopauze of vóór de puberteit, pedofilie, sommige coïtushoudingen, et cetera worden afgekeurd. Deze afwijzing van vele aspecten van de intieme omgang tussen mensen, heeft anderzijds tot niet beoogd gevolg dat de belangstelling ervoor groot wordt, vooral omdat de prikkels niet systematisch gecensureerd worden (prostitutie, pornografie, verleiding van de dienstmeiden, door de zonen der burgerij, gedrag in internaten, leger, et cetera.) Dat de belangstelling voor het 'seksuele' wellicht nog nooit zo groot was als toen men haar het felste wilde bestrijden, heeft volgens Van Ussel als belangrijk gevolg, "dat vele feiten en situaties die weinig geslachtelijke elementen bevatten, toch als 'seksueel' gezien worden. Zo komt het dat een gedrag omwille van een eventuele geslachtelijke component of bestanddeel geheel als 'seksueel' aangezien wordt: de homoseksualiteit, de pedofilie, de buitenechtelijke omgang. Dit leidt tot een veroordeling van deze gedragingen wanneer, zoals in het westen vanaf de negentiende eeuw, de 'seksualiteit' zelf nauwelijks geduld werd, althans officieel en bij de burgerij en de verburgerlijkte christelijke kerken." (p. 451 e.v.).

Uit het werk van Van Ussel kan men overigens ook opmaken dat de negatieve houding tegenover het hele seksuele niet slechts een historische opvatting is die als kijk doorgegeven wordt. Mensen die onder zulke negatieve en remmende omstandigheden opgroeien, doen, stoethaspels als ze zijn geworden, als volwassene niet zelden slechts ellendige ervaringen op seksueel gebied op. Steeds opnieuw ontstaat hier en nu een afkeer van seks. Met name vrouwen klagen vandaag evenzeer en om dezelfde reden als in het Rijke Roomse Leven over de seksgeobsedeerdheid van kerels. In die hoek zit wellicht de bijna fysieke voedingsbodem voor een zekere zorg om de kinderen. Dit voert als vanzelf tot opnieuw overbescherming en tot opnieuw stoethaspels. Zou het niet de eigen barre ervaring en actuele machteloosheid zijn, die de voedingsbodem vormt waarop de officiële anti-seksuele visie nog altijd zo virulent in brede kring kan aanslaan?

37. De Mannenkrant van september (?) 1988. Van de studiereis is door de vier

vrouwen een tweedelig verslag gemaakt: INSPIRATIE VER GEZOCHT. De aanpak van de incestproblematiek in Amerika. Deel 1 door Wilma Kloosterman en Carla van Lichtenburcht, Deel 2 door Els Nieskens en Marga Reniers, L.C.C.I., Utrecht, 1988.

38. In het RAPPORT S.i.R. 88-1 tekende ik daar bij aan: "Uit de eigen RIAGG-casuïstiek alsook uit de ervaringen van de Werkgroep S.i.R. ken ik de vormen en gevolgen van seksueel misbruik van kinderen van dichtbij. Ik heb verder terdege kennis genomen van vele reportages van anderen o.m. (de keuze is niet willekeurig) het Labyrint-BRT programma ER SNIJDT IN MIJ EEN DIEPE, SCHERPE PIJN, door de IKON herhaald op 23-5-1986. (Vgl. ook het boek van de geïnterviewde vrouw IK WAS EEN VROLIJK KIND uit 1992). Verder de interviews met de twee volwassen vrouwen uit de film GEZOCHT: LIEVE VADER EN MOEDER (voor de rest heb ik overigens niet zoveel waardering voor deze nogal melodramatische documentaire film)." Sindsdien zijn nog heel wat programma's en (onderzoeks)publicaties ook mijn revue gepasseerd.

39. AVRO, 4-8-1988.

40. Mensen zijn van jongsaf aan dagelijks geschoold en ze worden dagelijks bijgeschoold. Omscholing van enkelingen in een massief traditionele omgeving, is werkelijk veel gevraagd. Een alledaags maar sprekend voorbeeld van hoe mensen geschoold zijn, is het misbaksel (met permissie) THE BLUE LAGOON, de ontroerende, romantische, sprankelende 'natuur'-film. Ik vind het een onfrisse film, een voorbeeldig exemplaar van een dubieuze soort - die hiermee eigenlijk al te veel aandacht krijgt, maar het gaat mij nu om iets anders. De film laat zien dat mensen als je hen vroeg, als kind al, los van de weinig goeds brengende invloed van de samenleving, op een onbewoond eiland, in een natuurlijke omgeving laat opgroeien, dat ze dan weer natuurmensen worden; dan reageren ze weer oer: we kunnen er veel van leren. En warempel, wat zien we: er ontwikkelt zich bij het meisje en de jongen (niet en neef) een oergevoel en een oerbehoefte aan een taboe en een mystieke-Godgrootheid (personifiëring en projectie van oer-angsten van totaal niets weten en zich uitgeleverd voelen?). Maar zie, ook preutsheid en schaamte voor bloot, erotisch en seks: die zijn dus óók natuurlijk. Dat deze film als mooi en documentair ervaren wordt in plaats van als speelfilm en als zo je wilt straal belachelijke 'fictie', laat zien hoe weinig distantie er is van gewoon de regelrechte EO-moraal. Men is gewend aan en gesocialiseerd tot een paar nogal malle gevoeligheden en obsessies van vooral pas deze eeuw. De film is mijns inziens niet zozeer een bedachte demonstratie van hoe oerecht gevoelens als preutsheid en schaamte ten opzicht van bloot en seks zijn, alswel een onbedoelde demonstratie van hoe oersterk de burgerlijke (Amerikaanse) socialisering is.

De dagelijkse scholing gaat massaal door. Het succes van THE BLUE LAGOON nodigde tot een slap vervolg in DE TERUGKEER NAAR DE BLUE LAGOON. Met LION KING is echter een mijns inziens moeilijk meer te overtreffen topper op de media-markt verschenen die de burgerlijke Amerikaanse socialisering perfect uitbeeldt. De fraaie verpakking en de bedwelmende vormgeving overstralen wervend de inhoud en de eventuele reserves ertegen. Het lijkt geen twijfel dat die inhoud inspeelt op sentimenten, op de normen en waarden die bij de consument leven en die dezelfde consument verantwoord acht voor zijn en haar kinderen. De geschilderde situatie is volstrekt in harmonie met het wereldbeeld van de consument die meent dat zijn of haar kind 'zoiets niet doet'. De film, pas uitgebracht en meteen al op video verkrijgbaar, was een alle records brekend kassucces.

Het werk van Van Ussel maakt duidelijk dat precies dit indringend en meeslepend kinderen voorschilderen hoe het geluk eruit ziet, terwijl het erotische alledaagse er op levensvreemde wijze uit verbannen is, ervoor zorgt dat ditzelfde bestanddeel van het leven tegelijk beangstigend en belangrijk wordt. De impliciete boodschap door

afwezigheid, dat die gevoelens geen pas geven, doet jonge mensen onthand zijn als ze er spontaan toch mee geconfronteerd worden. De aldus consequent geschoolde volwassenen zijn er niet mee vertrouwd, gaan er stereotiep en niet evenwichtig mee om, maar zijn ondertussen hongerig in niets anders genteresseerd. Dit socialiseren is de bedding van het seksualiseren. Films als THE BLUE LAGOON en LION KING zijn actuele edities van het lesmateriaal. Maar evenzeer de bekroonde anti-oorlogsfilms als PLATOON en FULL METAL JACKET zijn dat: prototypes van fusie tussen destructie, agressie, verwildering en ... seks in woord en beeld; maar een blote piemel (een *private part*) is er niet te zien - dan zouden de films ook meteen zijn verboden, nu zijn het bestsellers. Het alles leidende en misleidende principe dat zich onmiskenbaar aan ons opdringt is (oh Karl Marx!): socialisering staat in functie van ... de centjes. Zie ook de noten 12 en 35.

41. Vgl. Marjan Sax en Sjuul Deckwitz, red. OP EEN OUDE FIETS MOET JE HET LEREN, 1993.

42. Met deze aanduiding, de heteronorm, zo vertrouwd in bijvoorbeeld de feministische en de homoseksuele/lesbische literatuur, bedoel ik een heel complex van opvattingen omtrent hoe de dingen horen te zijn of hoe ze van nature zijn, maar vooral het aanzetten tot stereotiep en eenzijdig mannen- of vrouwengedrag, ook wel de complementaire man- en vrouwrollen genoemd. Er hoort ook uitdrukkelijk het bekende *macho-kenmerk* bij; dit vind ik zeer beeldend beschreven in het onderzoek van Paul Hoch naar de psychologische en maatschappelijke wortels van de huidige sekserollen: DE MYTHE VAN DE MANNELIJKHEID, Bussum 1983, bijvoorbeeld in deze passage (p. 94): "De meeste sportlieden, en dan vooral de keiharde, recht-toe-recht-aan rugbyspelers, zijn letterlijk bereid eerder door muren heen te rennen dan te moeten horen dat 'ze wel wat verwijfd overkwamen'. (...) De mannelijke rol wordt vandaag de dag inderdaad niet zozeer gedefiniëerd door positieve kenmerken, maar door de afwezigheid van zwakte: een 'echte man' is degene die het minst gauw beschuldigd kan worden van homoseksualiteit." Ik kan er nog een persoonlijke observatie uit de VS aan toevoegen die pijnlijk precies demonstreert hoe kinderen er collectief worden gesocialiseerd en hoe ze dat kundig individueel toepassen. Ik heb het als 'incident' beschreven in RAPPORT S.i.R. 88-1: "Een jongen van 13 krijgt ruzie met een vriendje van 15. Deze is ongeveer even groot als hij, maar lichamelijk sterker en een betere vechter. Maar - ze kennen elkaar natuurlijk al langer - de 13-jarige gebruikt een even simpel als trefzeker wapen, één woord slechts...Een beetje naar z'n vriendje voorover buigend, de ogen wat dichtknijpend, wit van kwaadheid zegt hij bijna fluisterend: "Girl!...Giiirl!..." De 15-jarige is in zijn ziel getroffen en heeft geen verweer; hij driuift af." De Nederlandse versie van het Amerikaanse "Girl! Girl!" is, hoewel echter doorgaans niet met zo'n extreme lading en uitwerking, het woord 'flikker' of 'mietje'.

43. In vrijwel alle culturen staat seks bovenaan het lijstje van humoristische onderwerpen, aldus Stan Termeer in ZEGT EEN ZOELOE TEGEN DE PYGMEE..., in: Onze Wereld, november 1995.

44. Deze onderzoeken, hulpverleningsrapporten en requisitoiren bevatten stevast impliciet de boodschap die niet verder verantwoord of rond het desbetreffende geval vastgesteld hoeft te worden: jongeren mogen dit niet meemaken; maken ze het mee dan is het ze aangedaan en is er schade aangericht. Deze vaststelling per aanname die geenszins als generalisatie wordt ervaren, markeert ritueel de evidente juistheid van de norm en is telkens een schot voor de boeg van wie zoals Randall in erotisch opzicht ook iets van waarde tussen volwassenen en kinderen voor mogelijk houdt, een standpunt dat in de bedoelde rapporten en requisitoiren wel eens wordt begrepen als dat van een handjevol "pedofielen" en lieden die het voor hen opnemen.

45. J.A.M. Wauben, *Kinderen kunnen niet verder springen dan de polsstok (van de volwassenen) lang is*, inleiding over Preventie, Seksueel Geweld en Incest, gehouden tijdens de Conferentie Preventie in-zicht, 14/15 mei 1987 te Nijmegen (tekst is opgenomen in Rapport S.i.R. 88-1, Maastricht 1988).

46. Vgl. de Commissie Seksueel Misbruik van Jeugdigen, handelen bij vermoeden van seksueel misbruik van kinderen/jeugdigen. 1994: "Het onderzoek is gericht op hulpverlening; het trauma mag door het onderzoek niet versterkt worden" (p. 47).

47. Randall besteedt mijns inziens zeer terecht aandacht aan de dubbele gevoelens van mishandelde, misbruikte kinderen ten opzichte van hun mishandelende ouder(s) of ander familielid met wie zij zich verbonden weten; zij hebben meestal naast de negatieve ook positieve ervaringen met hen. Als het niet om seks gaat, maar om andere vormen van mishandeling, is dit meestal wel bespreekbaar, lees en hoor ik regelmatig. Gaat het om seksueel misbruik, dan wordt aandacht hebben voor eventuele positieve ervaringen echter nogal problematisch. Ik ken nauwelijks onderzoeken en rapportages uit de praktijk waarin hiervoor ruimte blijkt; Draijer bijvoorbeeld pleit er wel voor. Zie verder noot 48.

48. In het bijzonder wil ik nog wijzen op een complicatie waar Randall toch ook geen melding van maakt: de diepe loyaliteit die kinderen ten opzichte van hun ouders of familieleden kennen en die ook bij kinderen die mishandeld worden altijd een rol en vaak een sterke rol speelt. De CLAS-hulpverlening in Midden-Limburg, die werkt naar inzichten en methodieken van Nagy en Giaretto, laat zien dat er een uitweg mogelijk is uit het door Randall geschilderde dilemma dat ook in de Nederlandse hulpverleningspraktijk maar al te bekend is.

In 1989 maakten Anneke Hopmans en Bob Entrop van SOL-film te Breda de film *MIJN VADER IS TWEE MENSEN*, een documentaire over de visie op en de praktijk van de hulpverlening in geval van seksueel misbruik binnen de familie, waarbij alle personen die deel uitmaken van de casus (de slachtoffers, de daders en de gezinnen) worden betrokken. De film doet verslag van het werk van 'Clara Fey', meisjesinternaat te Roermond (directrice en pionier: mevrouw Els Nieskens); visie en wijze van werken sluiten aan en worden verder geïnspireerd door het werk van Nagy en Giaretto. Het gedocumenteerde werk bleek de voorloper van het CLAS-project, dat na de fusie van 'Clara Fey' met Jeugdorp Bethanië te Horn (bij Roermond), in uitvoering kon worden genomen, vergezeld door wetenschappelijk onderzoek. Het eerste onderzoeksrapport over het CLAS-project verscheen in 1995 (Bakhuizen e.a.).

De projectfase werd succesvol afgesloten. Inmiddels wordt het model van de CLAS-hulpverlening op diverse plaatsen in het land geïmplementeerd, zoals in Den Haag, Leiden en Cadier en Keer. Over deze *contextuele hulpverlening* is een handboek verschenen *LEREN OVERLEVEN IN LOYALITEIT* van de hand van L. Hermkens, M. Michielsen en W. van Mulligen (1998. Leuven/Amersfoort: Acco).

49. In haar inleiding tijdens onder meer de studiedag *DE DADER GEHOLPEN*, op 6 september 1994 in Ede en tijdens het internationaal congres *Violence in the Family*, op 13/15 oktober 1994, RAI Amsterdam.

Literatuur

Adams, A. (1992, 2e dr.)

IK WAS EEN VROLIJK KIND. Over incest en therapie. Haarlem: Toorts

- Bakhuizen, N., R. Melles, A. van Montfoort. (1995)
 CONTEXTUELE HULPVERLENING BIJ SEKSUEEL MISBRUIK. Over de ontwikkeling en de werkwijze van het CLAS-project. Amsterdam: VU Uitgeverij
- Batselier, Steven de. (1980)
 DE ZACHTEN MOORDENAARS. Antwerpen/Amsterdam: De Nederlandse Boekhandel
- Bieler, Manfred. (1989)
 STILL WIE DIE NACHT: MEMOIRES EINES KINDES. Hamburg: Hoffmann und Campe
- Bondar, Guy e.d. (1993)
 VOOR ALLES PASTOR. De zorg van Joseph Doucé voor seksuele minderheden. Aalsmeer: DABAR/boekmakerij Luyten
- Carton, M. (1975)
 MIJN MOEDER MAG HET NIET WETEN. Een dossier met reacties op het GROENE BOEKJE VOOR MEISJES. Utrecht/Antwerpen: Bruna.
- Dasberg, Lea. (1975/1994, 14e dr.)
 GROOTBRENGEN DOOR KLEINHOUDEN ALS HISTORISCH VERSCHIJNSEL, Amsterdam/Meppel: Boom
- Deckwitz, Sjuul, Marjan Sax. (1992)
 OP EEN OUDE FIETS MOET JE HET LEREN. Erotische en seksuele relaties tussen vrouwen en jonge meisjes en jongens. Amsterdam: Van Gennep.
- Degen, Inge en Kerstin van der Goot. (1991)
 Preventie van kindermishandeling: EEN TOETSINGSMODEL VOOR EEN KRITISCHE DOORLICHTING VAN BESTAAND PREVENTIEMATERIAAL, Project Preventie Kindermishandeling. Maastricht: RIAGG
- Fortmann, H. (1959)
 WAT IS ER MET DE MENS GEBEURD? Utrecht/Antwerpen: Het Spectrum
- Gordebeke, A.W. (1994)
 WEERBAARHEIDSTRaining VOOR KINDEREN: EEN MIDDEL TEGEN SEKSUEEL MISBRUIK? In: Psychoskoop, jrg. 5, nr 6, pp. 163-171
- Grootaers, Katrien. (1994)
 HEEFT DE HERMENEUTISCHE BENADERING EEN BETEKENIS VOOR DE SEKSUOLOGIE? Eindverhandeling in het kader van de Familiale en Seksuologische Wetenschappen. Faculteit Geneeskunde. Leuven: VU
- Grotenhuis, Saskia. (1989)
 'LAAT HET LIJF SPREKEN', OF (HOE) KUNNEN KINDEREN LEREN ZICHZELF TE BESCHERMEN TEGEN INCEST. In: Tijdschrift voor Vrouwenstudies, 3-1989, p. 382-399
- HANDELEN BIJ VERMOEDEN VAN SEKSUEEL MISBRUIK VAN KINDEREN/ JEUGDIGEN, Richtlijnen voor beroepsbeoefenaren. Assen: Van Gorcum/Dekker Van de Vegt

- Hoch, P. (1983)
 DE MYTHE VAN DE MANNELIJKHEID. Bussum: Het Wereldvenster
- Invitational Conference EVALUATIE PREVENTIEPROGRAMMA'S betreffende seksueel misbruik van kinderen, georganiseerd in Utrecht op 19-5-1994 door het Nationaal Centrum Geestelijke Volksgezondheid (NcGv) voor deskundigen op het terrein van Preventie en GVO en Onderwijs (beleid, wetenschap en praktijk inzake het thema seksueel misbruik van kinderen)
- 'IS 'T NOU GENOEG?!...' Eindverslag van het project Preventie Kindermishandeling in Zuid-Limburg. (1996). Maastricht: RIAGG
- Kiestra, Sander Marijn. (1994)
 TOBBEN OVER JAN, MIJN VRIEND, in: XL, oktober 1994
- Kinsey, A.C., W.B. Pomeroy en C.E. Martin. (1948)
 SEXUAL BEHAVIOR IN THE HUMAN MALE. Philadelphia and London: Saunders
- Kinsey, A.C., W.B. Pomeroy, C.E. Martin en P.H. Gebhard. (1953)
 SEXUAL BEHAVIOR IN THE HUMAN FEMALE. Philadelphia and London: Saunders
- Klisser, R.I. (1990)
 SEKSUEEL MISBRUIK VAN KINDEREN - een andere analyse en aanpak gewenst? Amsterdam: Hogeschool
- Kuijer, Guus. (1983, 9e dr.)
 HET GEMINACHTE KIND. Amsterdam: Arbeiderspers
- Koekoek, Hans. (1982)
 HET GROENESTEIN SYNDROOM OF: EEN LEGE PLEK IN DEN HAAG. Baarn: Fonteyn
- Marcel, Gabriel. (1956)
 DE MENS ZICHZELF EEN VRAAGSTUK. Utrecht: Bijleveld
- Masters, W.H. en V.E. Johnson. (1979)
 HOMOSEXUALITY IN PERSPECTIVE. Boston
- Meer, Bob van der (red.). (1988)
 HANDLEIDING VERTROUWENSGROEP KINDERMISHANDELING EN SEKSUEEL MISBRUIK, eindproduct van een werkgroep van VO-docenten/leerlingbegeleid(st)ers uit het hele land, in opdracht van het ministerie van OW. Schiedam: Segers
- Meulen, R.H.J. ter. (1989?)
 ZIEL EN ZALIGHEID. De receptie van de psychologie en van de psychoanalyse onder de katholieken in Nederland 1900-1965. Nijmegen/Baarn: Kath. Studiecentrum/Ambo
- Miller, Alice. (1980)
 AM ANFANG WAR ERZIEHUNG. Frankfurt am Main, in Nederlandse vertaling IN DEN BEGINNE WAS ER OPVOEDING (1983). Bussum: Wereldvenster
- Miller, Alice. (1981)

- DU SOLLST NICHT MERKEN: Variationen über das Paradies-Thema. Frankfurt am Main, in Nederlandse vertaling getiteld GIJ ZULT NIET MERKEN: Tachtig jaar psychoanalyse (1989). Weesp: Wereldvenster
- Naerssen, Lex van. (1989)
- LABYRINT ZONDER MUREN. Analyse van het seksueel verlangen, Utrecht/Antwerpen: Veen
- Nieskens, Els. (1994)
- HET CLAS-projekt. Inleiding gehouden tijdens diverse studiedagen. Horn: Jeugddorp Bethanië
- Nijhof, Gerard. (1979, 2e dr.)
- INDIVIDUALISERING EN UITSTOTING, van maatschappelijk probleem naar psychiatrische stoornis. Nijmegen: LINK
- Pos, Diego. (1989)
- HULP BIJ INCEST - deskundigheidsbevordering op video, in vijf delen, EGRI-film
- Project Preventie Kindermishandeling (PKM). (1988, 1990)
- PROJECTBESCHRIJVING, Maastricht/Heerlen: RIAGG's
- Sandfort, Theo. (1988)
- HET BELANG VAN DE ERVARING. Over seksuele contacten in de vroege jeugdijaren en seksueel gedrag en beleven op latere leeftijd. Utrecht: Interfacultaire Werkgroep Homostudies, RU
- Theweleit, Klaus. (1982)
- MÄNNERPHANTASIEN, Deel 1. Frauen, Fluten, Körper, Geschichte (waarin Theweleit de vrouwbeelden beschrijft die ontstaan zijn als fantasieën van de man = 'witte' vrouwen: echtgenotes, (zieken)zusters, moeders, goed en rein, en 'rode' vrouwen: kenau's, hoeren, Bolsjewisten, die de mannen alleen maar in het verderf proberen te storten). Hamburg: Rowohlt.
- MÄNNERKÖRPER, Deel 2. Zur Psycholanalyse des weissen Terrors (waarin onderzoek wordt gedaan naar oorsprong en betekenis van voor het fascisme centrale massa-begrippen zoals de Massa die de verboden erotische vrouw verslindt, het Leger, de Natie, de Rassengemeenschap) Hamburg: Rowohlt.
- S.i.R.-rapport 88-1. (1988). Werkgroep S.i.R. Maastricht/ZZL, Maastricht: RIAGG
- STAPPENPLAN Hulpverlening KINDERMISHANDELING Kinderen hangen hun problemen niet aan de kapstok in de gang. (1990) Maastricht/Heerlen: RIAGG's
- Ussel, Jos van. (1968)
- GESCHIEDENIS VAN HET SEKSUELE PROBLEEM. Meppel: Boom
- Ussel, Jos van. (1970)
- AFSCHEID VAN DE SEKSUALITEIT. Den Haag/Meppel: Boom
- Ussel, Jos van. (1976)
- WIE HOUDT ER NIET VAN KINDEREN? Bespiegelingen over de ont-

wikkeling van de westerse houding tegenover het kind. In: De Gids, nr. 7, pp. 443-454

ZEDEN EN STRAFFEN. (1984). Discussienota over de Zedelijkheids-wetgeving. E. Brongersma et al. Amsterdam: COC

Utrechtse Antwerpen, Veen

Niekens, Eik (1994)

HET CAS-PROJECT. Beroeping gehouden tijdens diverse studiedagen

Hot: Jeugdoplossingen

Nijhof, Gerard (1979-2000)

INDIVIDUALISERING EN UITSTIJTING, van maatschappelijk probleem

naar psychiatische stoornis. Nijmegen: LNK

Pos, Diego (1989)

HET BU INCEST - deskundigheidsbevordering op video, in vijf

deelnemers

Project Preventie Kindermishandeling (PKM) (1988, 1990)

PROJECTBESCHRIJVING, Maastricht Hoger: RIAAG

Zandfort, Theo (1988)

HET BELANG VAN DE ERVARING. Over seksuele contacten in de

voeg jeugdigen en seksueel gedrag en betrouwen op latere leeftijd.

Utrecht: Interactieve Werkgroep Homosexualiteit, RI

Theweleit, Klaus (1982)

MANNEKPHANTASIE. Deel 1. Frauen, Fluten, Körper, Ge-

schichte (wanneer Theweleit de vrouwspelden beschrijft die ontstaan

zijn als fantasieën van de man = 'wite' vrouwen, echtgenotes

likenzusters, moeders, goed en rein, en 'tode' vrouwen, kenners

hoeren, Bolsjwisten, die de mannen alleen maar in het veld

gebeten te worden). Hamburg: Rowohlt

MANNEKORPER. Deel 2. Zur Psychologie der weissen

Toren-Graue, onderzoek wordt gedaan naar oorsprong en beteke-

nis van voor het fascisme centrale manna-gevoel zoals de Missa

die de verboden erotische vrouw verschijnt, het Lager, de Natie, de

Rassengemeinschaft). Hamburg: Rowohlt

Z.R. rapport 88-1 (1988). Werkgroep 2.R. Maastricht: Z.N.L. Maa-

stricht: RIAAG

STAPPELAAN Hulpverlening KINDERMISHANDLING Kinderen krijgen

dit probleem mee aan de kastok in de gang. (1990) Maastricht:

Hocher, RIAAG's

Lijst, Jos van (1968)

GESCHIEDENIS VAN HET SEKSUELE PROBLEEM. Meppel: Boom

Lijst, Jos van (1970)

AFSCHEID VAN DE SEKSUALITEIT. Den Haag: Meppel: Boom

Lijst, Jos van (1976)

WIE HOUDT ER NIET VAN KINDEREN? Besprekingen over de ont-

Seksuele ervaringen van jeugdigen: nieuwe inzichten door Amerikaanse meta-analyses.

door Bob Ferguson en Gorrit Goslinga

In 1981 deed de Amerikaanse onderzoeker Larry L. Constantine iets nieuws: hij zette alle hem bekende onderzoeken naar seksuele ervaringen van kinderen en adolescenten op een rijtje en legde er een aantal maatstaven overheen. Zijn belangrijkste conclusie: de kans op negatieve gevolgen is kleiner naarmate de jeugdige 1. meer het idee heeft zich desgewenst aan de situatie te kunnen onttrekken, 2. beter weet wat er op seksueel gebied te koop is en 3. seksualiteit minder koppelt aan gevoelens van schuld en schaamte. Vijftien jaar later kwamen zijn landgenoten Robert Bauserman en Bruce Rind aan de hand van in de tussentijd verschenen onderzoeksresultaten tot vrijwel dezelfde conclusies.

In hun artikel in het gezaghebbende 'Archives of Sexual Behavior' stellen Bauserman en Rind dat de meeste recente onderzoekers de seksuele ervaringen van jongens met volwassenen hebben verwaarloosd. Ze hebben ze te gemakkelijk gelijkgeschakeld met die van meisjes en gingen alleen uit van 'klinische of justitiële populaties'. Dat laatste houdt in, dat alleen jeugdigen werden onderzocht terwijl ze in therapie waren in verband met seksueel misbruik, of waren gehoord als slachtoffer in een zedenzaak. In dergelijke situaties zijn positieve of zelfs neutrale uitspraken over seksuele ervaringen met volwassenen al bij voorbaat zo goed als uitgesloten.

Van de dertig onderzoeken waarop Constantine zich baseerde (uit de periode 1928-1980) betroffen er veertien uitsluitend meisjes. Bauserman en Rind verwachtten bij het begin van hun onderzoek al andere uitkomsten bij mannelijke dan bij vrouwelijke onderzochten. Uit algemene bevolkingsonderzoeken wisten ze dat mannen en jongens op veel punten anders op seksualiteit reageren dan vrouwen en meisjes. Zo masturberen ze meer; hebben meer homoseksuele ervaringen; melden gemiddeld op jongere leeftijd de vroegste seksuele ervaringen. Ook staan ze verdraagzamer tegenover seks buiten het huwelijk; en koppelen ze minder gevoelens van schuld en woede aan seks. Vroege seksuele ervaringen met een aanzienlijk ouder persoon beleven ze vaker als 'inwijding' dan als 'schending'.

Recente onderzoeken

Het artikel van Bauserman en Rind baseert zich op vijfendertig, merendeels recente onderzoeken. In elk ervan gaat het om een niet-klinische

populatie, bestaande uit meisjes en jongens of alleen uit jongens. Daarbij zijn de uitkomsten ook naar sekse uitgesplitst, en er staat meer in dan de 'incidentie' (vaststellen wat gebeurd is en hoe vaak). De auteurs hebben alles verwerkt wat ze in de Engelse taal konden vinden: vierentwintig Amerikaanse onderzoeken, vier Britse, drie Nederlandse, twee Canadese en uit Australië en Puerto Rico elk één. Afgezien van het onderzoek van Landis uit 1956 en twee onderzoeken uit de late jaren '70, is al het materiaal tussen 1981 en 1994 gepubliceerd.

Studenten

Tweederde van alle onderzoeken betreft studentenpopulaties. Waar deze studenten over zichzelf rapporteren, zijn ze vaker positief (38% tot 68%) tot neutraal (8% tot 32%) dan negatief (8% tot 45%) over seksuele ervaringen als kind met volwassenen. De enige uitzondering - meer negatieve rapportages dan positieve en neutrale samen - is het veel oudere onderzoek van Landis (6% positief, 33% neutraal, 46% negatief) maar ook daar blijven de negatieve oordelen dus onder de 50%. Het tegendeel is het geval bij alle klinische populaties die hierop ondervraagd zijn.

Naarmate de bedoelde ervaringen langer geleden zijn, zijn er meer neutrale oordelen ten koste van zowel positieve als negatieve. Bij studentenpopulaties waar gestandaardiseerde meetmethoden zijn toegepast, zijn bijna geen significante (statistisch betekenisvolle) verschillen qua welbevinden te vinden tussen mannen met en zonder dit soort seksuele ervaringen. In de weinige gevallen waar die wel gevonden konden worden, scoren degenen met deze ervaringen wat slechter.

Maar hier doet zich een probleem voor. Slechts een van de onderzoekers, die standaardmeetmethoden hebben toegepast, heeft daarbij een onderscheid gemaakt tussen studenten die hun ervaringen positief beoordeelden en degenen die er negatief op terugkeken. En juist in dat ene onderzoek wijken alleen degenen die negatief terugkijken qua welbevinden ongunstig af van de controlegroep zonder zulke ervaringen. Degenen die achteraf een positief oordeel hebben voelen zich net zo goed als de controlegroep.

Andere groepen

Onderzoeken gehouden onder andere groepen dan studenten leveren globaal hetzelfde beeld op. De positieve (6% tot 58%) en neutrale (24% tot 55%) zelfrapportages zijn - op één onderzoek na - steeds weer samen in de meerderheid; de negatieve lopen uiteen van 6% tot 45%. De uitzondering, het onderzoek van Doll uit '92, betrof een populatie van homoseksuele mannen in een kliniek voor geslachtsziekten. Van hen had 58% een negatief oordeel over de seksuele ervaringen als kind met volwassenen. Daarbij rapporteerde bijna de helft van die 58% dwang en

geweld.

Bij standaardmeetmethoden kwamen degenen die positief terugkeken er gunstiger uit te voorschijn, qua welbevinden, dan de controlegroep; degenen met een negatief oordeel achteraf scoorden relatief slechter, hoewel de afwijking niet altijd significant was. Waar het onderzoek zich alleen baseerde op impressies van de onderzoekers, was de algemene indruk dat de jeugdigen in kwestie geen nadeel voor hun latere leven hadden overgehouden aan hun ervaringen. Uitzonderingen vormden de gevallen waar dwang had plaatsgevonden, of ingrijpen door derden.

Variabelen

In navolging van Constantine keken Bauserman en Rind naar een aantal variabelen die mogelijk invloed kunnen hebben op het al dan niet schade of negatieve gevoelens ondervinden. Gekeken werd naar dwang (waaronder dreiging), naar verwantschap met de betreffende volwassene, naar de sekse van die volwassene, en naar de aard van het seksuele contact. Voorts naar de tijdsduur van de seksuele omgang, naar het leeftijdsverschil, naar de leeftijd van zowel de volwassene als de onderzochte jongere persoon, en naar de eventuele reacties van derden. Alleen bij dwang, bij verwantschap en bij (afwijzende) reacties van derden is er een duidelijke negatieve invloed. Bij de veel voorkomende combinatie van verwantschap en generatieverschil is er een grote kans op macht, waaraan de jongere zich niet denkt te kunnen onttrekken. Omgekeerd is het ontbreken van dwang (in de herinnering van de jongere partner) altijd met een positieve herinnering verbonden. Dat is ook het geval waar de jongere partner zich herinnert zelf het initiatief tot de seksuele omgang te hebben genomen. Ook in klinische studies zijn trouwens de negatieve invloeden van dwang duidelijk waarneembaar.

Ervaringen met volwassen vrouwen (waar dit onderscheid gemaakt wordt: 40% tot 75% bij de jongens, 0% tot 10% bij de meisjes) komen er gemiddeld wat gunstiger uit dan die met mannen. Dit levert overigens geen algemeen negatief beeld van de ervaringen met volwassen mannen op. Een groot deel van de onderzoeken gaat namelijk alleen over ervaringen met mannen, waarbij - Doll uitgezonderd - steeds een meerderheid positief tot neutraal oordeelt.

Bij de aard van het contact valt op, dat ervaringen waarbij orale seks de meest verregaande vorm was er positief uitspringen. Bij streling als meest verregaande vorm kan het zijn dat hier relatief veel gevallen van subjectief beleefde onvrijwilligheid voorkomen. In geen van de onderzoeken is onderscheid gemaakt tussen een actieve of passieve rol van de jeugdige; Bauserman en Rind veronderstellen dat dit zowel bij orale seks als bij anaal verkeer veel verschil kan maken. Van de vier

onderzoeken die ingaan op leeftijdsverschil is er maar één - dat van Predieri uit '91 - dat daarvan invloed vaststelt: een groter leeftijdsverschil zou negatiever uitwerken.

Een vergelijking met vrouwelijke onderzochten geeft ten slotte een duidelijk verschil: vrouwen en meisjes zijn in elk onderzoek waar vergelijking mogelijk is, negatiever dan mannen en jongens. Negatieve effecten op korte termijn noemt 66% tot 82% van de vrouwelijke respondenten. Op de langere termijn loopt dat uiteen van 25% tot 70%. Mannelijke respondenten variëren hier tussen 7% en 45%, zowel op korte als op lange termijn.

Conclusies

Aan de hand van wat zij aan de onderzochte onderzoeken ontleen, stellen Bauserman en Rind vast: voor niet-klinische mannelijke populaties kunnen geen conclusies worden getrokken op basis van onderzoek onder vrouwelijke of klinische populaties. Op het verschil met klinische studies gaan ze nader in en noemen daarbij vier mogelijke oorzaken:

1. klinische populaties bestaan per definitie uit beschadigde mensen;
2. hulpverleners zijn in toenemende mate geneigd, seksuele ervaringen in de jeugd met een volwassene te beschouwen als de enige wezenlijke oorzaak voor iemands lijden, ook als er duidelijk andere mogelijke oorzaken zijn;
3. negatieve reacties van hulpverleners, ouders en politiefunctionarissen kunnen een niet negatief beleefde ervaring achteraf negatief kleuren;
4. op zich waardevrije gevolgen - zoals geseksualiseerd gedrag of homoseksuele oriëntatie - worden door sommige onderzoekers tot de schadelijke gevolgen gerekend op grond van morele oordelen.

Het artikel eindigt met een hommage aan Constantine, die in 1981 blijkbaar zeer bruikbare maatstaven heeft aangelegd (vermeld in de aanhef van deze bespreking). De auteurs ondersteunen deze maatstaven verder door terloops te wijzen op seksuele relaties tussen mannen en jongens in maatschappijen met een positievere houding tegenover deze vorm van seksualiteit, zoals in de klassieke oudheid en in diverse niet-westerse culturen.

Taalgebruik

Ook in de in 1997 in Duitsland verschenen artikelenbundel 'Pädophilie ohne Grenzen' geven Bauserman en Rind een verslag van hun hierboven besproken meta-analyse. Maar in een andere bijdrage aan die bundel gaan zij in op een tweetal eigen onderzoeken naar de invloed van vooringenomen woordgebruik bij wetenschappelijke artikelen over seksualiteit tussen volwassenen en minderjarigen.

Bij het eerste experiment, uit 1993, kregen tachtig beginnende psychologiestudenten, onder wie evenveel vrouwen als mannen, een ingekort

verslag te lezen van een onderzoek naar gevolgen van seksuele contacten tussen mannelijke volwassenen en minderjarigen op korte en lange termijn. In die tekst werden neutrale termen zoals 'betrekkingen', 'contacten', 'jongeren' en 'mannen' gebruikt en werden betrekkingen beschreven die niet onder de noemer misbruik vallen. De helft van de onderzochten kreeg echter een aangepaste versie waarin dezelfde informatie werd verwoord in termen van 'seksueel misbruik', 'uitbuiting', 'slachtoffers' en 'daders'. Na afloop werd beide groepen gevraagd een oordeel te geven over zowel het behandelde onderwerp als over de objectiviteit van de zojuist gelezen informatie. Bij dit onderzoek kwam de invloed van de negatief gekleurde woordkeus duidelijk naar voren, vooral als het ging om de beoordeling van de gevolgen op korte termijn. Er was hier geen onderscheid te meten tussen de antwoorden van vrouwelijke en mannelijke proefpersonen. Opmerkelijk genoeg werden beide tekstversies door de proefpersonen voor even objectief aangezien, hoewel het woordgebruik hen toch duidelijk had beïnvloed.

Tweede experiment

Een tweede, gelijksoortig experiment deden Rind en Bauserman in 1994 bij een groep gevorderde psychologiestudenten van vergelijkbare grootte en samenstelling. Ditmaal betrof het een artikel dat rechtzaken beschreef tegen mannen wegens seksuele contacten met kinderen en jeugdigen van uiteenlopende leeftijden, zowel jongens als meisjes. De auteurs van bedoeld artikel beoordeelden de gevolgen van deze contacten overwegend negatief en gaven in redeneringen en woordgebruik blijk van een zeer vooringenomen standpunt. Zo rekenden zij de kinderen, die het contact met de betrokken mannen in stand hielden en hun beklag deden over het feit dat de autoriteiten onnodige ophef over de zaak maakten, tot de groep slachtoffers die het meest ernstig waren geschaad: zij hadden zich namelijk met de daders geïdentificeerd.

Van deze tekst werden drie ingekorte versies gemaakt: een versie met behoud van negatief woordgebruik en vooringenomenheid, één waarbij het woordgebruik was behouden maar de vooringenomen commentaren en interpretaties waren geschrapt, en tenslotte een versie waarin naast dit schrappen ook nog gebruik gemaakt werd van neutrale bewoordingen.

Anders dan wellicht verwacht werden ditmaal geen verschillen gemeten in de beoordeling van de seksuele contacten. Welke versie men ook gelezen had, het oordeel was hetzelfde. Wel viel op dat vrouwen ernstiger gevolgen op langere termijn voorspelden en de contacten in het algemeen negatiever beoordeelden. Ook hier beoordeelden alle proefpersonen de gelezen tekst als even objectief, welk van de drie versies zij ook onder ogen hadden gehad.

Inhoud

Het opmerkelijke verschil tussen de resultaten van beide onderzoeken schrijven de onderzoekers toe aan de inhoud van de artikelen. In het eerste geval ging het om de beschrijving van neutrale tot positieve ervaringen, waarbij het negatieve woordgebruik een duidelijke invloed kon doen gelden. In het tweede geval betrof het overwegend negatieve informatie in een negatieve context. Daarbij vermocht neutraal woordgebruik kennelijk niet meer de interpretatie te beïnvloeden. Het lijkt dat hier ook een rol gespeeld heeft dat de proefpersonen bij het eerste experiment nog aan het begin van hun universitaire opleiding stonden en daardoor wellicht anders tegenover de materie stonden. Dat vrouwen bij het tweede experiment duidelijk negatiever oordeelden dan mannen schrijven Rind en Bauserman toe aan het feit dat er jongere kinderen en meisjes bij betrokken waren.

Bauserman, R. en Rind, B. - Psychological Correlates of Male Child and Adolescent Sexual Experiences with Adults: A Review of the Nonclinical Literature. In: Archives of Sexual Behavior, Vol.26/2, 1997, pp.105-141.

Bernard, F. (ed.) - Pädophilie ohne Grenzen - Foerster Verlag, Frankfurt am Main, 1997, ISBN 3 9222 57836.

Constantine, L.L. - The effects of early sexual experiences: A review and synthesis of research. In: Constantine, L.L. en Martinson, M.M. (eds.), Children and Sex, Little & Brown, Boston 1981, pp. 217-244.

Dit artikel verscheen eerder in *Nieuwe Sekstant* (zomer 1998). In iets andere vorm verscheen het gedeelte tot blz. 68 in *Koinos* 17 (maart 1998) en het gedeelte vanaf blz. 68 in *Koinos* 18 (juni 1998).

Ingrijpende herziening van het begrip 'seksuele kindermishandeling'

Nieuwe ontdekkingen van Bauserman en Rind en Tromovitch

door Gorrit Goslinga

Over de onderzoeken van de Amerikaanse geleerden Prof. Bruce Rind en Dr. Robert Bauserman heeft Koinos eerder in deze jaargang (nummers 17 en 18) uitvoerig bericht. Inmiddels hebben zij, samen met Dr. Philip Tromovitch, twee nieuwe publikaties gedaan waarin zij statistische meta-analyses (onderzoeken van onderzoeken) leveren over seksuele ervaringen van minderjarigen met oudere personen. Zij toetsen daarbij de wetenschappelijke juistheid van het begrip 'seksuele kindermishandeling' (Child Sexual Abuse, verder afgekort als CSA) en een viertal gebruikelijke opvattingen daaromtrent. Met name zoeken ze naar verbanden tussen CSA-ervaringen en psychologische problemen op latere leeftijd. Hun conclusies zijn opzienbarend.

De twee nieuwe wetenschappelijke artikelen komen met elkaar overeen qua onderzoeksvragen, werkwijze en uitkomsten, en verschillen in de onderzoekspopulaties waarover gegevens zijn gebruikt en nader bewerkt. In beide gevallen gaat het om niet-klinische en niet-justitiële populaties, nadat Bauserman en Rind in een eerder literatuuronderzoek (besproken in Koinos 17) hadden aangetoond dat die op wezenlijke punten verschillen van klinische populaties waarbij mensen worden ondervraagd terwijl ze in therapie zijn wegens CSA). Het tweede onderzoek, van 1997, concentreert zich op zeven populaties van algemene bevolkingsonderzoeken: naast vier Amerikaanse uit Groot-Brittannië, Canada en Spanje elk één. In het in 1998 uitgebrachte onderzoek gaat het om 59 populaties van Amerikaanse college-studenten. Daarbij dient men te bedenken dat anders dan in West-Europa gebruikelijk is, in de Verenigde Staten de helft van de volwassen bevolking aan een college tertiair onderwijs heeft gevolgd. Er werden dan ook geen belangrijke verschillen gevonden met de algemene bevolkingsonderzoeken; ook hadden de leeftijden waarop de studenten werden geënquêteerd geen meetbare invloed.

Voordeel van het gebruik van de college-onderzoeken is dat zij talrijke gegevens bevatten, onder andere over psychisch welbevinden, en over veel mannelijke respondenten informatie leveren.

Begripsvorming

Rind, Tromovitch en Bauserman beginnen beide artikelen met de vast-

stelling, dat het begrip CSA uiteenlopend maar doorgaans ruim wordt gedefinieerd. Het betreft niet alleen kinderen maar ook adolescenten, vaak tot zestien of zelfs achttien jaar; en het gaat ook over niet-afgedwongen ervaringen waar het om incest gaat of waar de andere persoon een flink aantal jaren - doorgaans vijf - ouder was. Ondanks hun twijfels vooraf - 'misbruik' veronderstelt in wetenschappelijke termen de opzet tot het toebrengen van schade - blijven zij gemakshalve de term CSA gebruiken. Daarop vervolgen zij met de in zowel professionele als populaire publikaties telkens terugkerende vier veronderstelde kenmerken van CSA:

- CSA veroorzaakt schade;
  - deze schade komt algemeen voor;
  - deze schade is intens;
  - jongens en meisjes ondergaan schade door CSA op dezelfde wijze.
- Al deze kenmerken komen voort uit klinisch onderzoek; Bauserman en Rind hadden eerder al aangetoond (zie Koinos 17) dat het laatstgenoemde kenmerk voor niet-klinische populaties niet opgaat.

Symptomen

Om de vage term 'schade' hanteerbaar te maken, gaan de meta-analytici uit van in zelfrapportages of standaardvragenlijsten gesignaleerde vormen van verminderd welbevinden, aan de hand van de gebruikte statistieken geordend in achttien min of meer gestandaardiseerde symptomen: alcoholmisbruik, ongerustheid, depressie, dissociatie (meervoudige persoonlijkheid), eetproblemen, vijandige gevoelens, afwijkende interpersoonlijke gevoeligheid, verminderde zelfcontrole, dwangmatigheden, paranoia, fobieën, psychosen (hallucinaties, stemmen horen), verminderd zelfvertrouwen, verminderd seksueel aanpassingsvermogen, gebrek aan sociaal aanpassingsvermogen, psychosomatische symptomen, suïcidale neigingen en, tenslotte, de algemene categorie 'verminderd psychisch aanpassingsvermogen'.

Alvorens in te gaan op de samenhang tussen CSA-ervaringen en deze vormen van psychische schade, waarschuwen de auteurs dat - ondanks de statistische termen 'effect' en 'effect-omvang' die zij telkens gebruiken - een verband nog niet aantoonbaar een oorzaak-gevolgsamenhang inhoudt. Veel onderzoekers nemen dat, met zoveel woorden of stilzwijgend, wel aan.

Statistiek

Voor mij opmerkelijk was dat Rind en Bauserman hun eigen eerdere onderzoek, en dat van Constantine uit 1981, dat hun grote voorbeeld was, nu niet als meta-analyses kwalificeren. Zij rekenen deze onderzoeken naar eerdere onderzoeken nu tot de kwalitatieve literatuurstudies waarvan er wel meer zijn - zij het meestal van uitsluitend

klinische onderzoeken - en reserveren de term meta-analyse voor kwantitatieve, statistische bewerkingen van eerdere statistische onderzoeksresultaten. Daarmee bereiken zij een veel hogere graad van nauwkeurigheid en aantoonbare betrouwbaarheid, maar dit gaat helaas sterk ten koste van de leesbaarheid. Wie niet thuis is in de statistische terminologie, en bijvoorbeeld bij 'Fisher Z' alleen kan denken aan een redelijk succesvolle popgroep uit ongeveer 1980, moet grote delen van de bewijsvoering onbegrepen laten passeren.

Rekenfouten

Twee recente eerdere meta-analyses in engere zin komen in het artikel van dit jaar aan de orde: dat van Jumper uit '95 en dat van Neuman c.s. uit '96. De meta-analyse van Neuman betrof 38 onderzoeken, uitsluitend vrouwen betreffend, waarvan de helft in een klinische setting. Hier werd een klein tot gemiddeld verband tussen CSA en verminderd welbevinden aangetroffen, waarbij de niet-klinische populaties duidelijk gunstiger scoorden. De leeftijd van de betrokkenen ten tijde van het onderzoek leverde geen verschillen op. Jumper vond, bij haar bewerking van 26 onderzoeken waarvan ook de helft klinisch (83% vrouwelijke respondenten) heel andere uitkomsten. Bij haar spoorden de algemene bevolkingspopulaties met de klinische en justitiële, en vormden de college-respondenten een uitzondering met een veel geringer verband tussen CSA en (lager) welbevinden. Alleen zouden vrouwelijke studenten met CSA-ervaring een verlaagd zelfvertrouwen hebben.

In een wel gemakkelijke passage melden de auteurs dat de berekeningen van Jumper bij narekenen niet bleken te kloppen, ook niet volgens een door hen geraadpleegde expert meta-analist. Helaas meldde Jumper dat haar gegevens en berekeningen zich in een ander deel van het land bevonden, maar zij stelde voor dat de auteurs zouden publiceren dat ze niet in staat waren hun verschillen met haar op te lossen. Hetgeen ze dus in een dodelijke voetnoot doen. De herberekende gegevens uit het Jumper-onderzoek geven aan, geheel in lijn met Neuman c.s en met Rind c.s., dat de algemene populaties sporen met 'college' en niet met 'klinisch', en (met Rind c.s.) dat de verbanden bij niet-klinische mannelijke respondenten nog geringer zijn dan bij dito vrouwen.

Schademeldingen

De algemene bevolkingsonderzoeken die meegenomen werden in de meta-analyse moesten aan vier voorwaarden voldoen: 1) kwantitatieve gegevens; 2) ingaan op effecten op psychisch of seksueel aanpassingsvermogen; 3) gegevens van mannen en vrouwen apart; 4) aanwezigheid van een controlegroep. De zeven onderzoeken stammen uit de jaren 1984 tot 1995 en het aantal respondenten loopt uiteen van ruim 300 tot

meer dan 3000. In het Amerikaanse onderzoek van Laumann (1994) meldt 70% van de vrouwen tegenover 46% van de mannen een negatief effect. Het Britse onderzoek van Baker en Duncan (1985) geeft vergelijkbare cijfers. Zo spreekt 37% van de mannen van schade (waaronder 4% blijvend) naast 64% van de vrouwen (13% blijvend). Daarentegen meldt het Canadese onderzoek van Badgley (1984) dat maar 4% van de mannen lichamelijke, en 7% geestelijke schade meldt. Bij vrouwen zijn deze percentages 20% en 24%. Maar Badgley vroeg alleen naar eerste ervaringen, en naar schade op de korte termijn. Dat mannelijke respondenten minder negatief zijn is een algemene tendens. Dat komt ook naar voren bij het vragen naar negatieve gevoelens in het Spaanse onderzoek van Lopez (1995), en de Amerikaanse van respectievelijk Bigler (1992) en Boney-McCoy en Finkelhor (1995). Bij Lopez noemen mannen ook meer positieve gevoelens (plezier, bevrediging) in verband met hun CSA-ervaring. Het valt in dit verband op, dat vrouwen gemiddeld andersoortige CSA-ervaringen melden dan mannen: drie- tot viermaal vaker incest, veel vaker geweld en ook duidelijk vaker ervaringen van voor het begin van de puberteit.

Meetbaar welbevinden

Bij de kwantificeerbare gegevens blijkt schade, gemeten naar de eerder genoemde symptomen van verminderd welbevinden, veel minder meetbaar dan bovenstaande zelfrapportages doen veronderstellen. Laumann vindt alleen op het punt van 'verminderd seksueel aanpassingsvermogen' significante verschillen met de controlegroep; maar daar staat weer tegenover dat de CSA-groep veel meer, en vooral veel gevarieerder seksueel actief blijkt te zijn dan die controlegroep, wat kan verklaren waarom ze daarmee ook meer problemen tegenkomen. Ook Lopez en (in een onderzoek uit 1989) Finkelhor vinden minimale verschillen ten aanzien van seksueel welbevinden, respectievelijk in attitudes tegenover CSA-vraagstukken (veronderstellend dat een seksueel trauma tot negatievere attitudes leidt). Alleen in het onderzoek van Boney-McCoy is de effectomvang bij vrouwen - en in mindere mate bij mannen - veel groter. Dit valt te verklaren doordat daarin uitsluitend naar niet-gewenste CSA-ervaringen werd gevraagd. Bij meta-analyse van de verbanden tussen CSA en symptomen van geringer welbevinden, blijkt er (Boney-McCoy niet meegeteld) gemiddeld slechts een effect-omvang van 1% - bij mannen nog minder - gemeten te worden. Bij klinische populaties bedraagt die echter 10%. Tenslotte gaan de meta-analisten nog in op een onderzoek dat niet aan de voorwaarde voldeed dat er mannen in de populatie zaten, dat van Ageton (V.S., 1988). Daaruit blijkt dat er bij vrouwen die als kind hebben geleden onder niet-seksuele mishandeling, verwaarlozing of negatieve omgevingsfactoren als criminaliteit of drugsmisbruik, geen

verschil is in welbevinden tussen degenen met of zonder CSA-ervaring.

Aard van de ervaringen

Met dat laatste, het gegeven dat er andere mogelijke oorzaken voor geringer welbevinden mogelijk zijn dan CSA, ging het team van Prof. Rind aan de slag bij het meta-analyseren van 59 onderzoeken (op twee na uit de jaren 1983-1995) van college-populaties, met een indrukwekkend totaal aantal respondenten van 35.700 (waaronder 22.000 vrouwen), per onderzoek uiteenlopend van 69 tot 3200. De onderzoeken voldeden aan de volgende voorwaarden: 1) het gaat om college-studenten, waarbinnen een controlegroep valt te onderscheiden zonder CSA-ervaringen; 2) er is een afzonderlijke CSA-groep, in plaats van een algemene 'misbruikte' groep waarbinnen zich personen bevinden zonder een CSA-geschiedenis; 3) er wordt gezocht naar minstens één van de achttien eerdergenoemde symptomen van geringer welbevinden; 4) er zijn genoeg gegevens beschikbaar om de effectomvang te kunnen berekenen.

De in de onderzoeken gehanteerde definities van CSA liepen redelijk uiteen, maar bij 70% ging het ook om zelf gewenste ervaringen indien de partner aanzienlijk - vijf of acht jaar - ouder was; bij 73% ging het ook om niet-lichamelijke CSA (tonen of laten tonen van geslachtsdelen) en bij 75% betrof het ook rijpere adolescenten (leeftijdsgrens meestal rond de vijftien jaar). Zo ruim gedefinieerd rapporteerde 27% van alle vrouwen en 14% van alle mannen ervaring met CSA. De aard van de ervaringen blijkt uit de volgende tabel:

	Niet-lichamelijke seks	Streling of masturbatie	Orale seks	Penetratie
Vrouwen met CSA, college	32%	39%	3%	13%
Mannen met CSA, college	22%	51%	14%	33%
Vrouwen met CSA, algemeen	38%	67%	9%	16%
Mannen met CSA, algemeen	25%	69%	22%	13%

Enkele mogelijk relevante omstandigheden mogen blijken uit de tabel hieronder (NB 'Incest' beperkt zich tot CSA met een (stief-)ouder, grootouder of aanzienlijk oudere broer of zuster):

	Incest	Geweld of dwang	Meervoudige ervaringen
Vrouwen met CSA, college	20%	41%	Mannen en vrouwen samen: 46%
Mannen met CSA, college	8%	23%	
Vrouwen met CSA, algemeen	15%	Geen gegevens	Mannen en vrouwen samen: 52%
Mannen met CS, Aalgemeen	4%	Geen gegevens	

Net als bij de algemene populaties was er een geringe effectomvang: gemiddeld 1% over 17 van de 18 symptomen (bij 'verlies van zelfcontrole' was er helemaal geen verschil met de controlegroep). Twee van de 59 onderzoeken bleken een afwijkend patroon te vertonen: in beide gevallen ging het om populaties die hoofdzakelijk uit vrouwen met incestervaring bestaan. De mannen met afgedwongen CSA-ervaring scoorden significant ongunstiger dan zowel de mannen met vrijwillige CSA-ervaring als de controlegroep. Zij scoorden ongeveer hetzelfde als vrouwen met CSA-ervaring, al dan niet afgedwongen. Geen verschillen werden gevonden als werd gekeken naar de leeftijd (ten tijde van het onderzoek) of de studierichting van de respondenten. Vreemd genoeg was de effectomvang wat groter bij gepubliceerde onderzoeken dan bij niet-gepubliceerde. Bij incest en vooral bij geweld vonden de auteurs een grotere effectomvang, en wel over de gehele linie. Dit was niet het geval als werd gekeken naar al of niet penetratie, hogere of lagere frequentie van de CSA-ervaringen of de totale duur daarvan.

Reacties

Bij tien vrouwelijke en elf mannelijke populaties (1421 en 606 personen) werd gevraagd naar de gevoelsreacties ten tijde van de CSA. Bij zeven vrouwelijke en drie mannelijke populaties (510 en 118 personen) werd ook gevraagd naar de reacties achteraf. De volgende tabel geeft daarvan een overzicht:

	Negatieve reactie	Neutrale reactie	Positieve reactie
Vrouwen toen	72%	18%	11%
Vrouwen later	59%		16%
Mannen toen	33%	29%	37%
Mannen later	26%		42%

In de zelfrapportage (elf populaties) meldde gemiddeld 13% van de vrouwen en 8,5% van de mannen met CSA-ervaring duurzame negatieve gevolgen, doorgaans betrekking hebbend op stress, emoties en het seksuele leven. Bij andere symptomen zijn de percentages veel lager. Vooral een duidelijk te onderscheiden deel van de vrouwen rapporteert tijdelijke negatieve gevolgen. Over de hele linie scoren mannen met CSA-ervaring gunstiger qua welbevinden dan dito vrouwen.

Alternatieve oorzaken

De uit het algemene vrouwenonderzoek van Ageton al enigszins te verwachten invloed van niet-seksuele kindermishandeling, verwaarlozing en ongunstige familieomstandigheden blijkt duidelijk uit een meta-analyse waarbij CSA-ervaring, bovengenoemde niet-seksuele ervaringen en symptomen van geringer welbevinden statistisch aan elkaar gekoppeld worden. Ten eerste bleek dat studenten met CSA-ervaring vaker dan de controlegroep uit problematische gezinssituaties afkomstig waren (die al problematisch waren voor het begin van de CSA). De effectomvangen van bedoelde ongunstige familie-ervaringen waren middelmatig groot op alle achttien symptomen, in die mate dat Rind c.s. de kans negenmaal zo hoog achten dat zij verantwoordelijk zijn voor later geestelijk lijden, dan dat de CSA dat is. Bij statistische controle op de veertien onderzoeken die dat mogelijk maakten, werd het toch al geringe verband tussen CSA en de symptomen in 83% van de gevallen statistisch niet-significant na correctie voor gezinssituaties. Daarbij blijft de statistische validiteit van de onderzoeken steeds overeind.

Herdefinitie

De auteurs sluiten hun jongste meta-analyse af met de conclusie, dat de gebruikelijke term CSA, en de daaraan gehechte vier kenmerken, aantoonbaar niet kloppen voor niet-klinische populaties. Zij pleiten daarom voor het gebruik van een aparte, waarde vrije term 'adult-child sex' voor vrijwillige contacten met positieve reacties, en evenzo 'adult-

adolescent sex' voor vrijwillige contacten met positieve reacties tussen volwassenen en adolescenten; 'child sexual abuse' wordt dan gereserveerd voor contacten waaraan het kind niet vrijwillig deelnam of waarbij er negatieve reacties waren, en 'adolescent sexual abuse' voor soortgelijke contacten met een adolescent. Tenslotte waarschuwen zij voor het vermengen van morele en juridische begrippen met wetenschappelijke. In dat verband maken zij afsluitend het voorbehoud dat zij geen uitspraak doen over de morele of juridische juistheid of onjuistheid van seksualiteit tussen volwassenen en minderjarigen, behalve waar morele of juridische oordelen gebaseerd zijn op de onjuiste veronderstelling van psychische schade.

Rind, B. en Tromovitch, P. - A Meta-Analytic Review of Findings from National Samples on Psychological Correlates of Child Sexual Abuse. In: Journal of Sex Research, 34/3, 1997, pp. 237-255.

Rind, B., Tromovitch, P. en Bauserman, R. - A Meta-Analytic Examination of Assumed Properties of Child Sexual Abuse Using College Samples. In: Psychological Bulletin, 124/1, 1998, pp.22-53.

Dit artikel verscheen tevens in *Koinos*, 20 (december 1998).

Religie en intergenerationale relaties: acht verkennende aantekeningen

door D. Mader

Wanneer men een onderwerp benadert dat zo breed is als religie en (potentieel geseksualiseerde) leeftijdsgedifferentieerde relaties - en dat bovendien zo weinig onderzocht is als het onderhavige - dan is het een vereiste dat de onderzoeker, min of meer als de archeoloog die als eerste een nog ononderzocht veld betreedt, zich beperkt tot een aantal niet geheel willekeurige voorbereidende exploraties. Het brengt ook de noodzaak met zich mee een aantal begrippen en begrenzungen te definiëren.

Hoewel ik met betrekking tot het begrip religie vanuit het wijdst mogelijk perspectief wil beginnen - namelijk vanuit de religieuze ervaring in het algemeen - zal ik mij onvermijdelijk richten op meer specifieke referentiekaders, namelijk de "Religies van het Boek" (het Jodendom, het Christendom en de Islam) en uiteindelijk het Christendom.

Voor leeftijdsgedifferentieerde relaties zal ik op verschillende momenten in deze aantekeningen uiteenlopende begrippen gebruiken. Over het algemeen werden deze aantekeningen, wellicht niet ontoepasselijk bij een reeks observaties waarin religie centraal staat, gecomponeerd met het Jungiaanse archetype van de *puer aeternus* in het achterhoofd: dus niet met het beeld van een achttienjarige, maar tegelijkertijd ook niet met dat van een jong kind voor ogen. In overeenstemming daarmee zijn deze aantekeningen in het algemeen gericht aan 'boy-lovers' - jongensminnaars. Op enkele punten zal ik mij in deze aantekeningen echter ook op 'girl-lovers' richten, en op deze punten zal ik in mijn bespreking gebruik maken van de term 'pedofielen'. Laatstgenoemde term gebruik ik ook wanneer ik mij op Europese bronnen beroep. Hoewel de Verenigde Staten niet onbekend zijn met fenomenen als de 'Child Sensuality Circle', de 'beweging' daar ontleende haar inspiratie toch voornamelijk uit de beweging rond de bevrijding van homoseksualiteit, en zij bestaat dan ook bijna uitsluitend uit jongensminnaars. In Europa, waaronder Engeland, wordt het denken gedomineerd door het meer inclusieve begrip pedofilie. Hoe dan ook, met inachtnaam van de waarschuwing van de March Hare en de Mad Hatter aan Alice, zal ik op zijn minst proberen om zowel te zeggen wat ik bedoel als te bedoelen wat ik zeg, waarbij ik termen en begrippen bij elk voorbeeld telkens zo precies mogelijk zal kiezen.

Tot slot is het wellicht noodzakelijk om vooraf expliciet te stellen dat ik dit onderwerp benader vanuit de veronderstelling dat erotische relaties tussen volwassenen en minderjarigen op zijn minst in aanleg in

staat geacht moeten worden verantwoordelijke, ethische relaties te zijn. Dit is geen poging om al dergelijke relaties goed te praten. Er is geen categorie van relaties die uitsluitend op grond van hun aard gerechtvaardigd kunnen worden - dat geldt voor heteroseksuele relaties net zo goed als voor homoseksuele of sadomasochistische. In elk van deze gevallen is het niet de aard van de relatie zelf, maar de ethische inhoud ervan die het criterium van beoordeling zou moeten zijn. Ik eis niet meer, maar ook niet minder dan dat, voor de leeftijdsgedifferentieerde relaties die ik hier zal bespreken.

Religie, intergenerationele relaties en rituelen

Een van de dingen waar religie - religie in het algemeen - in voorziet, zijn rituelen. In vergelijkend onderzoek naar religies worden rituelen begrepen als "hetgeen je doet wanneer je niet weet wat je anders moet doen": de dingen die mensen doen op cruciale momenten of op momenten van crisis (zoals bij geboorte, dood, huwelijk, ziekte, afscheid, overgangen van de ene levensfase naar de ander), wanneer je voelt dat het passend is iets te doen, maar het niet bij voorbaat duidelijk is wat dat precies zou kunnen zijn. Op dergelijke momenten deed (of doet) men dingen impulsief of intuïtief, omdat het zo 'het beste voelt', en misschien helpt om uitdrukking te geven aan emoties en betekenis te geven aan het moment. Als dat het geval is, dan wordt dezelfde handeling of complex van handelingen bij de volgende soortgelijke gelegenheid herhaald, doorgegeven, en wordt het mettertijd een ritueel.

Er bestaat een menselijke behoefte aan rituelen: we kennen rituelen rondom gezin, school, natie en religie. De vraag of dergelijke rituelen ons iets "doen", is voornamelijk een kwestie van smaak. Zoals homo's en lesbiennes toepasselijke huwelijksrituelen zoeken om het begin van hun leeftijdsconsistente relaties te markeren, bestaat er geen gegronde reden waarom er niet ook voor het markeren van leeftijdsgedifferentieerde relaties rituelen zouden bestaan.

Persoonlijk heb ik weinig vertrouwen in al te verbale rituelen. Mijn smaak gaat meer in de richting van het steriliseren van een jagersmes in de vlammen van een kampvuur, waarna mijn jonge vriend en ikzelf een sneetje in elkaars voorarm aanbrenge en de wonden zwiwend tegen elkaar houden om zo "bloedbroeders" te worden. Dit is natuurlijk een toeëigening van een soort van Amerikaans-Indiaans ritueel. Het bevat, zonder een woord te spreken, zowel een krachtig statement van eenheid als een oefening in wederzijds vertrouwen. Smaken kunnen verschillen; ik wil hier slechts wijzen op een ritueel dat door een Joodse rabbi, A. Shneur Horowitz, werd voorbereid en oorspronkelijk in *Gayme* 2:1 ("A Ceremony", pag. 10-11) gepubliceerd werd. Voor mij persoonlijk is het te verbaal, maar het brengt op aardige wijze thema's naar voren als vrijheid en verantwoordelijkheid, thema's die volgens het populaire

denken bij leeftijdsgedifferentieerde relaties afwezig zouden zijn, dus is het de moeite waard het artikel te lezen en ter harte te nemen.

Religie, Spiritualiteit en Intergenerationele Relaties

Religie biedt uiteraard een context voor spiritualiteit, wat wil zeggen een context voor onze relatie tot een opperwezen (of wezens) en/of transcendenten waarden. Religie biedt ons de taal en de beelden voor de conceptualisering van deze relatie.

Sommige van deze beelden hebben betrekking op jongens. Hoewel deze beelden weinig bevatten dat niet ook op kinderen in het algemeen van toepassing is, is het veelbetekenend dat zij doorheen de geschiedenis en de culturen bijna altijd, zo niet altijd, op jongens van toepassing zijn. Zo uit mijn hoofd schiet mij geen enkele verbeeldingsvorm van een godheid als jong meisje te binnen. Al is dit wellicht gerelateerd aan ons patriarchale, masculiene culturele normenpatroon, de vraag verdient het toch nader in ogenschouw genomen te worden.

In het Westen, en evenzeer in grote delen van het Oosten, zijn heersen, vechten en het creëren van objecten (in tegenstelling tot het geven van leven, de geboorte) masculiene voorrechten. We spreken over een schepper of een krijger godheid als een "hij", "Vader" of "Koning". Feministische theologen hebben erop gewezen dat er ook nog andere kwaliteiten zijn die wij op tamelijk ongemakkelijke wijze op onze mannelijke Joods/Christelijke/Islamitische God trachten te enten, kwaliteiten die wij beter in een vrouwelijke beeldspraak tot uitdrukking kunnen brengen. Het verzorgen (van zowel het kind als de tuin, de aarde) werd gezien als vrouwenwerk en dus wordt het koesteren het beste tot uitdrukking brengen in een God die met "zij", of "Moeder" wordt aangesproken. Zo belanden we uiteindelijk bij een "Onze Vader/Moeder die in de hemel zijt...", of meer traditioneel, bij een van de Hebreeuwse namen voor God, Ab Ha'Rachaman, letterlijk "Moeder-schoot dragende Vader", maar die in het algemeen, als gevolg van onze overgevoeligheid voor het idee dat God wel eens een transseksueel zou kunnen zijn, vertaald wordt met "Barmhartige Vader".

Maar er zijn verschillende aspecten van God - en in het bijzonder wellicht van de Christelijke God - die misschien het best tot uitdrukking gebracht worden in de verbeelding van God als een jongen (of kind).

In het Soefisme en bepaalde mystieke en/of ketterse stromingen binnen de Islam wordt de perfectie van God weerspiegeld in de lichamelijke perfectie van de jongen, en vind je de *nazar ill'al-murd* ("Bespiegelingen over de Baardenlozen") of de *shahed bazi* (Perzisch, "Spel van Getuigenis"), het mijmeren over de perfectie van een echte jongen, met als doel de gelovige terug te leiden naar het overpijnzen van de perfectie van Allah. Meer informatie over dit gebruik kunt u vinden in "The Witness Game: Imaginal Yoga & Sacred Pedophilia in

Persian Sufism" in het boek van Peter L. Wilson *Scandal; Essays in Islamic Heresy* (Brooklyn, NY: Autonomedia, 1988) en in het pamflet van Hakim Bey *Contemplation of the Unbearded: A Speculative Manual* (n.p.: Crescent Moon Press, 1986) dat onder dezelfde titel werd herdrukt in *Gayme* 1:1, pag. 16-20.

De humor, schalksheid, onvoorspelbaarheid en willekeur van een god kunnen ook (en zijn dat ook daadwerkelijk, in het bijzonder in de figuur van Eros/Cupido) tot uitdrukking gebracht worden in de verbeelding van god als een jongen. De Judeo/Christelijke God is niet vrij van dergelijke karaktertrekken, hoeveel van zijn gelovigen de eerste trek ook mogen ontberen. Elke God die verbale uitwisselingen kan aangaan, zoals bij zijn onderhandelingen met Abraham over het lot van Sodom (Genesis 18), of die tegen Mozes in woede uitbarst over het lot van de Israelieten (Ex. 32), die een beproeving bedenkt voor zijn krijgers die zo uit een jongensboek lijkt te komen (Richteren 7), die een weddenschap afsluit met de duivel (Job 2), die de redding van zijn volk aan een misdadige vluchteling/herder (Mozes) toevertrouwt en de toekomst van zijn aardse koninkrijk aan een clubje achterlijke kinkels (de Twaalf Discipelen) moet wel over gevoel voor humor beschikken, dat wellicht niet optimaal tot zijn recht komt in "God de Vader", maar wel in "God de Jongen". Venus die Cupido op de billen slaat is een algemeen motief in de Westerse kunst, dat echter ook de Christelijke iconografie binnendringt met het schilderij van Max Ernst waarin de Maagd Maria de jongen Jezus slaat, nu te bezichtigen in het Wallraf-Richartz Museum in Keulen.

Een ander aspect van God dat in de figuur van een kind tot uitdrukking gebracht kan worden, is zijn/haar jaloezie. In de Joods/Christelijke/Islamitische traditie wordt de jaloezie uitgedrukt in het beeld van God als absoluut vorst. Hedentendage echter, nu absolute vorsten uit de mode zijn, kunnen wij misschien proberen om God meer als kind te zien, dat net zoveel liefde nodig heeft en vraagt als dat het geeft, die nooit een moment vergeten mag worden en steeds het belangrijkste moet zijn in het leven van diegene die met hem/haar een relatie is aangegaan.

Een laatste aspect van de Christelijke God, dat perfect in de figuur van het kind tot uitdrukking wordt gebracht, is zijn kwetsbaarheid. Van alle wereldreligies is het alleen het Christendom dat een God vooronderstelt die zo absoluut kwetsbaar is dat Hij lijdt en sterft. Dit wordt in de Christelijke traditie normaal gesproken aangeduid met de "mense-lijkheid" van God, maar kwetsbaarheid is in het bijzonder een eigenschap van kinderen. Natuurlijk heeft onze traditie deze menselijkheid en kwetsbaarheid geconceptualiseerd in het beeld van het Kind van Bethlehem, het Christuskind (een tamelijk interessant terzijde uit de renaissance is het geseksualiseerde Kindje Jezus, met een erectie als bewijs

van zijn menselijkheid: zie Leo Steinbergs *The Sexuality of Christ in Renaissance Art and in Modern Obscurity*, NY: Pantheon, 1983). Maar het heeft het ook geconceptualiseerd in de mythe van Sint Christoffor, de gelovige die een God-Kind (geen klein kind maar jongen) door het gevaar draagt. Het heeft me lange tijd verbaasd waarom jongensminnaars zich dit beeld niet toegeëigend hebben, zoals homoseksuelen dat wel met Sint Sebastiaan gedaan hebben. Het is daarbij van belang om op te merken dat, ten minste binnen ons cultureel normenpatroon, de combinatie van kracht en kwetsbaarheid die spreekt uit het relaas van een God die kwetsbaar genoeg is om te sterven, maar krachtig genoeg om te herrijzen, duidelijker vorm krijgt in een jongen-kind, die tijdens een stoeipartijtje valt en opstaat om weer verder te spelen, dan in het meer serene meisje-kind.

Enkele andere Christelijke teksten, die van betekenis kunnen zijn voor de conceptualisering van de kwetsbaarheid van God als een Jongen/Kind, zijn Mat. 18:2-7 (en overeenkomstig daarmee Marcus 9:33-7 en Lucas 9:46-8) en onafhankelijk daarvan Lucas 18:15-17, die alle in meer of mindere mate ingaan op het geheel van kwetsbaarheid, afhankelijkheid en vertrouwen, waarbij zij deze "goddelijke" kwaliteiten aan de gelovigen opleggen (in de mate waarin God in zijn kwetsbaarheid als een kind is, moeten wij het ons toestaan ons als een kind - kwetsbaar, afhankelijk en vertrouwend - op te stellen om zo met een aspect van God in aanraking te kunnen komen). Ook is er nog het relaas van de genezing van de slaaf van de centurion (Mat. 8:5-13 en parallel daaraan Lucas 7:1-10), waarbij de bezorgdheid van de centurion voor zijn jonge slaaf (die ook als een pederastische relatie gelezen kan worden) de aanleiding vormt voor een demonstratie van vertrouwen die de zo gewenste genezing tot gevolg heeft (zie: D. Mader, "The Entimos Pais of Matthew 8:5-13 and Luke 7:1-10", *Paidika* 1:1, herdrukt in *Studies in Homosexuality*, Vol. XII, *Homosexuality and Religion and Philosophy* (NY: Garland Press, 1992).

Vanuit een andere richting geredeneerd is er tot slot nog een tekst die het waard is hier genoemd te worden, Hosea 11, waarover men zou kunnen stellen dat Hosea (die de nodige interessante dingen met de verbeelding van seksualiteit en geslacht doet) God als een "pedofiel" verbeeldt. In ieder geval schetst hij een beeld van de masculiene Vader/God die de vrouwelijke taak op zich neemt een jong kind (Israël) groot te brengen - iets dat geen enkele traditionele oosterse vader zou doen - en vervolgens zijn woede beteugelt en afziet van straf, zijn patriarchale voorrechten, vanwege het intieme contact dat hij met het kind heeft. Ik geef toe dat als je naar eigentijdse beelden op zoek gaat, je hier ook de moderne, door de vrouwenbeweging gepolijste vader in kan herkennen, maar dat betekent nog geenszins dat we ons, wanneer we naar moderne parallellen zoeken, naar mannen die van kinderen

houden, voor kinderen zorgen, hen begrijpen en vergeven vanwege de intieme band die ze met hen hebben, noodzakelijkerwijs tot moderne vaders moeten beperken.

Dus bestaat er ook binnen de Joods/Christelijke traditie een aanzienlijke ruimte voor verdieping van het spirituele leven en misschien zelfs wel voor het funderen van een spiritueel leven op het concept van God-als-jongen/kind, zoals men het spiritueel leven immers ook op het beeld van God-als-vrouw kan funderen. Men moet er echter voor waken dat dit proces beperkt blijft tot een tot uitdrukking brengen van aspecten van God zoals we die in onze relatie met Hem/Haar terugvinden, waarbij we God als Vader, Moeder, Jongen of Kind zien, en we niet de jongen (of de vader of moeder) zelf tot de rol van god verheffen. Want God eist, net als een jongen die vraagt of je zijn vriend wil zijn, je algehele toewijding!

Een Christelijk dichter en jongensminnaar: Willem de Mérode

Wellicht zijn er in het moderne Westen slechts weinigen in geslaagd om een spiritualiteit te ontwikkelen die hun beleving van de Christelijke God en van jongensliefde samenbindt - of in ieder geval, weinigen die hebben daar enige publieke getuigenis van nagelaten - maar er is in de Nederlandse literatuur van deze eeuw in ieder geval een figuur wiens werk gezien kan worden als een poging om precies dat te doen. Uiteraard was dat Willem de Mérode (Willem Eduard Keuning, 1887-1939). De Mérode, die algemeen als de belangrijkste calvinistische dichter van zijn generatie wordt aangemerkt, lijkt wat betreft zijn voorliefde voor mystiek in een aantal opzichten beter thuis in de Rooms Katholieke traditie, of zelfs in het Soefisme. In zijn vroege werk (*De Overgave* (1919), waarin het - daar hij slechts neutrale voornaamwoorden gebruikt - nooit duidelijk wordt of het de mens is die zich aan God overgeeft, of de man aan een vrouw of, zoals zijn levensgeschiedenis doet vermoeden, een man aan een jongen, *Het Heilig Licht* en *Het Kostbaar Bloed* (beide uit 1922), *Kwatrijnen* (1923) en *Ganymedes* (1924, gepubliceerd terwijl hij in de gevangenis zat op verdenking van ontucht) onderzoekt De Mérode de beide wegen die naar mystieke vereniging leiden en die hij in *Kwatrijnen* en later in *De rozenhof* (1925) karakteriseerde met de rode roos (als symbool van het sensuele en erotische) en de witte roos (die naar onthouding en zelfverloochening verwijst) die beiden bloeien in Gods tuin. En terwijl hij in *De rozenhof*, dat hij schreef toen hij in de gevangenis zat, de eerste weg verwierp -

Vrijmoedig heb ik in Uw tuin gedwaald

De mooiste rozen heb ik stout gehaald.

O 't dromen van uw donkerroode zoetheid!

Helaas, helaas, ik heb ze duur betaald. -

en naar alle waarschijnlijkheid nooit meer een lichamelijke relatie zou

onderhouden met een van die jongens die hij beschouwde als "het hoogtepunt van Gods schepping, de opgroeiende knaap in de vaag der jeugd, in de kortstondige, snel verwelkende bloei van [hun] schoonheid" (P.J. Meertens, Inleiding, *Willem de Mérode*, Letterkundig Museum, 1973), is het veelbetekenend dat, hoewel hij aan zijn ouderlingen erkende zich aan specifieke daden schuldig gemaakt te hebben, hij weigerde aan hun eis tegemoet te komen om het wezen van zijn liefde voor jongens af te wijzen, en zijn "zonden" publiekelijk te bekennen, en hij er de voorkeur aan gaf om zijn uitsluiting van de kerk in 1925 te accepteren en daarna nooit meer tot een andere congregatie toe te treden. Het was zijn schuldbesef dat zowel voortkwam uit zijn conflict met de maatschappij aangaande zijn seksualiteit, als uit de specifieke ervaring van zijn arrestatie dat hem in termen van spiritualiteit nauwgezet binnen het orthodox Calvinisme hield. Immers, wroeging over zonden en zijn beroep op Gods antwoord hierop in de Bijbel, de verlossing, was al lang voor zijn arrestatie duidelijk zichtbaar in zijn werk. Dit in tegenstelling tot bij voorbeeld zijn tijdgenoot, de Amerikaanse dichter William Alexander Percy (1885-1942), die aan eenzelfde conflict leed tussen zijn liefde voor jongens en zijn diep gewortelde Christelijke overtuiging, en troost zou vinden in het Rooms Katholiek gebruik van biecht en absolutie.

Een volledige analyse van hoe de thema's van jongensliefde en Christendom in het werk van De Mérode uitgebeeld worden, valt buiten het bereik van deze aantekeningen. Alleen willen we hier nog op een gedicht wijzen waarin deze thematiek het duidelijkst tot uitdrukking gebracht wordt, "De Page, II" uit *De Overgave*. Dit sonnet werpt een parallel op tussen de relatie tussen een page uit de middeleeuwen of renaissance en zijn meester - een relatie waarvan we nu weten dat deze vaak, vanzelfsprekend, een erotische dimensie had - en de relatie tussen een Christen en zijn God. De jonge page "luistert naar zijns heeren hoge wil" (de hier toegepaste ouderwetse constructie met de tweede naamval, "zijns heeren", is niet alleen een bewuste terugkeer naar de grammatica van vroeger tijden, die de sfeer van het gedicht helpt te creëren, maar ook een verwijzing naar het soort van plechtstatig religieus taalgebruik waarmee God tot op de dag van vandaag aangeduid wordt, waarmee De Mérode eerste stap zet in het opzetten van de vergelijking) "zonder diens wijze plannen te begrijpen" (zoals ook Gods wijsheid het menselijk begrip te boven gaat), "zijn oogen... glanzend groot en stil", in het vertrouwen dat ook de relatie van een Christen tot God mede kenmerkt. Naar de genadige wil van "zijns heeren" zal hij de volgende dag niet langer de "kleine, lieve makker" zijn, "maar mag, gelijke, naast zijn meester staan" in de strijd die komen gaat, zij aan zij met de man tegen wie hij opkijkt. "Nu komt de groote tijd van strijd en moed, opofferingen en blijmoedig geven" - overeenkomstig de Christe-

lijke roeping - maar, in een weerspiegeling van de van pijn doortrokken contemplaties waarmee De Mérodes overpeinzigen omtrent de prijs die betaald moet worden wanneer God zijn knecht uitverkiest in steeds sterkere mate gekenmerkt worden, concludeert hij, en voltooid hij tegelijkertijd de vergelijking met:

O, knapentrouw is zuiver en is goed,
Maar mannen dienen bitter met hun léven.

Het gevoel van dit gedicht is bij voorbeeld verbonden met Joh. 15:14 en het vertoog waarmee deze passage omringd wordt - en natuurlijk ook met de bitterheid van het kruis die hier zo dreigend opdoemt. Een werk van een dergelijke aard kan niet simpelweg als 'pedofiele propaganda' worden afgedaan, daar het gebruik maakt van de beleving van de jongen - van zijn beleving van zijn vertrouwen in, en zijn bewondering voor de man - en de zorg en koestering van de man voor de jongen, om de beleving, de exaltatie en de pijn van het diepste religieuze geloof te verhelderen.

Christendom, Intergenerationele Relaties en Bevrijding

Er is geen enkele religie geweest die niet ooit bepaalde vormen van niet-standaard seksualiteit veroordeeld heeft, en ik ken geen enkele godsdienst die leeftijdsgedifferentieerde seksuele relaties onvoorwaardelijk tolereert. Diegenen die maar doorzeuren over de vermeende verdiensten van het Boeddhisme op dit gebied, doen er beter aan eens terug te lezen wat de Dalai Lama tijdens zijn bezoek aan San Francisco in 1997 over homoseksualiteit te zeggen had, waarin hij er opmerkelijk genoeg in slaagde om als een kloon van Paus Johannes Paulus II te klinken. Apologeten van het Boeddhisme kunnen zich de kosten van een postzegel besparen door mij geen brieven te sturen waarin ze zeggen dat de Dalai Lama niet alle Boeddhisten die ooit geleefd hebben vertegenwoordigt; dat weet ik. Voor een grondige studie, echter, van de omstandigheden waaronder man-jongen relaties in de Thaise samenleving en in haar Boeddhistisch waardenstelsel geaccepteerd werden - omstandigheden die door Westerse jongensminnaars, die onder het motto "Alles mag in Thailand!" en masse naar dit land trokken, op flagrante wijze genegeerd worden - verwijs ik naar hoofdstuk 4 van Peter Jacksons *Male Homosexuality in Thailand: An Interpretation of Contemporary Sources* (Amsterdam: Global Academic, 1989). En iedereen die na het lezen van de "Spel van Getuigenis" overweegt om zich tot de Islam te bekeren, doet er goed aan zich op de hoogte te stellen van de informatie die door Homan, de Iraanse homo-organisatie in ballingschap, in de openbaarheid is gebracht: de executies van Iraanse jongensminnaars en de soms dodelijke afranselingen van hun jonge vrienden die door de Islamitische wet voorgeschreven worden.

Tegelijkertijd is de ethische kern van elke religie - met inbegrip van

het Christendom en de Islam, ongeacht het aantal fundamentalistische zeloten die dit binnen elk van beide godsdiensten maar niet kunnen begrijpen, en hoeveel van hun "doorsnee" medegelovigen dit ook simpelweg negeren - er een die menselijke bevrijding en groei ondersteunt. Ironisch genoeg wordt dit vaak ook erkend door diegenen die religie verwerpen, met name wanneer zij hun aanval richten op de hypocrisie van de religieuze instituties: het beoordelen, immers, van een wat godsdienst doet op grond van wat zij predikt, is een stilzwijgende erkenning van haar positieve, zij het niet gerealiseerde, waarden.

In de worsteling van veel moderne Christelijke stromingen met het onderwerp van de homoseksualiteit ziet men veelal een ontwikkeling van (1) medelijden met de homoseksueel als sociale paria naar (2a) een herziening van, en poging tot nieuw onderzoek naar bijbelse veroordelingen van vormen van niet-standaard seksualiteit (bij voorbeeld door op te merken dat passages die met "sodomieten" of "homoseksualiteit" vertaald werden in feite verwijzen naar cultische prostitutie of "verwijfden") en (2b) het vinden van meer positieve passages (David en Jonathan, Ruth en Naomi etc.), naar tot slot (3) de stelling dat de fundamentele boodschap van tolerantie en acceptatie die in de bijbel inherent aanwezig is, er noodzakelijkerwijs toe moet leiden dat specifieke veroordelende passages in de schrift, wat deze ook precies mogen zeggen, genegeerd worden. (Een 'case study' van dit proces in de Nederlands Hervormde en Gereformeerde kerken is te vinden in D. Mader, "Exclusion, Tolerance, Acceptance, Integration: The Experience of Dutch Reformed Churches with Homosexuality and Homosexuals in the Church", *Journal of Homosexuality* 25:4, pag. 101-119.)

Ik vermoed dat vroeger of later hetzelfde zal gebeuren met leeftijdsgedifferentieerde relaties - uiteindelijk, al zal dat proces zonder twijfel nog trager en grilliger verlopen dan bij homoseksualiteit het geval geweest is. Maar de fundamentele boodschap in het Christendom (evenals in de Joodse leer) is die van bevrijding, en het maakt niet uit hoezeer dat ook door zeloten, die elke verbodsbepaling aangrijpen, verdoezeld wordt of wordt genegeerd door diegenen voor wie hun godsdienst niets meer is dan een viering van hun eigen comfortabele bestaan, bevrijding zal uiteindelijk de overhand krijgen.

John Randall's *Childhood and Sexuality: A Radical Christian Approach* (Pittsburgh: Dorrance, 1992)

Dit boek van de Anglicaanse diaken John Randall kan gezien worden als een poging om dit proces op gang te brengen. Opmerkelijk genoeg bleef Randalls boek in de bewegingen van pedofielen en jongensminnaars geheel onopgemerkt. Mijn eerste reactie op dit boek is

dezelfde als die ik had bij het lezen van Tom O'Carrolls *Paedophilia: The Radical Case* (London: Peter Owen, 1980): wat is hier zo radicaal aan? Alles wat hier gezegd wordt is gewoon gezond verstand. Misschien is dat ook wel precies het punt: wij leven in een tijd waarin het trouw blijven aan gezond verstand een radicale daad geworden is.

Randall beweegt zich langs een reeks van gezond verstand argumenten: het taalgebruik waarmee het onderwerp van de kinderlijke seksualiteit omringd wordt is tendentiekus, zo niet hysterisch; de kindertijd is een sociologische constructie die volkomen uit de hand gelopen is; het is absurd om de kinderlijke onschuld op seksualiteit toe te passen; kinderen worden geschaad door de ontkenning van hun seksualiteit. Het is een geslaagde samenvatting van al die dingen die we allang over dit onderwerp weten maar niet willen erkennen, maar er wordt hier geen nieuw terrein ontgonnen.

Mijn tweede reactie was: wat is hier Christelijk aan? Behalve enkele vage platitudes in het laatste hoofdstuk over hoe natuurlijk seksualiteit wel is, ook die van kinderen - een gave van God die gekoesterd moet worden - staat hier verder niets specifiek Christelijks of zelfs maar religieus. Er is absoluut niets terug te vinden over de houding van de Bijbel ten opzichte van bevrijding en de aanvaarding van seksuele minderheden, of de mogelijkheden voor een pedofiele spiritualiteit.

Maar goed beschouwd is Randall ook niet in staat om aan deze zaken aandacht te schenken, omdat hij het onderwerp van intergenerationele relaties links laat liggen ten faveure van de seksualiteit van het kind, waarvan hij gelooft dat het een meer neutraal onderwerp is. Helaas zijn beide onderwerpen onscheidbaar; het is niet mogelijk over pedofilie of "boy-love" te praten zonder het element van de seksualiteit, en op zijn minst de mogelijkheid van seksuele ervaringen tussen volwassenen en kinderen, ter sprake te brengen. En men kan niet over de seksualiteit van kinderen spreken zonder te wijzen op de mogelijkheid dat zij er wel eens voor zouden kunnen kiezen seksuele ervaringen met volwassenen te hebben. Wanneer hij deze strategische keuze eenmaal gemaakt heeft, kan Randall nooit meer het punt bereiken waar hij zeggen kan dat de liefde van God die de kerk predikt vereist dat elk mens, ongeacht zijn seksualiteit, aanvaard wordt, om daar dan vervolgens de ethische verantwoordelijkheid aan te verbinden dat men elkaar lief moet hebben en moet respecteren.

Met deze kritiek wil ik niet zeggen dat ik vind dat Randalls boek geen "verplichte" literatuur is voor Christelijke jongensminnaars en pedofielen die proberen om hun seksualiteit met hun geloof te verzoenen, en als bron gegeven zou moeten worden aan ruimdenkende Christenen die belangstelling hebben voor dit onderwerp en, wat dat betreft, ook aan ongelovigen die openstaan voor een rationele benadering van de seksualiteit van het kind.

Christelijke rituelen en jongensliefde: John Boswell en "Same-Sex Unions".

Om nog even terug te komen op de opmerking dat geen enkele religie leeftijdsgedifferentieerde relaties ooit onvoorwaardelijk getoleerd heeft: het is evenzeer waar dat deze religies allemaal op een zeker punt in hun geschiedenis wegen gevonden hebben om dergelijke relaties te aanvaarden of te incorporeren. Zelfs het Christendom, hoe onwaarschijnlijk dat ook klinkt in het licht van de huidige houding van de kerk.

In zijn laatste boek, *Same-Sex Unions in Premodern Europe* (New York, 1994), onderzoekt de inmiddels overleden John Boswell, hoogleraar geschiedenis aan Yale University, het bewijsmateriaal voor het bestaan van kerkelijke ceremoniën - bijna uitsluitend afkomstig uit de Oosters orthodoxe kerk (al bestaan er ook enkele fragmenten van dergelijke ceremoniën in Ierland), en voornamelijk van voor 1500 - voor de zegening en inwijding van wat hij eerst in neutrale termen "gelijkgeslachtelijke verbintenissen" noemt, maar later openlijk met "homohuwelijken" aanduidt.

Het bewijs voor het bestaan van dergelijke ceremoniën is nu boven alle twijfel verheven; "verbintenissen" tussen twee mannen hebben daadwerkelijk en met goedkeuring van de kerk bestaan. Er zijn echter twee tamelijk verstrekkende problemen bij de interpretatie van de aard en betekenis van deze "verbintenissen". Het eerste is een probleem waarvoor Boswell in laatste instantie niet echt een bevredigende oplossing weet te bieden, en de tweede een probleem dat hij zelf in het leven geroepen heeft door opzettelijk bewijsmateriaal te negeren dat toch overduidelijk aanwezig is.

De eerste vraag is of deze verbintenissen werkelijk "huwelijken" genoemd mogen worden, of dat het louter om een "verbond van vriendschap" ging, en de hieraan verbonden vraag of geseksualiseerde relaties ook ingezegend konden worden. Er zijn verschillende interpretaties mogelijk: (1) zij zouden tot *doel* kunnen hebben om, overeenkomstig het heteroseksuele huwelijk, geseksualiseerde gelijkgeslachtelijke relaties in te zegenen. In dat geval is er hoegenaamd niets mis mee om over homoseksuele huwelijken te spreken. (2) Zij zouden bedoeld geweest kunnen zijn als een verbond van vriendschap, maar in werkelijkheid *gefunctioneerd* hebben als geseksualiseerde verbintenissen. In dat geval zou men ze het beste "huwelijken" tussen aanhalingstekens kunnen noemen. (3) Of ze waren louter bedoeld als verbonden van vriendschap om allianties van politieke, commerciële of familiale aard (in het laatste geval als een vorm van adoptie) te versterken, en functioneerden ze ook, enkele geïsoleerde gevallen van mannen die deze vriendschapverbonden perverteerden daargelaten, als zodanig. Boswell kiest voor de eerste van deze interpretaties; zij die de puurheid van de

kerk verdedigen kiezen, nu ze het bestaan van deze ceremoniën niet langer kunnen ontkennen, voor de derde optie.

Boswell ondersteunt zijn keuze met twee argumenten. De eerste is dat hij de taal en de rituelen van deze ceremoniën vergelijkt met die van de heteroseksuele ceremoniën uit dezelfde periode, die duidelijk bedoeld waren om geseksualiseerde relaties in te zegenen. Wanneer hij op een aantal overeenkomsten stuit concludeert hij dat dit ook de bedoeling geweest moet zijn voor gelijkgeslachtelijke ceremoniën. Het lijkt mij dat, hoe veelbetekenend dit bewijs ook mag zijn, dit al met al niet overtuigend is. Op de eerste plaats kan men, zoals het postmodernisme ons leert, heel goed de vorm van een ceremonie overnemen zonder de bijbehorende inhoud en is het heel goed denkbaar dat het huwelijk, als het dichtstbijzijnde vergelijkbare ritueel, aangegrepen werd om er formuleringen aan te ontlenen voor de inzegening van een niet-geseksualiseerde relatie. Het is ook nog van belang om op te merken dat wanneer de taal en de rituelen heel anders geweest waren, uit dat feit alleen geen conclusies over de aard van deze gelijkgeslachtelijke verbintenissen getrokken zouden mogen worden; men zou hier niet uit kunnen concluderen dat het hier *niet* om seksuele verbintenissen zou gaan.

Boswells tweede argument is dat er in de voorchristelijke wereld een traditie van geseksualiseerde, gelijkgeslachtelijke verbintenissen bestaan heeft en dat deze Christelijke ceremoniën een voortzetting van deze traditie geweest moet zijn. Opnieuw heeft hij zonder meer gelijk, dergelijke voorchristelijke verbintenissen hebben inderdaad bestaan, maar daar vloeit niet automatisch uit voort dat de Christelijke ceremoniën als een voortzetting *bedoeld* waren. Zij zouden net zo goed een "gezuiverde" versie van deze traditionele verbintenissen hebben kunnen markeren. Mijn eigen vermoeden is dat, gelet op de hardnekkigheid van mannelijke erotische paringen in de klassieke wereld, veel van deze Christelijke "verbintenissen", zo niet de meerderheid, *in feite* geseksualiseerde homoseksuele relaties waren, maar dat deze officieel niet als zodanig *bedoeld* waren, ongeveer net zoals dat een ontwikkelde Victoriaanse gentleman vrijgezel vaak er een mannelijke "secretaris" op nahield, of dat sommige prominente twintigste eeuwse ongetrouwde zakenvrouwen of sociale hervormers een vrouwelijke "gezelschapsdame" hadden. In andere woorden, de officiële verpakking zegt niet altijd veel over de inhoud.

Het is hier dat we met het tweede probleem geconfronteerd worden, een probleem dat Boswell zelf in het leven heeft geroepen. Om te beginnen erkent hij niet volledig dat de voorchristelijke geseksualiseerde gelijkgeslachtelijke verbintenissen die hij aanhaalt in feite niet tussen twee mannen gesloten werden, maar tussen een man en een jongen, in het pederastisch model van homoseksualiteit dat eigen was

aan de klassieke wereld. (Het meest ongehoorde voorbeeld hiervan geeft hij op pagina 66, waar Boswell verwijst naar de relatie tussen Hadrianus en Antinoos als tussen twee "mannen"!)

En omdat Boswell zich hier niet bij neer kan leggen, zet hij zichzelf totaal klem wanneer hij beweert dat de Christelijke ceremoniën een voortzetting waren van de voorchristelijke traditie, en vervolgens met een taalgebruik geconfronteerd wordt in de liturgische voorschriften van de ceremoniën die op niet mis te verstane wijze specificeren dat "de priester de hand van de *oudere* pakt en de *oudere* de hand van de *jongere*" (pag. 305), of dat "de priester de hand van de *oudere* op de Bijbel legt en daarop de hand van de *jongere*" (pag. 335). (Een volledige en vernietigende kritiek op hoe Boswell met zijn eigen bewijsmateriaal omgaat kan gevonden worden in de recensie van *Same-Sex Unions* door Dr. Randolph Trumbach in *Journal of Homosexuality*, 30:2, 1995, pag. 111-ff.)

Met een blinde minachting voor zijn eigen bewijs, bestempelt Boswell hen simpelweg als "twee mannen". Hij kan simpelweg niet erkennen dat hetgeen hij gedocumenteerd heeft in feite, om de eigentijdse en bevooroordeelde terminologie te gebruiken, pedofiele verbin-tenissen zijn, omdat het hele referentiekader van zijn onderzoek er juist op gericht was aan te tonen dat de veroordeling door de kerk van gelijkgeslachtelijke relaties een verwerping was van "ongelijke" leeftijdsge-differentieerde pederastische relaties ten faveure van een bevestiging van leeftijdsconsistente "gay" relaties tussen twee "gelijke" volwassenen.

Zodra de ideologische oogkleppen eenmaal verwijderd zijn, lijken de bewijzen van Boswell er alleen nog maar op te wijzen dat de kerk eeuwenlang boy-love relaties ingezegend heeft, waarvan er velen - feitelijk, zij het niet met die intentie - zonder twijfel geseksualiseerd geweest zijn.

De Nederlandse Protestante Kerken en Intergenerationele Relaties

Men hoeft niet naar de premoderne tijd te kijken om opvattingen van de kerk te vinden die van de huidige verschillen. Zeer recentelijk nog was er hier in Nederland een tijd waarin delen van de kerk een bijna liberationistische houding ten opzichte van intergenerationele relaties aannamen. Tijdens dezelfde periode dat de calvinistische kerken wikten en woog over de steun aan homoseksuelen, werden ook pedofielen aanvaard als een seksuele minderheid die bijzondere aandacht en steun verdienen.

Uit deze periode stamt een aantal documenten waarin op buiten-gewoon openhartige en verlichte manier met pedofilie en de seksualiteit van het kind wordt omgegaan. Verschillende van deze bijdragen waren afkomstig van de hand van Ds Alje Klamer (1923-1986), een populaire

Nederlands Hervormde radiopredikant die de verzoening bepleitte tussen de kerk en de seksuele minderheden die door de traditionele kerkelijke gebruiken buitengesloten werden. Klamers benadering wordt het beste samengevat in het deel over "Pedofilie" dat hij schreef voor het *Handboek Pastoraat* (Deventer: Van Loghum Slaterus, 1985), bedoeld voor Nederlands Hervormde dominees.

Een ander opmerkelijk document was de brochure over pedofilie, uitgegeven door de Protestantse Stichting voor Verantwoorde Gezinsvorming (PSVG) die door de twee belangrijkste takken van de calvinistische kerk in Nederland en een aantal kleinere denominaties gesteund werd. Er verschenen twee edities (1979 en 1980) van deze brochure met een totale oplage van 40.000 exemplaren. Aan het begin van de jaren tachtig vertaalde de Childhood Sensuality Circle de brochure in het Engels. De PSGV werd tijdens het midden van de jaren tachtig als gevolg van bezuinigingen opgegeven.

Een andere genuanceerde kijk op pedofilie verscheen in een herdenkingsuitgave, *Voor Alles Pastor* (Aalsmeer: DABAR, 1993). Deze bundel, samengesteld door Ds Hans Visser van de Pauluskerk in Rotterdam, werd uitgegeven ter nagedachtenis aan een pionier op het gebied van de Christelijke zorg voor seksuele minderheden, de Belgische Doopsgezinde dominee Joseph Doucé, oprichter in 1976 van het Centre du Christ Libérateur in Parijs, die in juli 1990 door, naar het zich laat aanzien, leden van een Franse anti-terreur politie-eenheid vanwege zijn zorg aan pedofielen vermoord werd. Het boek bevat hoofdstukken over elk van de seksuele minderheden waarmee het Centrum zich bezighield; Visser zelf schreef het hoofdstuk over pedofilie. Zoals de titel van het boek al aangeeft was Doucé zelf geen systematisch theoloog, en hoewel hij verantwoordelijk was voor de redactie van een bundeling van door anderen geschreven artikelen over pedofilie, is Vissers hoofdstuk van belang omdat het een inkijk biedt in het denken van Doucé over dit onderwerp. Vissers eigen dagboek, *Op Drift* (Amsterdam: Balans, 1990), een verslag van een jaar in zijn leven in de Pauluskerk, opent veelzeggend met een counseling sessie met een pedofiel, bijna alsof hij symbolisch wil duidelijk maken dat zijn zorg gericht is op de meest verachte en verworpenen der aarde...

Een theologie van vrijheid en spel en intergenerationele relaties
Jongensminnaars en pedofielen omschrijven hun (seksuele) relaties vaak als "een beetje spelen". Dat er in seksuologisch onderzoek (Sandfort, *The Sexual Aspect of Pedophile Relationships*, Amsterdam, 1982, hoofdstuk 3,6) aanwijzingen te vinden zijn dat pedofielen en jongensminnaars hun seksualiteit inderdaad aanpassen aan de meer speelse en experimenterende aard van de seksualiteit van hun jongere partners, en minder gericht zijn op een penetrerende, "volwassen" seksualiteit, is

voor deze aantekening van geen belang. Ter afsluiting van deze bijdrage wil ik daarentegen onderzoeken hoe deze bewering in te passen is in een thema dat onder "homo"-theologen naar voren kwam tijdens hun poging om uit te zoeken hoe om te gaan met het concept van niet-procreatieve seksualiteit, d.w.z. seksualiteit zonder "doel", door het concept van het "spel" te introduceren.

Als beginpunt wil ik hier niet verwijzen naar een van de erkende "homo"-theologen, maar naar de opmerkingen van wijlen William Stringfellow, die, weliswaar zelf homoseksueel, nadrukkelijk weigerde om zich achter de banier van de "homo"-theologie te scharen. Zijn weigering om zich hiermee te vereenzelvigen stond zelfs centraal in zijn theologische kijk op de zaak. Het probleem voor de theologie is zijns inziens namelijk niet homoseksualiteit maar "seksualiteit in al haar verschijningsvormen", waar hij aan toevoegde "voor zover als ik kan vaststellen is de seksualiteit zoveel omvattend en divers als het menselijk leven zelf... Er zijn net zoveel variaties in de seksualiteit als dat er mensen zijn". Hoewel zijn opmerkingen aan een gehoor van homoseksuelen gericht waren, kan de laatste als een uitnodiging worden opgevat aan hen die er een andere "afwijkende" seksualiteit op na houden om zijn volgende opmerkingen op hen zelf te betrekken.

Stringfellow vervolgde zijn rede aan de National Convention of Integrity, de Amerikaanse Episcopale homo-organisatie (1979, herdrukt in *A Keeper of the Word: Selected Writings of William Stringfellow*, ed. W. Kellermann, Grand Rapids: Eerdmans, 1994) met de aanbeveling seksualiteit te zien "binnen de context van de bekering" - d.w.z., dat seksualiteit "samen met al het andere, de dood in Christus lijdt die het nieuwe (of hernieuwde) leven in Christus inluidt". Dit is een "sterven" aan het zelf, de zelfzuchtigheid, naar alles waaraan we onze waarden ontleen (bijvoorbeeld de geslachtsrollen, die ons macht en respect kunnen verlenen), maar ook aan elke "vervorming, verwarring, tweeslachtigheid en ontaarding" in onszelf. "Maar", zo gaat hij verder, "die dood in Christus, waarin wij tot nieuw leven hersteld worden, heeft niets van doen met de ontkenning of onderdrukking van hetgeen wij zijn als mens. Het heeft daarentegen alles van doen met de hernieuwing van onszelf in de integriteit van onze eigen schepping in het Woord Gods." In andere woorden, wij zijn niet, zoals algemeen door de kerk wordt volgehouden (in het bijzonder doch niet uitsluitend met betrekking tot die seksualiteit die van de statistische norm afwijkt), van seksualiteit bevrijdt, door deze aan banden te leggen of te elimineren, maar *in* onze seksualiteit gered, waarmee wij, of het nu heteroseksualiteit, homoseksualiteit of een andere vorm van seksualiteit betreft, en daarmee in elk ander aspect dat ons maakt tot wat wij zijn, de vernieuwing kunnen beleven. Theologisch gezien moet onze seksualiteit, dat een essentieel deel is van wie wij zijn, ook onderdeel

zijn van ons geroepen worden, onze vernieuwing, en onze mogelijkheid te leven in de volheid van onze menselijkheid.

Stringfellow's conclusie die hierop volgt is het waard om hier volledig geciteerd te worden: dit nieuwe leven in Christus houdt in: "dat we de uitzonderlijke vrijheid hebben om te zijn wie we zijn, en dus, om onze seksualiteit te verwelkomen en te bevestigen als een gave, ontheven van schuld of onbehagen of schaamte; om in onze seksualiteit bevrijdt te zijn van genotzucht of lust; om vrij te zijn om lief te hebben in heelheid als mens, en diezelfde heelheid in anderen te herkennen, te erkennen en te omhelzen; om bevrijdt te zijn om te genieten, te vieren, te spelen, om plezier te hebben in onze schepping in relaties tot anderen en tot de rest van de schepping."

Deze verbinding van vrijheid aan spel kan ook teruggevonden worden in een andere, enigszins oudere bespiegeling, *The Philosophy of Play*, van de therapeut en theoloog Dr. John L. McNeill. In dit artikel geeft McNeill drie condities voor "spel" aan: 1) Spel moet begrepen worden als een fundamentele menselijke structuur, die niet tot iets anders herleid kan worden. De spelactiviteit moet in zichzelf betekenisvol zijn en niet gerelateerd worden aan resultaten die buiten de handelingen zelf liggen. Het moet volledig betekenisvol zijn in het hier en nu. 2) Spel bevraagt altijd de soort van interpersoonlijke relatie waarbinnen dergelijke activiteiten plaats vinden. Dat spel geen doelen heeft die buiten het spel zelf liggen, betekent dat mensen in het spel de mogelijkheid hebben er volledig voor elkaar te zijn. 3) Spel kan alleen bestaan in de mate waarin er een gevoel van veiligheid bestaat.

Het verband tussen spel en vrijheid, en op zijn beurt tussen spel en het wezen van de interpersoonlijke relaties die daarbij veronderstelt worden, heeft duidelijk ethische implicaties. *Het is inderdaad precies datgene wat gedrag tot spel maakt, dat het ook tot ethisch gedrag maakt.* Als spel slechts mogelijk is in vrijheid, dan vereisen - vanuit een positieve richting gezien - alle relaties die als spel omschreven kunnen worden de vrijheid te beslissen en de instemming van de betrokken partijen. Vanuit een negatieve richting gezien, sluit deze relatie tussen spel en vrijheid manipulatie en uitbuiting van de ene partner door de ander - en vice versa - uit, hoewel dit in het bijzonder de ethische verantwoordelijkheid is van de meer machtige partner binnen de relatie. Dit geldt voor alle relaties, want machtsverschillen zijn alomtegenwoordig binnen alle menselijke relaties; maar het geldt wellicht in het bijzonder voor leeftijdsgedifferentieerde relaties, waarin machtsverschillen gebaseerd op leeftijd en status inherent aanwezig zijn. Het probleem hier is echter niet het machtsverschil zelf, als wel hoe die macht gebruikt of misbruikt wordt. Voorts moet het probleem van macht en uitbuiting niet alleen op het niveau van de direct betrokken personen zelf gezien worden, maar ook op het niveau van de sociale

context. Een perspectief van vrijheid en spel vereist nader onderzoek naar de fundamentele dynamiek van de onderliggende economische en raciale ongelijkheid, zoals bijvoorbeeld situaties rond "sekstoerisme" en de beperkingen van vrijheid die dergelijke ongelijkheden met zich meebrengen.

Slaan we een andere richting in, van een sociale naar een psychologische, dan blijkt er echter ook een interne dimensie van de relatie tussen vrijheid en spel te bestaan. Om een handeling spel te kunnen noemen, moet er niet alleen sprake zijn van een sociale en interpersoonlijke vrijheid, de betrokkenen moeten ook kunnen opereren vanuit een psychische vrijheid. Dit is een andere manier om te zeggen dat obsessief gedrag geen spel kan zijn - een onderscheid dat ook op andere terreinen herkend kan worden, zoals bij het onderscheid dat we maken tussen een dwangmatig gokker en iemand die alleen een gokje waagt. Van iemand die dwangmatig relaties najaagt - seksueel of anderszins - kan niet gezegd worden dat hij "aan het spelen is". Het najagen van dwanghandelingen sluit zowel vrijheid uit als het in staat zijn om "volledige aanwezig te zijn voor de ander" in een relatie. Opnieuw gaat dit, zoals Stringfellow reeds herkende, op voor alle soorten van seksuele relaties - maar wellicht in het bijzonder voor mensen wier seksualiteit vanuit de maatschappij onder vuur genomen wordt.

Het staat buiten kijf dat er vandaag de dag nogal wat vervorming, verwarring, desillusie, tweeslachtigheid en ontaarding aanwezig is in het leven van pedofielen en jongensminnaars en in hun relaties. Dat is niet slechts het gevolg van persoonlijke tekortkomingen - "zonden", in de taal van de religie - maar ook van de maatschappelijke vooroordelen en spanningen waaronder zij gebukt gaan, en die hun levens en relaties onvermijdbaar verwringen. Het is hoogst waarschijnlijk dat, als gevolg van de algemeen negatieve houding rondom seksualiteit, er meer desillusie en vervorming is in seksuele relaties in het algemeen dan in andere soorten van relaties, en misschien meer in de relaties van seksuele "vogelvrij verklaarden" dan bij mensen wier seksualiteit minder aan maatschappelijke censuur is blootgesteld. De aanbeveling van Stringfellow dat de kerk zich om seksualiteit - om alle seksualiteit - moet bekommeren binnen de context van de bekering is dan ook fundamenteel waar: dit is een taak echter waar zij nog maar nauwelijks aan begonnen is. Voor diegenen die in dit terrein, met of zonder kerk, voor zichzelf een pad begaanbaar willen maken, kan de evangelie met haar boodschap van acceptatie, bevrijding en vernieuwing (of een ander spiritueel en religieus pad dat menselijke integriteit en groei als uitgangspunt heeft) een weg bieden om deze vervorming en desillusie als pedofiel of jongensminnaar te overstijgen, om de veiligheid en de vrijheid te vinden om te spelen en de ethische contouren te ontwikkelen

waarmee anderen in het spel betrokken kunnen worden.

(De eerste, tweede, vierde, vijfde en zevende 'aantekeningen' zijn gebaseerd op een lezing gehouden tijdens de IPCE Conferentie in 1995 te Den Haag. Mijn dank gaat uit naar de deelnemers die deze aantekeningen met hun vragen en opmerkingen uitgebreid en, naar ik hoop, beter gemaakt hebben.)

(Vertaald door G.J. Cobelens)

Het staat buiten kijf dat er vandaag de dag nogal wat verandering is in verwachting, beslissing, tweestelligheid en ontspanning aanwezig is in het leven van pedofiele en jongensminnaars in hun relatie. Dat is niet slechts het gevolg van persoonlijke tekortkomingen - "zonden", in de taal van de religie - maar ook van de maatschappelijke vooroordelen en spanningen waaronder zij gedrukt gaan, en die hun levens en relaties onverwachtbaar veranderen. Het is hoogst waarschijnlijk dat als gevolg van de algemeen negatieve houding rondom seksualiteit er meer beslissing en verandering is in seksuele relaties in het algemeen dan in andere soorten van relaties, en misschien meer in de relaties van seksuele "vogelrij verbanden" dan bij mensen wier seksualiteit minder aan maatschappelijke censuur is blootgesteld. De aanwezigheid van Stungelton dat de kerk zich om seksualiteit - om alle seksualiteit - moet bekommeren binnen de context van de bekering is dan ook fundamenteel waar: dit is een taak echter waar zij nog maar nauwelijks aan begonnen is. Voor diegenen die in dit artikel met of zonder kerk voor zichzelf een pad begaanbaar willen maken kan de evangelie met haar boodschap van acceptatie, bevrijding en verandering tot een ander spiritueel en religieus pad dat menselijke integriteit en groei als uitgangspunt heeft een weg bieden om deze verandering en beslissing als pedofiel of jongensminnaar te overtuigen, om de vrijheid en de vrijheid te vinden om te spelen en de ethische component te ontwikkelen

Een Ceremonie

door Rabbi A. Schneur Horowitz

(Vertaald door G.J. Cobelens)

I

Hou je van mij?

Ik hou van jou.

Zal je voor me zorgen?

Hoe wil je dat ik voor jou zorg?

Zal je me te eten geven als ik honger heb?

Ik zal jou te eten geven zelfs als je geen honger hebt, zodat je nooit zal hoeven weten wat honger is behalve als je wilt vasten. Ik zal je laten zien hoe voedsel te bereiden zodat het smakelijk oogt en heerlijk is. Ik zal je leren produktief te werken zodat het je jouw leven lang aan niets zal ontbreken.

Zal je me kleding geven om me te beschermen?

Ik zal je kleding geven zodat jouw huid in de winter niet zal bevriezen en in de zomer niet zal verbranden. Ik zal je de middelen geven om tussenbeide te komen als je wreedheid ziet, maar ik zal je geen ervaringen ontnemen.

Zal je me genot geven?

Ik zal je elk genot geven dat je verlangt en dat ik je kan geven. Wanneer je me wilt met jouw lichaam, dan zal ik je met het mijne verwarmen en je omhelzen; ik zal je kietelen en jouw lippen kussen en jouw geslachtsdelen en je tot een orgasme brengen. Wanneer je me zoekt met jouw geest dan zal ik naar je ideeën luisteren met respect voor jouw intelligentie en je antwoorden met eerbied voor het mijne; ik zal nooit neerbuigend zijn of uit de hoogte. Wanneer je me zoekt met jouw ziel, dan zal mijn ziel zich met de jouwe verstrengelen zonder je te verstrikken; ik zal één worden met jou zonder met je te versmelten. Ik zal je het genot leren kennen om anderen te laten genieten.

Beloof je me dit voor altijd?

Nee, ik beloof je dit enkel van dag tot dag, van jaar tot jaar. Ik beloof je dat ik mijn oor zal neigen naar de klanken van jouw groei, mijn blik te verbreden voor de groei van jouw horizon; mijn hand te dompelen in jouw stroom, in jouw loop, jouw draaikolken en jouw turbulenties. Ik beloof je dat ik er voor je zal zijn, steeds op nieuwe manieren, en je dan te laten gaan; en er voor je te zijn zelfs nadat ik je heb laten gaan en je dan opnieuw te laten gaan.

Ik hou van jou

II

Hou je van mij?

Ik hou van jou.

Zal jij jezelf met mij delen?

Welk deel van mij zou je willen hebben?

Zal je naar mij toe komen met jouw ontdekkingen?

Ik zal naar je toe komen met mijn nieuwheid en mijn onthutsing. Ik zal naar je toe komen met mijn theorieën, ruw en half gevormd, evenals met de rotzooi in mijn zakken. Ik zal mij opdringen in jouw overpeinzingen, maar ook in jouw zelfgenoegzaamheid, en van je eisen dat ook jij de wereld opnieuw ontdekt.

Zal je naar mij toe komen met jouw energie?

Ik zal naar jou toe komen met mijn onbeteugeld enthousiasme en mijn roekeloosheid. Ik kom naar jou toe met mijn hang naar daden en besmet jou met de beweging en de lichamelijke inspanningen waarvan je dacht dat ze uit jouw lichaam weggevloeid waren. Mijn uitgelatenheid zal je hoger brengen dan ooit sinds je één werd met mij, en mijn intensiteit laat je totaal uitgeput achter. Ik stuur je vroeg naar bed, naar een pure, diepe slaap en zal er zijn om op je te wachten wanneer je wakker wordt.

Zal je naar mij toe komen met jouw behoeften?

Ik zal naar jou toekomen met mijn afhankelijkheid, en met mijn heerszucht, met mijn behoefte om te lachen en mijn behoefte om te huilen. Ik zal je openlijk duidelijk maken wat ik nodig heb, met mijn stem, met mijn ogen, met mijn lippen en met mijn geslachtsdelen. Toch zal ik ook veinzen en vleien en manipuleren, ik zal je bedriegen en het ontkennen. Ik zal geleidelijk aan leren om mijn eigen behoeften te bevredigen, of ze niet te bevredigen, en er niet langer mee naar jou toe te komen. Maar ik zal hopen dat jij dan nog steeds naar mij toe wilt komen.

Zal je beloven de mijne te zijn?

Nee, ik breng mijzelf naar jou toe, maar de ik die mij brengt zal morgen verdwenen zijn. Ik beloof jou dat wat oud is en wat nieuw is in mijn leven, en ook mijn hoogte- en dieptepunten met jou te delen, maar alleen in de vluchtigheid van het nu. Ik bezit mijzelf niet en kan je niet geven wat niet van mij is. Ik kom naar jou toe met mijn behoeften en zwakheden in eerlijkheid en vertrouwen en met diezelfde eerlijkheid en datzelfde vertrouwen aanvaard ik jouw onweerstaanbare behoefte aan mij, jouw zwakheid in het aangezicht van mijn liefde. Jij bent mijn *elixir vitae*; Ik drink van jou en zal sterk genoeg worden om niet langer te hoeven drinken. Ik kan de jouwe niet zijn, maar met jouw hulp zal ik van mij zijn.

Ik hou van jou.

Ik zal naar jou toekomen met mijn afhankelijkheid en met mijn
bestaan, met mijn behoefte om te lachen en mijn behoefte om te
hullen. Ik zal je openlijk dankbaar maken voor ik nodig heb met mijn
stem, met mijn ogen, met mijn lippen en met mijn geslachten. Toch
zal ik ook verzuken en vlijen en manipuleren, ik zal je bedriegen en het
ontkennen. Ik zal gelukkig aan ieren om mijn eigen behoeften te
bevredigen, of ze niet te bevredigen, en er niet langer mee naar jou toe
te komen. Maar ik zal bidden dat jij dan nog steeds naar mij toe wilt
komen.

Zal je beloven de mijne te zijn?

Nee, ik breng mijzelf naar jou toe, maar de ik die mij brengt zal
morgen verdwenen zijn. Ik belof je dat wel, en is en wat nieuw is in
mijn leven, en ook mijn hoort- en dieperheden met jou te delen, maar
alleen in de slachtingheid van het nu. Ik bezit mijzelf niet en kan je niet
geven wat niet van mij is. Ik kom naar jou toe met mijn behoeften en
zwakheden in eerlijkheid en vertrouwen en met dezelfde eerlijkheid en
dezelfde vertrouwen aanvaard je jouw onoverstuurbare behoefte aan
mijn jouw zwakheden in het aanwezig van mijn hebbe. Jij bent mijn
elke wint. Ik denk van jou en zal sterk genoeg worden om niet langer
te hoeven denken. Ik kan de jouw niet zijn, maar met jouw hulp zal ik
van dit zijn.

Ik kom van jou

Misselijk

Heeft u kinderen? Heeft u er wel eens over nagedacht dat uw kind homo/lesbisch kan zijn? Of pedofiel? Pedofiel word je niet, dat ben je. Ik ben nooit verkracht, mishandeld of noem maar een van de argumenten die er verzonnen worden. Hoe reageert u, als u kind zo is?

Dat ik niet gek geworden ben heb ik te danken aan de mensen om mij heen. Ongeveer 40 kinderen en hun ouders. Als zij er niet waren had ik waarschijnlijk rare dingen gedaan. Zelfmoord gepleegd of zo. Ik begrijp ook heel goed hoe de man in Dunblane (het bloedbad waarbij hij schietend een school binnenging) zich voelde. Begrijpen is overigens heel iets anders dan goedkeuren! Als iedereen je veracht, je uitstoot en je weet dat je waarschijnlijk de rest van je leven de gevangenis indraait (waar je medegevangenen je zullen laten merken dat ze niet dol op jouw soort zijn), wat heeft je leven dan nog voor zin?

Je bent boos, want ze denken dingen van je die niet waar zijn. Je bent verdrietig, want je voelt je miskend. Ze kennen je niet eens en je bent al veroordeeld. Er is maar één ding erger dan dat er niemand van je houdt: dat je zelf niet lief mag hebben. Ik vind het verschrikkelijk wat er in Dunblane is gebeurd. Maar wees niet verbaasd als soortgelijke dingen zich vaker voor gaan doen als mensen doordraaien. En dan is de cirkel rond: zie je wel, het zijn verschrikkelijke mensen! Organiseer een klopjacht, hang ze op! De druk wordt nog verder opgevoerd, nog meer mensen gaan gekke dingen doen enzovoorts.

De meeste ouders weten dat ik op jongens val, sommige vermoeden het en een klein aantal weet het niet. Bij de kinderen ligt het anders: de helft weet het niet, een grote groep weet het wel en een paar vermoeden het. Van alle kinderen die het weten is er maar één geweest die in eerste instantie zeer afwijzend reageerde. Erwin was twaalf en vond dat dat soort mensen opgesloten moesten worden. Pas na veel praten en vragen "waarom dan?" ging hij er over nadenken. Ik heb peentjes gezweet, dacht dat het helemaal fout ging. Toen ik hem later thuisbracht vroeg ik in de auto wat zijn ouders er van zouden vinden. "Hm, laten we het die maar niet vertellen. Ze zouden het niet accepteren". Zijn ouders zijn nog altijd zeer enthousiast over me. Ik vind het jammer dat ik dat ene, voor mij zo belangrijke deel, niet aan ze kan vertellen. Uiteindelijk is hij een van mijn beste vrienden geworden. Ik heb hem gevraagd ook een bijdrage aan dit boek te leveren.

Het overgrote deel van de kinderen, waarvan er onderhand al een flink aantal volwassen zijn en soms zelf kinderen hebben begrijpt niet waar

men zich zo druk over maakt. Ze hebben er onderling over gesproken en soms met hun ouders. Als dat kon tenminste. De houding van de ouders verschilt van "ze mogen met je mee, maar als je aan ze komt doe ik je wat" tot "jullie zoeken het maar uit". Dat laatste klinkt erg onverschillig maar is het niet. In dat soort gezinnen wordt vrij openhartig over van alles gesproken. Als ik met zo'n kind iets zou doen wat dat kind niet wil dan vertelt het dat aan pa of ma en heb ik alsnog een probleem. Die ouders zouden niet staan te juichen als er een relatie tussen mij en hun kind ontstond. Al voegden ze er in een aantal gevallen aan toe dat dat vanwege de houding van de maatschappij is. Als ze echter van hun kind het gevoel zouden krijgen dat het de relatie, in welke vorm die ook moge zijn, als plezierig ervaart zouden ze er geen problemen van maken. Het jongste kind dat verteld werd dat ik van kinderen houd was toendertijd zeven jaar. En als ik dan toch zo'n achterbaks en op seks belust mens ben: waarom heb ik nooit iets met die kinderen gehad? Simpel: omdat het niet op die manier klikte tussen ons. Soms vraag ik me wel eens af hoe het er in de gewone, hetero-wereld aan toe gaat. Pakt men daar maar wat men pakken kan? Als ik om iemand geef zou ik alles voor die persoon willen doen:

Sander was dertien. Hij zat al een tijd in het hockeyteam dat ik begeleidde maar was me nooit echt opgevallen. Tijdens het jaarlijkse zomerkamp zocht hij echter steeds meer mijn gezelschap op. Hij begon me zelfs te verdedigen tegenover zijn teamgenootjes. Soms wordt er zoals in elke groep teveel geklierd en grijp ik in. Op dat moment ben ik uiteraard niet erg populair. Ik heb hem toen apart genomen en verteld dat ik best trots was dat hij het voor me opnam. Maar ook dat het mijn taak is om soms streng te zijn en dat hij zichzelf met dit gedrag buiten de groep plaatste. Dit was voor hem moeilijk totdat ik hem vertelde dat ik het veel leuker vond als hij lekker met de groep meeklierde: "als jij blij bent, ben ik het ook". Vanaf dat moment paste hij beter in het team. Tijdens het kampvuur op de laatste avond kroop hij zowat in me. Ik wist niet wat me gebeurde. Dat ik van jongentjes hield was me wel duidelijk, maar kinderen houden toch niet van volwassenen? Dat kampvuur vergeet ik niet. Het was de eerste keer dat een jongentje op mij viel. Toen ik een keer bij hem logeerde vroeg hij of ik zijn radio wilde repareren. Ik ben procesoperator in de chemische industrie maar weet ook wel wat van electronica. Terwijl ik in de radio zat te spitten zat hij vanaf zijn bed toe te kijken. "Guido? Ik vind je lief..." Ik ging door met spitten en antwoordde "Dat is mooi, ik vind jou ook lief". "Nee", zei hij, "je begrijpt het niet. Ik houd van je!". Ik draaide me om. "Ik begrijp het heel goed. Ik houd ook van jou". Het was even stil. Toen kwam er angstig uit: "maar ik wil geen seks met je!". "Maar dat hoeft toch ook helemaal niet!". Dat luchtte op, zijn gezicht werd weer

vrolijk. Seks of geen seks, het was me om het even. Ik hield van dit jongentje. Als we maar met z'n tweeën konden zijn. Samen door de stad lopen, iets zien, elkaar vervolgens aankijken en in lachen uitbarsten. Niemand die kon begrijpen waarom wij lachten. Die band was me alles waard.

Wat er daarna gebeurd is weet ik niet precies. Achteraf vermoed ik dat het zo gegaan is: Sander liep naar zijn ouders en vertelde trots, blij en opgelucht: "Ik houd van Guido en Guido houdt van mij!". Waarop pa en moe volledig uit hun dak gingen en Guido met een smoes snel het huis uit gewerkt werd. Sander en ik hebben nog een hele tijd stiekum contact gehad. Dat werd bemoeilijkt omdat ik hem niet kon bellen en het altijd van hem uit moest gaan. Hij heeft hier thuis enorme ruzies over gehad en wilde zijn vriend niet zomaar opgeven. Uiteraard moest hij van hockey af. Op een gegeven moment heb ik de knoop doorgehakt. Hoeveel ik ook van Sander hield, hij had thuis grote problemen door zijn vriendschap met mij. Ik had nog contact met hem kunnen houden maar heb het dood laten bloeden om het voor hem makkelijker te maken. Tenslotte woonde hij bij zijn ouders en als zijn relatie met zijn ouders niet goed was was hij niet gelukkig. En als hij niet gelukkig was was ik het ook niet. Dit klinkt misschien edelmoedig maar is het niet. Het was een keuze uit twee kwaden. Ik ben er een half jaar kapot van geweest en het doet nog steeds zeer nu ik er aan denk. Het gaat Sander overigens goed, hij is populair en heeft hard gestudeerd. Ik had niet verwacht dat hij juist die studie zou gaan volgen. Hij is cum laude afgestuurd maar weet niet dat ik dit weet. Tenzij hij dit boekje leest en de situatie herkent. Een meisje dat ik ken (en zij mij) volgde namelijk dezelfde colleges als Sander.

Welke mensen zouden nu hun schaarse vrije tijd opofferen om als vrijwilliger met kinderen om te gaan? Natuurlijk heb je mensen die het als hun roeping zien en zichzelf opofferen voor de jeugd. Maar hoeveel zouden dat er zijn? Laten we de vergelijking eens trekken: hoeveel (mannelijke) gyneacologen zouden homofiel zijn? En hoeveel hetero? En van die hetero's, hoeveel zouden er werk en gevoel niet kunnen scheiden? Je leest af en toe iets over een arts die zich vergrepen heeft aan een patiënte. Moet je daar uit afleiden dat alle artsen misbruikers zijn? Er zijn ook mannen die vrouwen verkrachten. Zijn alle mannen dan verkrachters? Er zijn pedofielen die zich vergrijpen aan kinderen (maar ook mensen die geen pedofiel zijn vergrijpen zich aan kinderen!). Zijn alle pedofielen dan enge mannen? Er zijn trouwens ook vrouwen met dit soort gevoelens, wellicht een idee voor een nieuwe heksenjacht? Sarcastisch, ja. Realistisch? Denk er eens over na. Stel dat alle mensen met gevoelens voor kinderen nu zouden (moeten) stoppen met hun werk, of dat nu vrijwilligerswerk is of professioneel.

Dan zou er volgens mij een groot tekort aan leraren en begeleiders (scouting, voetbalverenigingen etc) ontstaan. En waarom? Omdat die mensen een potentieel gevaar zijn? En al die artsen dan, zijn die dan ook geen potentieel gevaar? Denk er eens over na.

De hockeyvereniging waar ik het eerder over had draait op vrijwilligers. Het was 1985 en ik was net dertig. Ongeveer een derde van de vrijwilligers had gevoelens voor kinderen. In die tijd lag alles nog wat makkelijker. We liepen een keer met onze groep en 4 begeleiders door de stad. Van de ongeveer 20 jongens wist 3/4 dat sommige begeleiders op jongens vielen.

Een jongen van 13 was helemaal gek op Edward, een populaire begeleider. De begeleider vond hem wel aardig maar verder gingen zijn gevoelens niet. Richting deze jongen dan. Ze liepen hand in hand, net iets voor de groep uit. Een fietser, een man van begin 20 reed ons tegemoet. Hij zag de begeleider en de jongen hand in hand lopen en riep: "Gatsie, jullie lijken wel een stel homo's!" De jongen riep terug: "Ja, leuk he!". De fietser viel zowat om van verbazing. Hij had verwacht dat de jongen schielijk los zou laten en rood zou worden. Deze reactie kwam echter totaal onverwacht. De hele groep moest lachen, de fietser reed verbijsterd door.

De ouders van de jongen in kwestie waren volledig van de situatie op de hoogte. Toen er een keer problemen dreigden boden zij hun steun aan. Alleen al hun morele support was goud waard.

Een jaar later. Sebastiaan, een hockeyer van 11 was ook weg van Edward. Edward vond dat Sebastiaan zelf maar contact moest opnemen. Sebastiaan woonde bij mij om de hoek. Zijn ouders waren heel vriendelijk en vroegen regelmatig of ik bleef eten. Hij kwam regelmatig bij mij over de vloer en we gingen ook wel eens samen op stap. Sebastiaan is de enige waarmee ik iets gedaan heb waar ik achteraf spijt van had. Toen hij een keer bij mij TV zat te kijken ging ik naast hem zitten en begon hem te knuffelen. Hij reageerde totaal niet en deed net of ik er niet was. Voor mij was al snel de lol eraf en ik haalde hem niet meer aan. De volgende keer dat hij bij me kwam heb ik mijn excuses aangeboden voor mijn gedrag. Die accepteerde hij en daarmee was de kous af. Een jaar later begon hockey hem minder te interesseren, ging hij van hockey af en werd het contact minder. Totdat hij 16 werd en weer langskwam. Ik had een vriendje van 12 op bezoek en Sebastiaan en ik stonden in de keuken wat te praten. Mijn vriendje zat zwaar verdiept in een of ander spelletje met de spelcomputer te spelen. "Weet je", zei Sebastiaan, "dat mijn ouders iedere keer als ik bij jou was geweest vroegen of je aan me gezeten had, of je wat gedaan had?". Ik schrok: zijn ouders waren altijd supervriendelijk geweest. Ze hadden

nooit op welke manier dan ook twijfel geuit of vragen gesteld. Dat ik schrok had nog een reden: zijn moeder werkte bij justitie. "Wat heb je geantwoord?", vroeg ik. "Nou, de waarheid: dat er nooit iets gebeurd is. Maar zelfs al was er wel iets gebeurd, dan had ik ze het nooit verteld. Het is mijn lichaam en dat gaat ze niets aan".

Ongeveer zelfde periode. Onze vereniging was uitgenodigd voor een groot feest aan de andere kant van het land. De organisatie had iedereen uitgenodigd, kinderen en begeleiders. Een van de kinderen waar ik veel mee optrok, Adriaan, hoorde hiervan. Hij vroeg zijn moeder of hij mee mocht. "Geen sprake van!", was haar antwoord. "Maar ik mag met Guido meerijden". "Oh, dan is het goed". Zijn moeder heeft nooit problemen met mijn gevoelens gehad. Adriaan is nu zelf vader en we hebben nog steeds contact. Ook zijn moeder is een goede vriendin geworden. Ze heeft toen Adriaan al volwassen was een moeilijke periode doorgemaakt en veel met mij over haar problemen gesproken. Een aantal jaren later is ze opnieuw getrouwd en dit keer met de ware.

Ging er dan nooit eens iets mis? Natuurlijk wel. Een stel dat ik ken heeft vijf kinderen. Op een buurtfeest werd het jongste kind Ronald, een jongen van toen 9 benaderd door Quinten. Ronald was een vrolijk en innemend joch en ik begreep wat Quinten in hem zag. Ik kende Quinten niet maar het was duidelijk hoe hij in elkaar zat. Naar mijn mening ging hij veel te snel en palmde hij de jongen in. De ouders van Ronald hadden wel een idee hoe Quinten in elkaar zat maar op zich geen problemen met mensen met dit soort gevoelens. Totdat Quinten te ver ging. Ronald was totaal overstuur door een opmerking van Quinten en wilde hem niet meer zien. Alles wat maar deed denken aan Quinten moest de deur uit. Je schrikt als je zoiets hoort en ik belde met de ouders van Ronald. Ik wilde weten of ik nog welkom was. Natuurlijk! Na een etentje bij hen zou ik blijven slapen. De kinderen (3 dochters, 2 zonen) waren al richting bed. Opeens kwam de hele meut weer naar beneden: ze maakten zich zorgen over de wereld, de atoombom en de milieuvervuiling. Na hier een tijdje over gesproken te hebben boog moeder het gesprek om naar pedofilie: "wat vinden jullie van Guido?" (overigens hadden de ouders al voor mijn bezoek over mij met de kinderen gesproken en hen gevraagd of ze mij nog wilden zien, dit n.a.v. de gebeurtenissen met Quinten). De dochters waren vol begrip. Degeen die er het meest problemen mee had was de broer van Ronald, misschien ook wel omdat hij wist dat ik hem erg leuk vond. Na een lang maar goed gesprek ging iedereen gerustgesteld naar bed. Tot mijn vreugde werd ik nog steeds volkomen vertrouwd. Mijn mooiste herinnering is de volgende: Ronald moest naar voetballen en ik reed hem er heen. Natuurlijk bleef ik kijken. Tijdens een wissel zat hij naast me en

vroeg ik hem naar de naam van een bepaald teamgenootje. "Dat is Joris. Hoezo, vind je die leuk?" Wat ik bevestigde. Tijdens de avondmaaltijd kwam het gesprek op het voetballen en Ronald moest opeens iets kwijt: "Weet je, Guido valt op Joris!". Alle kinderen lagen in een deuk en ik begreep er niets van. Totdat een van de dochters uit wist te brengen dat "Joris toch zo'n sukkel was". Hoe ik daar nu wat aan kon vinden! Tijdens een ander bezoek heb ik Ronald hier nog aan herinnerd. Hij schaamde zich ervoor. Tot ik hem uitlegde dat hij zich hier helemaal niet voor hoefde te schamen: ik vond het juist geweldig dat het hele gezin het er op zo'n manier over kon hebben. Voor hen maakte het niets uit dat ik op jongens viel, ze hadden net zo gereageerd als ik gewoon op vrouwen was gevallen. Helaas werd juist dit gezin later getroffen door een zwaar ziektegeval, iets wat diep ingegrepen heeft in het gezin.

Dan is er nog Johan, de zoon van Marie. Met haar kon ik goed overweg, met haar zoon van 9 minder. Wel ben ik diverse keren verliefd geworden op vriendjes van Johan. Een keer baalde hij daar echt van: ik had alleen maar aandacht voor zijn vriendje en niet voor hem. Ook daar heb ik mijn excuus voor aangeboden. Gedurende de jaren dat ik hem nu ken ben ik van hem gaan houden, maar ik ben niet verliefd op Johan. Hij voelt zich volkomen veilig bij me en we gaan regelmatig samen op vakantie. Ook Johan heb ik gevraagd een reactie te schrijven.

In mijn beleving kan je op verschillende manieren van kinderen houden. Allereerst is er de ouder-kind relatie, meestal de sterkste band die er maar kan zijn. Daarnaast vinden de meeste volwassenen kinderen leuk. De vergelijking gaat niet helemaal op, maar vergelijk het maar met jonge katjes. Iedereen vind ze leuk. Dan kan je kinderen leuk vinden omdat het kinderen zijn. Ze zijn nog niet in het patroon van wat wel en wat niet hoort gedrukt en zijn spontaan en eerlijk. Met eerlijk bedoel ik niet dat kinderen altijd de waarheid spreken, wel dat ze je meestal duidelijk laten blijken dat ze je niet mogen (of juist wel). En tot slot kan je ook nog op kinderen verliefd worden. Diverse vriendinnen van me hebben me bekend dat zij soms erotische gevoelens hebben als ze met hun kinderen knuffelen en ook wel eens verliefd zijn op hun kinderen.

Hoe ga je nu met kinderen om? Op de hockeyvereniging is er een onuitgesproken regel: wat je ook voelt voor een kind, er zal nooit iets gebeuren tijdens activiteiten die georganiseerd worden onder de vlag van de vereniging. Daarnaast vind ik het een eer dat ouders mij hun kinderen toevertrouwen en zal ik alles wat in mijn vermogen ligt aanwenden om te zorgen dat ze veilig en gezond weer naar huis gaan. Dan heb je de situatie dat ik iets voel voor een kind. Voor zo'n kind

word ik tijdens verenigingactiviteiten nog strenger: ik wil niemand voortrekken. Het zou heel makkelijk zijn iemand in te palmen, te overladen met geschenken etc. Maar ik wil dat dat jochie van me houdt om wie ik ben, niet omdat ik kadoos geef. En dan het hete hangijzer: seks. Wat wil je met zo'n kind? In ieder geval knuffelen en liefst ook zoenen. Maar dat hangt niet van mij alleen af, dat hangt ook van hem af. Als ik mijn vriendje in tranen zie, of dat nu gebeurt omdat hij gevallen is of omdat hij verdrietig is breekt mijn hart. Ik zou alles willen doen om hem weer vrolijk te zien. Denkt u dan dat ik hem zou dwingen tot seks, hem angstig wil maken, hem pijn wil doen? Never! En dan heb ik niet alleen de rol van partner maar ook nog die van volwassene. Nu voeden kinderen zichzelf volgens mij meer op dan de meeste mensen beseffen maar er zijn zaken waar kinderen nog geen ervaring in hebben. Ergens geen gevaar in zien bijvoorbeeld. Mijn ervaring is dat kinderen heel goed luisteren naar wat je zegt als je maar uitleg geeft. Overigens ergeren kinderen zich ook soms aan mij. En zeggen dat ook.

Maar waar is dit schrijven nu voor? Waarom vertel ik u dit allemaal? Omdat ik baal van de sfeer die er momenteel hangt. Er gaat geen dag voorbij of er is wel weer iets negatiefs in het nieuws. Pornobende hier, kindermisbruiker daar. Als ik de media moet geloven zou Nederland onder de kinderporno zitten. Waarom weet ik, als pedofiel, daar dan niet van? Kinderprostitutie, ook in Nederland! Vast wel, uitwassen heb je altijd en overal. Maar ik krijg de indruk dat er een ruime keuze aan bordelen is waar kindertjes te koop zijn. Voor wie dan? Voor de pedofielen? Een tijdje terug was er een uitzending van de EO. Een woordvoerder van Stichting Chris, een soort van kindertelefoon maar dan op Christelijke grondslag vertelde dat ze per week 1 gesprek over pedofilie en 6 over misbruik binnen het gezin hadden. Waarop de presentator samenvatte: "Dus 7 gevallen van pedofilie per week.". De woordvoerder van Stichting Chris nuanceerde het nog een keer maar dat was niet naar de zin van de presentator: "Wel 7 gevallen van pedofiel misbruik per week, en dat zijn alleen nog maar de telefoontjes die bij u binnenkomen". De schuld ligt uiteraard niet in het heilige gezin, alleen bij die enge mannen. Bah. (waarmee ik geen enkel misbruik van wie dan ook goedpraat!)

Tot nu toe heb ik nog nooit een relatie gehad waarin seks voorkwam. Ik ben dus nog maagdelijk. Niet dat ik niet de kans heb gehad. Er zijn genoeg kinderen waarvan de ouders geen problemen hadden gehad met een relatie. Maar ik kan geen seks hebben met iemand waar ik niet van houd of met iemand die geen seks met mij wil. Jammer maar helaas. En om die reden heeft het voor mij ook geen zin om naar Thailand te gaan.

Ik wil een relatie met iemand, niet een snelle wip en weer weg. Niet dat ik mezelf zo goed vind, ik ben echt geen heilige.

Begrijpt u dat ik misselijk word van de media? Er gaat geen dag voorbij of ik hoor dat ik een verschrikkelijk, op seks en porno belust wezen ben, dat kinderen verkracht en ze daarna weggooit. Of vermoord. Of zoiets. En als je dat maar vaak genoeg blijft herhalen, of het nu waar is of niet, dan ga je het geloven. Ik voel me slecht, terwijl ik verstandelijk weet dat het niet klopt. En iedereen die kijkt heeft het gevoel dat die pedo's verschrikkelijke mensen zijn.

Al van jongs af aan wist ik dat er iets aan mij was dat anders was. Vanaf een jaar of 11 was ik gek op een neefje. Achteraf kan ik dat gevoel alleen maar als verliefdheid omschrijven, toen wist ik er geen naam aan te geven. Op het voortgezet onderwijs werd ik verliefd op een jongen in de parallelklas. En ik werd ouder. De jongens waar ik verliefd op werd niet. Op een gegeven moment had ik het niet meer. Ik was een jaar of vijftien. Het enige woord waarvan ik wist dat het in de buurt van mijn gevoelens kwam was "kinderlokker". Het idee dat ik daarbij had was dat ik ergens in de bosjes moest gaan zitten, wachten totdat een leuk jongentje langskwam, hem de bosjes insleuren en dan. Ja, wat dan. Dat word je nooit verteld. Alleen dat het iets verschrikkelijks moest zijn.

En dat klopte niet. Ik wilde helemaal niets verschrikkelijks doen. Ik was verliefd op jongentjes, ja. Maar waarom moest ik dan iets verschrikkelijks doen? De bibliotheek maar geplunderd. Goddank, ik was niet de enige. Er waren meer mensen die verliefd werden op jongens, en er waren zelfs gevallen waarin er een relatie was! Ik was niet gek! Toch twijfelde ik. Al die jaren had ik het idee gehad dat pedofielen en kinderlokkers slechte mensen waren. Nu las ik dat dat niet altijd het geval hoefde te zijn. Wat was nu waar?

In een van de boeken stond het adres van de NVSH. Na veel twijfelen ben ik een keer naar zo'n avond gegaan. Ik was toen een jaar of achttien. De deur was op slot, je moest aanbellen. Wel vijf keer ben ik er langs gelopen voordat ik de moed had op die knop te drukken. Eenmaal binnen werd ik opgevangen, heb gesproken met mensen. Ook mensen die zelf geen pedofiel waren maar geen problemen met pedofielen hadden. Het was een verademing. Ik was niet gek, niet gevaarlijk. Hoefde geen kindertjes de bosjes in te sleuren.

Helaas zijn er ook mensen die niet erg netjes met kinderen omgaan. Onder pedofielen heb ik alle soorten mensen ontmoet, van bijstandtrekkers tot kernfysici. Verknijpte zielen maar ook mensen die verstandig met hun gevoelens omgaan. Maar die zijn er in de rest van de bevolking ook, ongeacht hun geaardheid. In Amerika is men nu druk

bezig pedofilie de kop in te drukken. "Door het internet komen die mensen in aanraking met mensen met dezelfde gevoelens en gaan ze zichzelf normaal vinden. Dat moeten we de kop indrukken, die mensen moeten terug, back in the closet". Realiseren ze zich dan niet dat iemand die alleen is, die denkt dat hij gek is, alleen maar hoort dat hij gek is, zich uiteindelijk ook gek gaat gedragen?

Wat is nu het doel van al die goed bedoelde acties? Kindermisbruik uitbannen. Helemaal mee eens. Maar bereik je dat door alle pedofielen op te pakken? Gelukkig voor dit soort mensenjagers niet, anders hadden zij op een gegeven moment geen werk meer. Pedofielen zijn er altijd geweest en zullen er altijd zijn. De schatting is dat 1 op de 1000 tot 1 op de 10.000 kinderen later pedofiele gevoelens heeft. Dat kan ook uw kind zijn. En tot nu toe heeft men het nooit kunnen genezen, net zomin men homofilie heeft kunnen genezen. Overigens zou je hier de indruk uit kunnen krijgen dat ik het een soort ziekte vind. Absoluut niet! Dit is een variatie in de mens, net zoals er mensen zijn met blauwe ogen en met bruine ogen. En zelfs daar hebben mensen in het verleden conclusies aan verbonden! "Er zijn ook mensen die gestoord geboren worden en die gaan moorden. Daarom is het nog niet goed". Helemaal mee eens. Maar is een pedofiel hetzelfde als een moordenaar? "Doet er niet toe, het is allebei niet goed". Oh ja? Waarom mag men dan niet eens onderzoek doen naar de eventuele positieve kanten van een relatie van een volwassene met een kind? "Omdat er geen positieve kanten aan kunnen zitten", is dan het antwoord. "Hoe haal je het in je hoofd om het alleen maar te suggereren! Daar kunnen geen positieve kanten aan zitten". Ja. Vele jaren geleden werden gelovige mensen ter dood veroordeeld (door andere gelovige mensen) omdat ze beweerden dat de aarde niet het centrum van het heelal was, of dat de aarde rond was i.p.v. plat. JE KAN NIET IETS WETEN DOOR HET NIET TE ONDERZOEKEN. En als je mensen verbiedt het te onderzoeken, of ze belachelijk maakt, ja dan. Wat dan. Waar zijn we nu mee bezig?

Sinds Dutroux is er een gigantische hype: kill the pedo's. Die vent is geen pedo, die man is een gestoorde machtswellusteling, een moordenaar. Hij gebruikte niet alleen kinderen maar ook meisjes van 17, 18 jaar. Dat is geen pedofilie!

Een moeder die onlangs erachter kwam hoe ik elkaar zit had toch wel wat vragen. Ze begreep dat iemand verliefd kon worden op een kind, maar hoe moest dat dan als dat kind ging puberen en volwassen werd? Ik heb haar uitgelegd dat als een jongen ouder wordt hij inderdaad minder aantrekkelijk voor mij wordt. Gelukkig beginnen die jongens zich dan meestal voor meisjes te interesseren. Kortom, ook ik word

minder aantrekkelijk voor die jongen. Hoewel ik geen echte ervaring heb kan ik alleen maar zeggen dat de band in de loop der tijd verandert, van partner (als het zo'n relatie is geweest) naar vriend. Op Erwin (zie hierboven) ben ik straalverliefd geweest. Op het moment dat hij niet dat soort gevoelens naar mij toe bleek te hebben was mijn verliefdheid snel over. Onze vriendschap bleef. Hij is een aantrekkelijke jongeman geworden die menig meisjeshart sneller doet kloppen. Als hij ergens mee zit dan belt hij en praten we erover. Het is dus niet zo dat een vriendje gedumpt wordt zodra hij te oud is.

Henry, de jongen die zeven was toen hem door zijn ouders verteld werd dat ik pedofiel ben is een verhaal apart. Henry, nu 14, is een jongen waarvan ik denk dat het heel goed voor hem was geweest als hij een grote vriend had gehad. Hij heeft een heel negatief zelfbeeld. Hij kan niets (denkt hij), niemand vindt hem aardig (denkt hij) en hij is ontevreden over zijn uiterlijk (ten onrechte). Ik heb problemen met stukjes van zijn karakter en daarom is het nooit wat geworden tussen ons. Maar als hij een vriend had gehad die gek op hem was, hem had laten voelen dat hij, juist hij, het wel degelijk waard is om er te zijn zou zijn leven er een stuk positiever uit hebben gezien. Voor zijn toekomst hoop ik dat hij een lieve vriendin treft die hem eindelijk dat gevoel kan geven. "Als jij dan zo van kinderen houdt, waarom ben je dan niet die grote vriend van deze jongen geworden?". Hoe zou u het vinden als u er achter kwam dat uw man/vrouw altijd alleen maar gedaan heeft alsof hij/zij van u houdt? Zou u, met de voorgeschiedenis van Henry, ooit nog iemand vertrouwen? Henry vertrouwt mij. We gaan nog steeds met elkaar om. En er zijn momenten dat hij een hoop lol heeft. Daar geniet ik van mee. Maar hij zal het zelf moeten redden. Ik ben geen superpedagoog.

Wat is kindermisbruik? Er zijn vele dingen die hier onder vallen. Wat mij opvalt is dat seksueel misbruik en fysieke mishandeling zaken zijn die altijd terugkomen. Maar hoe zit het met de geestelijke mishandeling van kinderen? In mijn hockeyploegje zaten kinderen die op die manier misbruikt werden door hun ouders. Bijvoorbeeld omdat pa en ma gescheiden waren en hun kind als wapen tegen elkaar gebruikten. Of kinderen die thuis niets maar dan ook niets te vertellen hadden. Geslagen werden ze niet maar geestelijk stelde zo'n joch niets voor. Voor die kinderen was het een openbaring dat er volwassenen waren die ze wel serieus namen. "Met jullie pedo's kan ik tenminste praten". Je zou bijna denken dat de mensen bang zijn voor kinderen met een eigen mening.

Van wie zijn kinderen eigenlijk? Van hun ouders? Van mij, omdat ze

mijn vriendje zijn? Kinderen zijn mensen en mensen zijn geen bezit. Niet van u, niet van mij. Een volwassene heeft alleen de plicht om kinderen te begeleiden, ze de kans te geven te leren. Niet om over ze te beslissen. Overigens hebben vele ouders niet in de gaten dat ze gigantisch gemanipuleerd worden door hun kinderen. Of misschien willen ze het niet weten.

"Ontneem een mens zijn hoop, en hij heeft niets meer te verliezen." Het is geen exact citaat, maar het komt er wel op neer. Als ik geen enkele kans meer maak op een relatie, waar leef ik dan voor? Ik heb een goede baan, geld genoeg. Wat moet ik ermee? Een aantal mensen die ik ken zijn maar een relatie met een vrouw begonnen. Om minder verdacht te zijn: een man alleen die met kinderen omgaat, oei-oei-oei. De geschiedenis herhaalt zich. Voordat homofilie gelegaliseerd werd waren er ook homo's en lesbiennes die trouwden. Ik ken vijf echtparen, allemaal met kinderen, waarvan de man op zijn minst pedofilie gevoels heeft. Op één na wisten alle vrouwen dat voordat ze trouwden. Her en der laat ik al vallen dat ik op zoek ben naar een vrouw die op seksueel gebied weinig van mij verwacht. Wel een goede vriendschap, er voor elkaar zijn. Kortom, ik ga ondergronds.

SBS 6 kondigde onlangs aan dat ze in het programma van Willibrord foto's zouden tonen van pedofielen. Sensatie, sensatie. Toch was ik zenuwachtig: wat als ze mij op TV zouden zetten? Mijn baan kan ik dan wel vergeten. Ik zou moeten verhuizen, want mijn burens zouden me ook uitkotsen. Let wel: ze zouden alleen maar die foto hebben gezien en niet hoeven weten of het waar was. Op TV, dat is toch bewijs genoeg. Wat rest je in zo'n situatie? Ik weet niet wat ik zou doen. Denkt u zich eens in wat u zou doen.

De uitzending zelf was een lachertje. Er werden onscherpe foto's vertoond uit seksboekjes van 20 jaar geleden. Foto's die waar dan ook ter wereld gemaakt konden zijn. Wat een giller. Okee, voor de argeloze burger is het een bevestiging dat het allemaal toch wel heel erg is. Weten zij veel dat die boekjes 20 jaar geleden legaal waren. Hoezo, komkommertijd. Had je geen onderwerpen Willibrord? Heb het liever eens over het gelovig Amerika, dat de grootste wapenexporteur ter wereld is. Waarmee vele kinderen verminkt of vermoord worden. Of over de honderdduizend jongensprostituées van 12 tot 17 jaar in Amerika. Omdat ze door hun godvrezend gezin zonder pardon op straat werden gezet toen ze vertelden homoseksueel te zijn.

Ik ben boos. Ik ben bang. Begrijpt u een beetje waarom?

Ik begon dit verhaal met te vertellen dat ik het aan een groep ouders te danken heb dat ik niet gek word. Maar hoe gaat het met al die mensen die niet het geluk hebben zo'n groep om zich heen te hebben? Wat gaan die doen als ze steeds verder in een hoek worden gedreven? Een kat in het nauw... Denk er eens over na. Alstublieft!

Omwille van de privacy van betrokken personen zijn de namen gewijzigd. Ook de situaties zijn soms aangepast om herkenbaarheid te voorkomen. Mocht u willen reageren dan kan dat via de uitgever van dit boek.

I am the so called creature of the dark
And these are words they better mark:
Darkness does not exist.
To be able to see the light,
that's what's missed!

(Anoniem)

Reacties van twee jongens

Hoi,

Ik ben een jongen van twaalf. Van ongeveer vier mensen weet ik dat ze pedofiel zijn. Met één van hen trek ik behoorlijk veel op. In dit boek wordt hij Guido genoemd. Regelmatig nodigt Guido mij uit om mee te gaan kamperen of zwemmen. Dat vind ik altijd erg leuk. Ook heb ik een keer bij hem gelogeed. Voor ontbijt kreeg ik toen ijs. Als avondeten hebben wij samen 250 gr. poedersuiker met een paar poffertjes gegeten. Aangezien mijn vader ergens anders woont heb ik niet zo'n hele goed band met hem. Waarschijnlijk is daardoor de band met Guido alleen maar beter geworden. Misschien is het raar, maar ik heb een betere band met Guido als met mijn vader.

Moraal: Ik mag Guido erg, ook al is hij pedofiel.

Een week of wat geleden werd ik benaderd door een hele goede vriend van mij met het verzoek of ik eens iets wilde vertellen over mijn ervaringen met pedofilie. Nou ben ik geen echte schrijver maar er zijn toch een aantal vooroordelen waar ik graag mijn mening over wil geven. Ook wil ik graag een aantal van mijn ervaringen op deze manier uitwisselen. De namen die ik in mijn verhaal gebruik zijn fictieve namen, niet

omdat ze uit handen van de politie, kinderbescherming of wat dan ook moeten blijven, maar simpelweg omdat de meeste mensen het nooit zullen accepteren.

Het eerste contact met pedofielie, tenminste, waar ik mij bewust van ben, was toen ik een jaar of 13 was. Toendertijd was ik mijn vakantie aan het doorbrengen samen met een twintigtal andere jongens en meisjes op zomerkamp. Door de daar aanwezige leiding voelde ik mij vrijwel direct thuis. Met één leiding, Guido, in het bijzonder kon ik hartstikke leuk opschieten. Nou weet ik uit eigen ervaring als kamp-leider dat je altijd wel een deelnemer hebt die je het aardigst vindt en zo heb je dat omgekeerd ook als je deelnemer bent. Die week had ik dat dus met Guido. Gedurende deze week heb ik veel zitten kletsen met hem en hij had vrij snel in de gaten wat hij aan mij had. Guido vertrouwde mij ook. Een voorbeeld hiervan is dat ik zijn dure scanner mocht lenen om met een groepje gewoon er naar te luisteren, maar alleen ik mocht hem bedienen. Je begrijpt natuurlijk wel wat voor een gevoel dat een 13-jarige geeft. Trots. En zo waren er nog vast wel een aantal dingetjes. En toch heb ik nooit een "eng" gevoel gehad en er waren geen momenten met Guido dat ik mij ongemakkelijk voelde. Het was gewoon een hele toffe week en ik had er een grote vriend bij.

Na kamp hebben we elkaar nog regelmatig gebeld en gezien. We hebben natuurlijk een gezamenlijke hobby: computers. We gingen vaak leuke dingen doen als we elkaar zagen. We gingen zwemmen, met de computer hobbieën, enz.

Mijn ouders vonden het ook een hele aardige man en vroegen altijd wanneer hij weer eens langskwam. Ook zij vertrouwden hem, zelfs als ik daar heen ging of bleef slapen. Wat, als ik daar nu aan terugdenk, eigenlijk best wel een beetje vreemd is, maar het geeft wel gelijk weer hoe Guido is. Hij is dan ook regelmatig langsgeweest en ook dan hadden we altijd wel weer wat te doen.

Ondertussen ben ik veertien geworden en het is weer tijd om op zomerkamp te gaan. Zo gezegd, zo gedaan. En natuurlijk wilde ik erg graag in de week dat Guido leidde er ook zijn. Ook dat was te regelen. Ik ging twee weken dat jaar. De eerste week ging ik weer net zo met Guido om als het voorgaande jaar, alleen kenden we elkaar nu een stuk beter. Veel van de leiding van het jaar daarvoor was er ook bij en met hun had ik ondertussen ook een leuke band opgebouwd, maar toch anders. Aan het eind van de eerste week was geluk niet met mij. Ik was gevallen en door een flink opgezette knie kon ik de tweede week niet bijster veel meer uitvoeren, maar gelukkig waren veel activiteiten binnenshuis. Dus bleef

ik de tweede week gewoon. Tijdens die tweede week werd ik door Guido en een andere leiding uitgenodigd om een stukje te gaan rijden. Meestal deden ze dat alleen als een figuur erg lastig was en daar eens een woordje mee gewisseld diende te worden om er toch nog een leuke vakantie voor die persoon zelf als wel voor de rest van de deelnemers van te maken. Ik vond het allang best, ik zag het als "even weg uit het kamphuis". Op een gegeven moment stelde Guido aan mij de vraag hoe ik erover dacht dat oudere mannen met kinderen omgaan. Naïef als ik toen was had ik in het geheel niet door dat ik in diezelfde situatie zat. Ik zag Guido als een goede vriend waar ik veel lol mee beleefde, ik had het nog nooit anders bekeken. Ik vertelde hem dat ik daar geen problemen in zag zolang beide partijen er tevreden mee zijn en zich op hun gemak voelt bij die ander. Ik vond ook dat je als ouder iemand je wel moet kunnen aanpassen aan de denkwijze van de jongere persoon. Ik bedoel, je kan niet verwachten dat een kind dezelfde behoeftes heeft als een volwassene. Guido vertelde mij dan ook vaak dat hij het liefst altijd kind bleef. Dat zat dus wel goed. En (natuurlijk) vond ik ook dat je geen misbruik mag maken van zo'n vriendschap, vertrouwen of een soort "voorbeeldfunctie", want dat is een volwassene vaak wel voor een kind. Kort samengevat vond ik het dus geen probleem onder de hierboven genoemde voorwaarden.

Gedurende dit hele gesprek zaten we in de auto en zat ik voornamelijk met Guido te praten terwijl de andere leiding zat te luisteren. Na afloop van het gesprek zijn we weer terug gereden naar het kamphuis. Volgens mij waren Guido en die andere leiding opgelucht dat het gesprek op deze manier verlopen was en ik had eigenlijk het gevoel dat ik een soort van "volwassen en diepgaand" gesprek had gehad, ik heb er niet lang meer over nagedacht. We hadden er in ieder geval geen van drieën spijt van dat we dat gesprek gehad hadden. Verder verliep de week zoals het op elk leuk zomerkamp behoort te verlopen.

Toen ik wat ouder werd, en dus minder "interessant" was, begon Guido langzamerhand uit te leggen en te vertellen hoe hij in elkaar zat, wat zijn interesses waren en dat hij verliefd op mij is geweest. Eerlijk gezegd vond ik dat een compliment, ik bedoel, heb je je ooit wel eens beledigd gevoeld als iemand vertelde dat die persoon verliefd op je is? Oke, het was niet wederzijds, maar allà... dat gebeurde bij mij als hetero ook op regelmatige basis.

Doordat ik nog steeds contact met Guido had en hij mij nooit iets kwaads heeft gedaan accepteerde ik zijn voorkeur. Ik moet ook eerlijk zeggen dat ik daar nog nooit iets van gemerkt had, het kwam gewoon niet in mij op, daar was wat mij betreft nooit aanleiding toe. En dat is waarschijnlijk ook de reden dat ik tot op de dag van vandaag niet alle

pedofielen over één kam scheer. Ik bedoel: als je als pedofiel op deze manier met het kind omgaat waar je verliefd op bent, dan vind ik niet dat je een slecht persoon bent en vind ik dus ook dat het geen kwaad kan.

Toen ik een jaar of zeventien was werd ik door een kennis van Guido, Patrick, uitgenodigd om een weekend een stelletje koters te komen begeleiden bij een vereniging. Het leek mij hartstikke leuk en ik ben daar dus ook naar toe gegaan. Omdat het nogal een stukje van huis af was ben ik de avond voor het weekend naar Patrick afgereisd om daar te blijven slapen, zodat we de volgende dag bijtijds konden beginnen. Het eerste wat mij opviel toen ik bij hem aankwam was een foto van een jongen. Ik vroeg hem wie dat was en hij vertelde mij dat dat een vriendje van hem was. Naar aanleiding van "vriendje" vroeg ik hem of hij net zo'n type als Guido was. Hij vond de vraag nogal onverwachts, maar gaf toch een duidelijk antwoord: ja. We begonnen het over pedofilie te hebben en ik vroeg hem hoe hij daar nou mee omging. Patrick vertelde dat dat erg lastig was. Het is geen toeval dat hij vrijwilligerswerk bij een vereniging doet, ik bedoel, zet mij maar elk weekend tussen een stuk of twintig mooie blonde meiden en je hoort mij ook niet klagen. Maar juist omdat het een vereniging is moet je enorm oppassen met wat je doet. Als je maar ooit iets doet zoals stoeien, kietelen of weet ik veel wat en iemand gaat daar moeilijk over lopen doen en vertelt zijn/haar vermoedens door aan iemand anders, dan ben je de rest van je leven de lul omdat je het simpelweg leuk vindt om met kinderen om te gaan. Meer kun je toch niet doen. Ik heb een hele goede vriendin waar ik enorm lang gek op ben geweest, ik moest accepteren dat het nooit méér dan een goede vriendin zou worden, maar ik was echt wel allang blij als ik haar zag of sprak door de telefoon. Had ik het nou niet geaccepteerd, dan had ik haar helemaal nooit meer gesproken of gezien. Snap je wat ik bedoel?

Op een gegeven moment vroeg ik Patrick waarom er geen vrouwelijke pedofielen zijn. Daar zat ik dus even helemaal naast hè. Ze zijn er wel, ze staan alleen beduidend minder vaak negatief in de publiciteit. Vrouwen kunnen zich denk ik beter "verschuilen" achter het moederinstinct o.i.d. Als ze zegt: "Dat vind ik zo'n lief jochie, hè", dan zal niemand daar van opkijken. Maar als je dat als man zegt gaan ze je gelijk al in de gaten houden. Het weekend dat op dit gesprek volgde was overigens helemaal te gek en toevalligerwijs was ik dit jaar ook uitgenodigd.

Het laatste voorval dat ik nog wil vertellen speelde zich af toen ik net achttien was en voor de eerste keer een zomerkamp begeleidde. In mijn allereerste week als kampleiding leidde ik samen met Oscar. Nou wil ik

niet gelijk een veer ergens in duwen, maar ik had vrij snel door dat hij een pedofiel was. We hadden een leuk groepje deelnemers op een aantal lastige klanten na. Na een paar dagen merkte deze gasten een tepel-piercing bij Oscar op. Hij was dus homo. Totdat Oscar onder een 4-5 jonge gasten bijna overmand werd, toen was hij een homofiele-pedo. Wat ik nou niet snap hè, als ik dat doe ben ik "tof". Hij doet niets meer dan ik. Uit angst voor negatieve publiciteit besloot de kampeiding om Oscar naar huis te sturen (voor de laatste keer).

Afijn, ik had geen betere week kunnen draaien dan met Oscar en de week was nog niet eens voorbij. En dat allemaal door een stel treiters, waar ik nog steeds mee opgescheept zat.

Ik ben nu 21 jaar, werkzaam in de automatisering en heteroseksueel, hè Guido? Dus vergeef mij als ik in de boven- en onderstaande stukken iets verkeerd geïnterpreteerd heb. Maar ik denk dat je als pedofiel altijd bang bent dat iemand iets negatief opvat, opblaast, doorvertelt en je leven enorm op zijn kop kan zetten. Het lijkt mij ook dat er (veel) momenten zijn dat je ervan baalt dat je zo'n lastige voorkeur hebt. En toch denk ik niet dat het er ooit beter op zal worden.

De meeste mensen zullen zich er niet van bewust zijn, dat ze net met een pedofiel kunnen hebben staan praten. De pedofiel vraagt zich af tegen wie hij het wel kan zeggen en tegen wie niet. Zolang de grootste groep mensen pedofielen alleen in de negatieve zin kennen zal het nooit een geaccepteerd onderdeel van de mensheid worden.

Maar als ik eerlijk ben en ik zou mijn kind naar een kamp laten gaan waarvan ik gehoord heb dat er één of een aantal van de leiding pedofiel is, zou ik hem/haar gewoon laten gaan. Ik ga er namelijk vanuit dat de pedofielen die in het nieuws zijn de uitzondering zijn, en niet Guido, Patrick of Oscar.

Personalia

- Hans Visser is theoloog. Hij is directeur van de Stichting voor Kerkelijk Sociale Arbeid en als predikant/coördinator verbonden aan de Pauluskerk te Rotterdam. Hij is geboren op 3 april 1942.
- Jan Wauben was van 1971 tot 1996 preventiewerker van de RIAGG Maastricht, ondermeer coördinator van het project "Preventie Kindermishandeling" en van de "Werkgroep voor Seksualiteit, Intimiteit, Relaties".
- Bob Ferguson is hoofdredacteur van "Koinos".
- Gorrit Goslinga is redactie-secretaris van "Koinos".
- D. Mader is publicist op seksuologisch terrein.
- De auteurs van "Misselijk" en de twee reacties van de jongens zijn anoniem. Zij zijn ervaringsdeskundigen.

Hans Visser is theoloog. Hij is directeur van de afdeling voor Ker-
kele Sociale Arbeid en de predikantscoördinator verbonden aan de
Pastoraal te Rotterdam. Hij is geboren op 3 april 1942.

Jan Wubben was van 1971 tot 1996 presentator van de RUG-
Maandelijkse ondermeer coördinator van het project "Preventie
Kindermisbruik" en van de "Werkgroep voor Seksuele
Inzake Relatie".

Bob Frenson is hoofdredacteur van "Koning".

Gerrit Frenson is redactie-secretaris van "Koning".

D. Abder is publicist op seksuologisch terrein.

De auteur van "Mistijl" en de twee reekes van de jaren 80 zijn
aanwezig. Zij zijn ervaringsdeskundigen.